

16. februar 2004

Svar på spørgsmål stillet i forbindelse med regeringens forhandlinger med Folketingets partier om VMP III

Svar på spørgsmål 1-29 (stillet skriftligt af Torben Hansen (S) og Jørn Jespersen (SF)), den 5. februar 2004:

Spørgsmål 1:

Hvor findes belæg i det faglige grundlag for at en indsats alene overfor fosfor vil føre til markante forbedringer i de danske fjorde ?

Spørgsmål 2:

I hvilke fjorde vil indsats alene overfor fosfor føre til en tilfredsstillende vandkvalitet ?

Spørgsmål 3:

Hvor stor en andel udgør disse fjorde af de danske fjorde, bugter og kystnære havområder, hvor vandmiljøets tilstand i dag ikke er tilfredsstillende ?

Spørgsmål 4:

I hvor stor en del af de danske fjorde og kystnære havområder er kvælstof den dominerende årsag til utilfredsstillende tilstand ?

Svar på spørgsmål 1-4:

Algevækst kræver både kvælstof og fosfor. Generelt bruger algerne 7 gange mere kvælstof end fosfor. Hvis der ikke er nok af enten kvælstof eller fosfor, begrænser det pågældende stof algevæksten. Størstedelen af de danske fjorde er mest begrænset af fosfor i forårsperioden (april-maj) og mest begrænset af kvælstof i sommerperioden og først på efteråret. Dette skift skyldes naturbetingede forskelle i omsætning af kvælstof og fosfor i vandområder. Det skal dog bemærkes at der mellem de danske fjorde og indenfor de enkelte fjorde er store forskelle.

En indsats overfor fosfor vil derfor generelt bevirke en forbedret vandkvalitet i forårsperioden, især i de indre dele af fjordene (svarende til lukkede fjorde).

Effekten af en indsats overfor fosfor vil være størst i de fjorde, hvor forholdet mellem kvælstof og fosfor i tilførslerne er højt, det vil sige hvortil der allerede tilføres relativt meget kvælstof, og hvor vandudvekslingen med de åbne havområder er begrænset.

Der vil formentligt ske forbedringer i tilstanden i ca. halvdelen af de danske fjorde som følge af reduktioner i fosfortilførsel.

Folketinget vedtog i december 2003 en miljømålslov, som er første fase af implementeringen af EU's Vandrammedirektiv. Amterne skal i 2004 udarbejde en basisanalyse, der sammen med iværksættelse af Vandrammedirektivets overvågningsprogram i 2006 skal danne grundlag for udarbejdelse af vandplan og indsatsprogram, der skal sikre, at Vandrammedirektivets miljømål opfyldes inden 2015 - i særlige tilfælde dog med mulighed forlængelse frem til 2027.

Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere, hvilke begrænsninger i næringsstofudledningen der skal til, for at Vandrammedirektivets miljømål bliver opfyldt, men der vil uden tvivl være store forskelle mellem de forskellige vandområder. Det er regeringens vurdering, at de elementer, der indgår i udspillet til VMP III, i givet fald vil bidrage til at opfylde målsætningerne for de enkelte vandområder fastlagt udfra kravene i Vandrammedirektivet.

Spørgsmål 5:

Hvilket grundlag finder regeringen i det faglige VMP III-forarbejde for ikke at skærpe indsatsen overfor landbrugets kvælstofstab ?

Svar på spørgsmål 5:

Regeringen har klart tilkendegivet, at de opnåede resultater skal fastholdes, at det forudsættes at udviklingen i erhvervets rammebetingelser mht til teknologi, EU's landbrugspolitik m.v. vil bidrage med yderligere reduktion, og at der desuden iværksættes nye aktiviteter, som vil reducere kvælstofudledningen yderligere.

Det fremgår af den faglige slutevaluering af VMP II, at udvaskningen af nitrat er reduceret med 48% i forhold til udgangspunktet i midten af 80'erne. DMU og DJF vurderer i deres rapport: ” *Sammenfattende kan det konkluderes, at den samlede effekt af vandmiljøplanerne viser en reduktion i kvælstofudvaskningen på ca. 48 %.* ”

På konferencen den 11. december fremlagde DMU resultaterne af den årlige overvågning af vandmiljøet. Der er en række signaler, som vidner om, at både Vandmiljøplan I og Vandmiljøplan II har haft en klar positiv effekt på tilstanden i vandmiljøet. Det fremgår af DMU's pressemeddelelse, at : ” *siden 1989 er koncentrationen af kvælstof i vandløbene faldet med godt 30%. I de fleste fjorde og kystvande er indholdet af kvælstof ligeledes faldet, ligesom der er tendens til et fald i kvælstofkoncentrationen i det øvre grundvand [på sandjorde].* ”

VMP III arbejdsgruppernes konkluderer side 5, del V – Syntese.: ”Vandmiljøets tilstand og transporten af næringsstoffer i vandmiljøet vurderes løbende i det nationale overvågningsprogram. Overvågningen viser, at koncentrationen af kvælstof i vandløbene er faldet med godt 30 pct. siden 1989. Derimod er der ikke målt nogen reduktion i udvaskningen af fosfor fra landbrugsarealerne.”

Men henvisning til at fosfor er det begrænsende næringsstof i søer og en del lukkede fjorde, så har regeringen med sit udspil valgt at fokusere på behovet for at reducere landbrugets fosforoverskud og udledning.

Det fremgår af VMPIII-arbejdsgruppernes rapport, del V, side 8:

”Den største tilførsel af næringsstoffer til de marine områder stammer fra dyrkede arealer og fra luften. I 2002 var de indre danske farvande ramt af det hidtil værste iltsvind, som bl.a. resulterede i, at bunddyr og bundfisk døde i store områder. Alligevel er der tegn på, at vandmiljøet er forbedret i fjorde og kystnære områder. Mængden af næringsstoffer er begyndt at falde, og produktionen af

alger begrænses i stigende grad af mangel på fosfor og kvælstof. Derfor er mængden af alger mindsket og vandet blevet mere klart i en del kystvande. Forbedringerne har endnu ikke ført til, at udbredelsen af bundplanter er steget. Der er heller ikke tegn på bedre iltforhold i bundvandet endnu. Hovedparten af fjordene og de kystnære farvande lever ikke op til de eksisterende målsætninger.”

Det skal yderligere bemærkes, at i områder hvor en stor del af ferskvandsafstrømningen går via grundvandet vil der være flere års forsinkelse før fuld effekt af Vandmiljøplan II vil vise sig.

Institut for Miljøvurdering har i deres rapport om ”Miljøeffektvurdering af havmiljøet” konkluderet at effekten af VMP I & II har medført en ca. 10% forbedring af miljøtilstanden i de åbne farvande, og at det samlet set er muligt at forbedre miljøtilstanden ca. 20% i.f.t. ved rent danske reduktioner. IMV konkluderer endvidere, at ”En samtidig reduktion af tilførslerne af kvælstof fra Sverige, Tyskland og især atmosfæren vil yderligere kunne forbedre miljøforholdene betydeligt”.

Regeringen har valgt at opprioritere indsatsen for at nedbringe fosforoverskud i landbruget og fosforudledningen fra de dyrkede arealer for nå en forbedret tilstand i de vandområder, som er et rent dansk ansvar, dvs. de ferske vandområder og de lukkede fjorde. Regeringen prioriterer fortsat begrænsning af landbrugets kvælstofudledning, for at bidrage til en stadig forbedret miljøtilstand som følge af lavere kvælstofkoncentrationer i de kystnære og marine områder, jf. følgende citat fra regeringens udspil til VMP III.:

”Kvælstofoverskuddet fra den primære produktion skønnes med den forudsete strukturudvikling i landbruget at falde med yderligere 3-4 pct. frem mod 2010. Desuden skønnes implementeringen af den nye fælles landbrugspolitik at kunne bidrage med en yderligere reduktion af kvælstofudvaskningen på 1-3 pct. Regeringen har afsat i størrelsesordenen 140 mio. kr. til reetableringen af yderligere små 4.000 hektar vådområder i 2004 og 2005. Det vil også bidrage til en reduktion af kvælstofudvaskningen.

Spørgsmål 6:

Hvor stor en reduktion i landbrugets fosforoverskud anser regeringen der skal opnås for at stoppe en fortsat opbygning af landbrugsjordens fosforindhold ?

Svar på spørgsmål 6:

Som det fremgår af regeringens udspil er der i dag et årligt fosforoverskud på ca. 30,000 tons, mens udledningen til vandmiljøet er ca. 1,000 tons. I midten af 80'erne var overskuddet ca. 60,000 tons. Der er altså sket en halvering i de sidste knap 20 år.

Et fuldstændigt stop for opbygningen af landbrugsjordens fosforindhold (fosforpuljen) på landsplan vil først indtræffe, hvis fosforoverskuddet nedbringes med ca. 29,000 tons til ca. 1,000 tons, hvilket kun kan ske med omfattende omkostninger . Selv ved en fosforbalance tæt på nul på landsplan, vil der dog stadig være arealer med fosforopbygning. Denne opbygning vil dog så modsvares at en tilsvarende reduktion af jordens fosforindhold på andre arealer.

Landbrugsjordens fosforpulje er i gennemsnit i dag ca. 4.700 kg fosfor per hektar ned til 75 cm dybde. Det gennemsnitlige årlige fosforoverskud, der er på ca. 13 kg fosfor per hektar, vil derfor på de jorde, hvor fosforpuljen er over gennemsnittet, ændre fosforpuljens størrelse så markant, at en ændring i fosforudledningen vil kunne registreres.

En fortsat ophobning øger fosfortabet til vandmiljøet og udskyder det tidspunkt, hvor det generelt vil blive muligt at vende udviklingen og reducere fosforudledningen. Det er baggrunden for regeringens udspil vedrørende fosforoverskuddet.

En fosforbalance kan kun opnås, hvis f.eks. det fulde potentiale mht. effektiv fodring med fosfor, der skønnes at kunne reducere fosforforbruget med omkring 10.000 tons, opnås, samtidig med at husdyrgødningen bliver fordelt så jævnt over hele landbrugsarealet, at gødsning med handelsgødningsfosfor stort set kan ophøre.

Der er stigende omkostninger forbundet med at reducere fosforoverskuddet, idet det indebærer, at husdyrgødningen skal fordeles fra husdyrbedrifterne til planteavlsbedrifterne. Det indebærer også en omflytning af husdyrgødning fra egn til egne. Transportomkostningerne indebærer store erhvervsøkonomiske konsekvenser. Forskning i bearbejdning og håndtering af husdyrgødning kan medvirke til, at gøre denne omflytning af fosfor fra en egn til en anden langt billigere.

Det er imidlertid også muligt med andre virkemidler at begrænse fosforudledningen på kortere sigt, hvis disse rettes mod at mindske transporten af fosfor fra landbrugsjorden til vandmiljøet. Det vurderes i den forbindelse, at udledning af fosfor fra områder med en stor fosforpulje og effektive transportveje for afstrømning af fosfor indebærer en særlig risiko. Regeringens udspil indeholder derfor en indsats i forhold til sådanne risikoarealer, hvor der kan forventes en umiddelbar effekt på udledning af fosfor fra landbruget til vandmiljøet.

Regeringens udspil indeholder dermed både en indsats overfor fosforophobningen og en indsats der på kortere sigt kan reducere fosforudledningen ved f.eks. en indsats i randzoner langs vandmiljøet, øget forskning og en kortlægning af arealer med forhøjet risiko for tab af fosfor. Det er regeringens vurdering, at den samlede indsats vil reducere fosforudledningen til vandmiljøet både på kort og på lidt længere sigt.

Spørgsmål 7:

Vil en fortsat ophobning af fosfor i landbrugsjorden være forenelig med kravet om nedsat fosforudledning til vandmiljøet (iflg. syntesen fra arbejdsgruppernes rapporter side 6: "Med stigende fosforophobning vil en stigende del af overskuddet udvaskes, idet jorden i stadig større omfang vil blive mættet med fosfor.")?

Svar på spørgsmål 7:

Der henvises til besvarelse af spørgsmål 6.

Spørgsmål 8:

Med hvilken begrundelse vælger regeringen at give højeste prioritet til en indsats overfor søers og lukkede fjordes fosfor-belastning og hermed nedprioritere belastningen af grundvand og havmiljøet med nitrat og den sårbare landnatur med ammoniak?

Svar på spørgsmål 8:

Der henvises til besvarelse af spørgsmål 5.

Spørgsmål 9:

Der er jf. svar fra miljøministeren kun konstateret tendens til faldende nitratindhold i yngre grundvand på sandjorde og altså ingen forbedringer set på de store lerjordsarealer. Anser regeringen at det danske grundvand nu har en tilstrækkelig kvalitet hvad angår kvælstof?

Svar på spørgsmål 9:

Det danske grundvand har endnu ikke generelt set en tilfredsstillende kvalitet, for så vidt angår indholdet af kvælstof.

I forbindelse med Vandmiljøplan II blev der fastsat krav om, at amterne skulle gennemføre en detaljeret kortlægning af de vigtigste grundvandsressourcer. Siden skal der udarbejdes indsatsplaner for at gennemføre en supplerende grundvandsbeskyttelse i områder, som er særligt sårbare over for forurening.

Amterne har udpeget områder med særlige drikkevandsinteresser, der samlet dækker 35% af landet.

Fra 1998 har det været muligt for vandværkerne at indgå frivillige aftaler med de lokale landmænd om at reducere pesticidanvendelsen og nitratforureningen i vandværkernes indvindingsoplande mod en økonomisk kompensation.

Ved indførelse af bestemmelserne i 1998 blev det vurderet, at arbejdet ville forløbe over 10 år, og der er på nuværende tidspunkt kun vedtaget et begrænset antal indsatsplaner.

Spørgsmål 10:

Forventer regeringen at implementeringen af vandrammedirektivet vil stille skærpede krav til grundvandets nitratindhold?

Svar på spørgsmål 10:

Efter vandrammedirektivet er målet for grundvand en såkaldt "god tilstand" i 2015. God tilstand for grundvand betyder såvel "god kemisk tilstand" som "god kvantitativ tilstand".

"God kemisk tilstand" er defineret som den tilstand, der vil medføre, at grundvandet for sin del bidrager til at sikre, at miljømålene for overfladevand kan opfyldes. Det må ikke være grundvandets skyld, at overfladevand ikke opfylder sine mål.

Vandrammedirektivet vil således kun medføre skærpede krav til grundvandet, såfremt dettes indhold af nitrat er til hinder for, at det overfladevand, som det afstrømmer til, kan opfylde målsætningen "god tilstand" - og at dette skyldes indholdet af nitrat.

Spørgsmål 11:

Er de omfattende iltsvind i de danske havområder først og fremmest forårsaget af kvælstof eller fosfor?

Svar på spørgsmål 11:

Iltsvind er reguleret af næringsstoffer, meteorologiske forhold og havstrømme. Når iltsvind forekommer i fjorde og kystområder, så er både kvælstof og fosfor af betydning. Når iltsvind forekommer på dybere vand i de åbne marine områder, så er det i overvejende grad kvælstof, som har mest betydning.

Spørgsmål 12: Dambrug og industri bidrager med hhv. 94 og 50 tons fosfor af den samlede tilførsel på 3200 tons til vandmiljøet. Landbrugsbidraget udgør 1160 tons årligt. Hvad er begrundelsen for at foreslå fosforafgifter for dambrug og industri og hvilke fosforreduktioner forventes sådanne at føre til?

Svar på spørgsmål 12:

Regeringen har ikke foreslået indførelse af afgifter på dambrug og industrielle egenudledere, men gjort opmærksom på, at en omkostningseffektiv indsats mod fosforudledninger til vandmiljøet forudsætter, at man undersøger mulighederne for reduktioner uanset kilden til fosforudledninger.

Der bør være en balance i indsatsen på tværs af sektorerne, hvor reguleringen står mål med miljøvirkningen.

Uanset at landbruget nu er den væsentligste kilde til udledninger af fosfor til ferske vande, kan man ikke heraf slutte, at man vil kunne opnå de væsentligste og billigste effekter alene herfra.

Yderligere gælder det, at en indsats mod fosforoverskuddet i landbruget på kort sigt alene vil have begrænset virkning på miljøet, mens virkninger på kort sigt især vil kunne opnås ved reduktioner af fosforudledninger fra andre kilder samt en indsats mod fosfortab ved erosion.

Det skønnes, at samtlige ferskvandsdambrug i 2002 udledte ca. 94 ton fosfor til de ferske vande.

Reguleringen af ferskvandsdambrugene baseres på en bekendtgørelse om dambrug i henhold til miljøbeskyttelsesloven og på anbefalingerne i Dambrugsudvalgets rapport (Karl Hjortnæs-udvalget). Disse anbefalinger er ved at blive udmøntet i en bekendtgørelse om modeldambrug, hvis formål er at påvise mulighederne for at reducere dambrugenes vandforbrug og næringsstofudledninger.

På baggrund af erfaringerne fra modeldambrugene, der vil foreligge i 2006, vil regeringen overveje behovet for nye indsatser f.eks. form af, at indføre en afgift på ferskvandsdambrugenes fosforudledning. Årsagen hertil er, at ferskvandsdambrugenes årlige udledninger er på næsten 100 ton fosfor til de ferske vande, og at en regulering af dambrugenes samlede udledninger kan vise sig at være en omkostningseffektiv måde at bidrage til at nedbringe de samlede udledninger på. Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere, hvilken afgiftssats, der i givet fald vil blive bragt i forslag, og dermed heller ikke hvilken reduktion i udledningerne, der vil kunne opnås.

Det skønnes, at industrier med egen spildevandsudledning i 2002 udledte ca. 50 ton fosfor til vandmiljøet. Omkring 30 virksomheder, med en samlet årlig udledning på omkring 40 ton fosfor, er omfattet af vandmiljøplanens krav.

Hovedparten af byerhvervene er belastet af spildevandsafgift, også for fosforudledningerne. For visse industrielle egenudledere er imidlertid fastsat lavere satser. Det er midlertidigt godkendt af EU efter statsstøttebestemmelserne under forudsætning af, at der gælder særlige forhold for dem, der har lavere satser. Det kan være, fordi de ved normal spildevandsafgift ville blive belastet uforholdsmæssigt hårdt, eller fordi deres udledninger af spildevand sker til vandområder, hvor miljøpåvirkningen er mindre end for de virksomheder, der betaler fuld afgift.

Der udledes efter de seneste opgørelser godt 20 ton fosfor fra de virksomheder, der i dag betaler en reduceret spildevandsafgift. Regeringen vil, hvis der blandt disse virksomheder findes nogle, hvis udledning af fosfor belaster vandmiljøet i lukkede fjorde eller søer, overveje at hæve den afgift, de

betaler. Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere, hvilken afgiftssats, der i givet fald vil blive bragt i forslag, og dermed heller ikke hvilken reduktion i udledningerne, der vil kunne opnås.

Spørgsmål 13:

Er pålæggelse af afgifter på industriens udledninger efter regeringens opfattelse den mest omkostningseffektive måde at reducere fosforbelastningen på?

Svar på spørgsmål 13:

Industriens udledning af fosfor er nedbragt – bl.a. ved brug af økonomiske virkemidler. Såfremt det bliver aktuelt at nedbringe industriens bidrag yderligere, er det regeringens opfattelse, at denne reguleringsform fortsat vil være en mulighed. Det er regeringens holdning, at hele paletten er i spil.

Spørgsmål 14:

Reduktion i udledningen af fosfor fra renselanlæg og industri på mere end 90 pct. førte til mærkbare forbedringer i vandmiljøet i slutningen af 80'erne – starten af 90'erne. Hvilke tegn på at vandmiljøets tilstand er forbedret betydeligt de senere år kan regeringen pege på?

Svar på spørgsmål 14:

Mængden af kvælstof udspreddt med handelsgødning er faldet med knap 50% siden 1985, og mængden af fosfor er faldet med ca. 60%, men på husdyrbedrifter tilføres der fortsat langt mere fosfor med staldgødning til markerne, end der fjernes med afgrøden. Resultaterne fra overvågningsprogrammet viser, at udvaskningen af kvælstof er faldet med ca. 40% siden 1989. Dette resultat er i overensstemmelse med konklusionen i evalueringsnotatet for VMP II. Derimod er der ikke målt nogen reduktion i udvaskningen af fosfor.

Grundvand. Indvindingen af grundvand er faldet betydeligt siden 1989. Indholdet af nitrat er størst i de øverste grundvandsforekomster. I det grundvand, som er dannet inden for de seneste 10 år, viser nitratindholdet en tendens til at falde. Grænseværdien for nitrat i grundvand var i 2002 overskredet på 16% af overvågningsprogrammets målestationer. I 2002 er der fundet pesticider i knap 1/3 af både overvågningsboringer og vandforsyningsboringer, og grænseværdierne for indholdet af pesticider i drikkevand var overskredet i 7-9% af boringerne.

Søer. Siden 1989 er miljøtilstanden forbedret i de søer, hvor tilførslen af fosfor via spildevand er reduceret eller ophørt. Til gengæld er miljøtilstanden stort set uændret i de øvrige søer. Det skyldes primært, at udvaskningen af fosfor fra dyrkede arealer ikke er reduceret. Hvis målsætningerne for de danske søer skal opfyldes, vil det kræve, at udvaskningen af fosfor fra landbrugsarealer og fra spredt bebyggelse mindskes i søernes oplande.

Vandløb. Den biologiske kvalitet er langsomt forbedret i løbet af de seneste årtier, men miljøet i de fleste vandløb er fortsat påvirket af fysiske ændringer i vandløbenes naturlige forløb samt af vandløbsvedligeholdelse. I Jylland og på Fyn og Bornholm opfylder godt halvdelen af vandløbene målsætningerne, mens dette kun er tilfældet for ca. 1/3 af vandløbene på Sjælland, Lolland, Falster og Møn. Hvis målsætningerne skal opfyldes i de størstedelen af de resterende vandløb, vil det først og fremmest kræve, at de fysiske forhold bliver mere naturlige. Ringe fald og udtørring begrænser dog muligheden for rentvandsfauna i mange vandløb. Indholdet af næringssalte påvirker kun i ringe grad de biologiske forhold i vandløbene.

Marine områder. Den største tilførsel af næringsstoffer til de marine områder stammer fra dyrkede arealer og fra luften. I de seneste 5 år har der været relativ stor tilførsel af kvælstof og fosfor til de

marine områder, fordi nedbør og afstrømning har været større end normalt i alle 5 år. I 2002 var de indre danske farvande ramt af det hidtil værste iltsvind, som bl.a. resulterede i, at bunddyr og bundfisk døde i store områder. Alligevel er der tegn på at vandmiljøet er forbedret i fjerde og kystnære områder. Mængden af næringsstoffer er begyndt at falde, og produktionen af alger begrænses i stigende grad af mangel på fosfor og kvælstof. Derfor er mængden af alger mindsket og vandet blevet mere klart i en del kystvande. Forbedringerne har endnu ikke ført til, at udbredelsen af bundplanter er steget. Der er heller ikke tegn på bedre iltforhold i bundvandet.

Spørgsmål 15:

Hvilke elementer i den forudsatte strukturudvikling i landbruget frem mod 2010 vil føre til et fald på 3-4 pct. af landbrugets kvælstofoverskud?

Svar på spørgsmål 15:

Blandt de centrale elementer i landbrugets strukturudvikling frem mod 2010 er:

- En stigning i den gennemsnitlige mælkeydelse pr. ko, og dermed et fald i antallet af malkekøer på grund af EU's mælkekvoteordning samt et afledt fald i den øvrige kvægproduktion.
- En udvikling i bedriftsstrukturen i retning af større og mere effektive bedrifter, hvilket kan bidrage til en optimering af indsatsen og udnyttelsen af bl.a. kvælstof i gødning og foder. Større produktionsenheder vil bedre kunne udnytte nye teknologiske muligheder som f.eks. afgangning og gylleseparering, teknologi til begrænsning af ammoniakemissionen fra stalde og avanceret udbringningsudstyr som f.eks. gyllenedfældere.
- En eventuel forøgelse af svineproduktionen. Ifølge prognosen fra Danske Slagterier vil produktionen af slagtesvin øges fra i dag ca. 24½ mio. slagtesvin til 25 mio. slagtesvin i 2007.

Samlet set er husdyrbestanden målt i dyreenheder er kun svagt stigende. Fra 1992-2002 er antallet af husdyr målt i dyreenheder steget fra ca. 2,4 mio. til 2,5 mio. Der er sket en forskydning mod flere svin og færre kvæg. Beregningerne på landsplan viser, at der trods forøgelsen i produktionen af svin forventes et fald i mængden af total N i husdyrgødningen fra 2003 til 2010 på ca. 2.000 tons N.

Nettoeffekten på kvælstofoverskuddet er en reduktion på 3-4 pct. Det skal dog nævnes, at der i beregningen ikke er taget hensyn til en forventet reduktion i det samlede landbrugsareal. Et fald i det samlede landbrugsareal på ca. 100.000 ha skønnes at reducere N-overskuddet med yderligere 3 pct.

Spørgsmål 16:

Hvilke elementer i CAP'en forventes at føre til 1-3% mindre kvælstofudvaskning?

Svar på spørgsmål 16:

CAP-reformen forventes at føre til reduceret aktivitet i kvægsektoren (oksekød) og i den vegetabiliske produktion, sidstnævnte på grund af en ekstensivering af dyrkningen som følge af lavere afgrødepriser og afkobling af støtten. Begge disse effekter forventes at føre til en lavere kvælstofudvaskning. Omvendt medfører lavere afgrødepriser en stigning i svineproduktionen, som trækker i modsat retning. Dog vurderes netto-effekten af reformen at være en reduktion i kvælstofoverskuddet på op mod 5 pct. Reduktionen i kvælstofudvaskningen er ikke opgjort af Fødevareøkonomisk Institut.

Spørgsmål 17:

Er der elementer i strukturudviklingen eller CAP'en, som forventes at virke i modsat retning?

Svar på spørgsmål 17:

Der henvises til svar på spørgsmål 15 og 16.

Spørgsmål 18:

Hvad betyder ophævelse af kravet om 65% grønne marker for kvælstofudvaskningen?

Svar på spørgsmål 18:

Grønne marker (vintergrønne), der i sær er vinterkorn, udgør over 80 pct. af landbrugsarealet. I 2001/02 udgjorde arealet 84 pct. Arealet med grønne marker er altså væsentlig større end lovens krav. Dette skyldes driftsøkonomiske forhold, herunder især det relativt større udbytte ved dyrkning af vinterhvede.

Et evt. bortfald af kravet om 65 pct. grønne marker forventes ikke at medføre ændringer af betydning i afgrødevalget. Der forventes derfor ingen ændringer i udvaskningen ved bortfald af kravet om 65 pct. grønne marker.

Spørgsmål 19:

Hvilken virkning på kvælstofudvaskningen vil en justering og målretning af 6%-efterafgrøderne have?

Svar på spørgsmål 19:

Spørgsmålet forstås som en målretning af efterafgrøderne mod husdyrbrug, således som det er nævnt i regeringens forhandlingsudspil vedr. VMP III.

En analyse af målretningen findes i det forberedende arbejde til VMP III i rapporten: Faglig vurdering af VMP III scenarier s. 16-17.

Efterafgrøder kan opfange kvælstof, som mineraliseres fra organisk stof i jorden efter høst af afgrøden. Der er mere organisk stof i jorden på arealer, som modtager husdyrgødning end på handelsgødede arealer. Der er mest organisk stof i jorden på kvægbrug, idet også græsmarker bidrager til humusopbygning.

DJF har i oplægget til VMP III vurderet, at den nuværende gns. effekt på 25 kg N/ha af efterafgrøder vil kunne øges til ca. 37 kg N/ha ved en målretning. Der antages at være ca. 120.000 ha med 6%-efterafgrøder, altså en samlet effekt af målretning på ca. 1400 tons N årligt.

For at sikre, at reduktionen i kvælstofudvaskningen holder på langt sigt, bør der ved en forventning om en større effekt af efterafgrøder efter en målretning også ske en opjustering af den tilknyttede eftervirkning, der nu er på 12 kg N/ha.

Det skal understreges, at godt landmandsskab, vejrforhold, efterafgrødetype mv. har afgørende betydning for effekten af efterafgrøder.

Spørgsmål 20:

Hvad vil skærpede krav til udnyttelse af minkgødning betyde for kvælstofudvaskningen

Svar på spørgsmål 20:

Ifølge normtal for husdyrgødningen fra 2000 er det vurderet, at kvælstofindholdet i husdyrgødningen fra pelsdyr ab lager er 1.304 kg N i fast minkgødning og 1.415 kg N i minkgylle. Ifølge den nye pelsdyrbekendtgørelsen fra 2002 stilles der fra 2004/2007 skærpede krav til opsamlingen af husdyrgødningen på pelsdyrfarme. Der foregår derfor i disse år en ændring af

opsamlingssystemerne på pelsfarme, således der om få år næsten udelukkende vil blive produceret minkgylle og den samlede mængde kvælstof i husdyrgødningen forøges markant.

Der er i Danmark ca. 2,1 mio. årstæver, der udskiller ca. 4,6 kg N ab dyr. Ifølge det nye udkast til vejledning vedrørende pelsdyrbekendtgørelsen vil de nye opsamlingskrav give et maksimalt stalddtab på 1,65 kg N per årstæve. Når opsamlingen efter 2007 alle steder foregår efter de nye retningslinier, vil der derfor være ca. 6.200 tons kvælstof som minkgylle ab lager. Hvis kravet til udnyttelse øges fra de nuværende 65 pct. til 70 pct. vil det til den tid medføre en reduktion i forbruget af handelsgødning på 310 tons kvælstof og en udvaskningsreduktion på ca. 100 tons kvælstof.

Spørgsmål 21:

Hvad vil afskaffelse af muligheden for at forhøje kvælstofkvoterne gennem konsulenterklæringer betyde for kvælstofudvaskningen og kvælstofoverskuddet?

Svar på spørgsmål 21:

Antallet af tilladelser til at forhøje kvoterne via konsulenterklæringer har været meget varierende fra år til år på grund af varierende nedbør i forårs og forsommerperioden. Efter det særligt nedbørsrige forår 2002/2003 blev der givet tilladelse til at øge kvoten med i alt 2,123 tons kvælstof. I de foregående år blev der i gennemsnit givet tilladelse til at øge kvoten med ca. 200 tons kvælstof pr år. Tabet af kvælstof i forårsperioden anses for at være uafhængigt af muligheden for at få forøget kvoten. Hvis der ikke er mulighed for at øge kvoten via konsulenterklæringer vurderes det, at udvaskningen vil blive reduceret med ca. 65 tons kvælstof i gennemsnit pr år. Kvælstofoverskuddet på bedriften vil ligeledes blive reduceret.

Eventuelt bortfald af muligheden for at få øget kvoten via konsulenterklæringer vil øge incitamentet til en mere hensigtsmæssig gødskningsstrategi og dermed reducere risikoen for udvaskning ved store nedbørsmængder om foråret.

Spørgsmål 22:

Det er dokumenteret, at mange danske naturtyper i dag er belastet med kvælstof udover deres tålegrænser, herunder ikke mindst af ammoniak fra husdyrproduktionen. Hvorfor indeholder udspillet ingen konkrete foranstaltninger på dette område?

Svar på spørgsmål 22:

Der henvises til besvarelse af spørgsmål 5 samt følgende:

På nationalt niveau er den atmosfæriske kvælstoftilførsel i gennemsnit ca. 20 kg N/ha. Dette niveau overskrider tålegrænserne for en række naturtyper. De 12 kg N/ha kommer fra udenlandske kilder, de 6 kg N/ha kommer fra dansk landbrug og de resterende 2 kg N/ha kommer fra øvrige danske kilder.

Der er dog stor variation, således at der for visse lokaliteter i umiddelbar nærhed af større staldanlæg er en betydeligt større andel af kvælstoftilførslen, der stammer fra dansk landbrug. For mange naturområder vil en indsats overfor dansk landbrug dog næppe alene være tilstrækkeligt til at bringe kvælstoftilførslen ned under tålegrænserne.

Regeringen gennemførte en ammoniakhandlingsplan i 2002, hvorfra skal fremhæves: Skærpede regler vedr. henliggetid for udspremt gødning gældende fra 1. august 2002, skærpede regler vedr. flydelag gældende fra 1. februar 2003, forbud mod bredspredning gældende fra 1. august 2003,

skærpede krav til overdækning af lagre med fast gødning uden daglig tilførsel, og skærpede krav til opsamling af gødning på minkfarme gældende fra udgangen af 2004.

Den atmosfæriske kvælstoftilførsel stammer fra ammoniakfordampning fra landbruget. Denne var i midten af 1989'erne ca. 113.000 ton om året og i 2000 ca. 83.000 ton. DMU forventer, at den vil falde yderligere til ca. 76.000 ton i 2010.

De nuværende restriktive kvælstofnormer kombineret med nye teknologiske muligheder for at begrænse ammoniaktabet skærper incitamentet til at nedbringe ammoniaktabet fra stalde, fra husdyrgødningslagre og ved udbringning af husdyrgødningen. Når ammoniaktabet begrænses vil kvælstofindholdet i husdyrgødningen nemlig øges, og da kvæstofkvoten normalt fastsættes ud fra normtal, vil dette forbedre afgrødernes kvælstofforsyning. Regeringen forventer derfor, at udspillet til VMP III vil øge erhvervets fokus på at begrænse ammoniaktabet. Strukturudviklingen vil bidrage til at forstærke denne udvikling.

I regeringens udspil er der foreslået et forskningsprogram rettet mod fodring og håndtering af husdyrgødning. Selvom forskningsprogrammet vil fokusere på fosfor og lugt forventes også en betydelig effekt på ammoniakfordampningen. En lang række teknologier til begrænsning af lugt reducerer også ammoniaktabet, og en øget fokus på fodringen kan også bidrage til at reducere kvælstofindholdet i foderet og dermed også det potentielle ammoniaktab. Også forskningsindsatsen i ny teknologi til håndteringen af husdyrgødningen vil kunne bidrage til at nedbringe ammoniaktabet.

Regeringen vil iværksætte pilotforsøg med næringsstofbalancer med henblik på at undersøge mulighederne for, at sådanne kan indgå i reguleringen af landbrugets kvælstofanvendelse. Inddrages næringsstofbalancer i større grad i reguleringen af husdyrbrug, vil også det medføre en øget fokusering på ammoniaktabet, da næringsstofbalancer primært beregner det samlede kvælstofoverskud, som udover kvælstofudvaskningen også omfatter ammoniaktabet, denitrificeringen og ændringen i jordpuljen.

Ammoniakbelastningen er meget lokal i sin natur, idet en stor del af en ammoniakudledning normalt afsættes inden for få kilometer fra kilden. 10-20% af den udledte ammoniak afsættes således inden for de første 500 meter fra kilden.

Afsætningen af ammoniak meget tæt på kilden kan derfor være væsentligt større end 100 kg N/ha, men falder dog hurtigt med afstanden fra kilden og bidrager dermed til en generel forøgelse af baggrundsbelastningen. I husdyrbrugsområder vil der derfor være stor lokal variation som kan have en afgørende betydning for nærtliggende naturområder.

Efter miljømålsloven, der blev vedtaget lige før jul, skal amterne som noget nyt udarbejde bindende Natura 2000-planer for alle de internationale naturbeskyttelsesområder. Planerne skal indeholde både målsætninger for områderne og en beskrivelse af den indsats, der skal til for at opnå målene.

Dernæst får amterne med det netop fremsatte forslag til revision af naturbeskyttelsesloven både ret og pligt til at gribe ind over for driften eller udnyttelsen af områderne, hvis det er nødvendigt for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus i Natura 2000-områderne. Denne pligt gælder også før der er udarbejdet 1. generations Natura 2000-planer, som skal foreligge senest i 2009 parallelt med vandplanerne. I tiden indtil planerne foreligger har amterne pligt til at gribe ind overfor en aktuell eller ønsket udnyttelse af arealerne, der kan forringe områderne, hvis truslen er så alvorlig, at den ikke kan afvente, at der foreligger en plan for området.

Spørgsmål 23:

Regeringen foreslår en markant forstærket forskningsindsats i fodring og i håndtering af gylle og anden husdyrgødning med et budget i størrelsesordenen 100 mio. kr. over 4 år. Med hvilken begrundelse skal denne indsats baseres på offentlig finansiering?

Svar på spørgsmål 23:

I regeringens oplæg er der peget på behov for at forske i metoder til at forbedre udnyttelsen af foder og i husdyrgødning, i håndtering af lugt fra gylle og i at udvikle metoder til udpegning af områder, hvor der er særlig risiko for fosfortab. Desuden er der peget på behovet for pilotprojekter til afprøvning af balanceopgørelser som et alternativ til den nuværende regelstyring.

Regeringen er af den opfattelse, at det offentlige kan bidrage til at sikre en forskningsindsats på områder, hvor den ønskede udvikling ikke må forventes at ske i det ønskede tempo uden offentlige forskningsmidler.

Den præcise finansiering og de præcise finansieringskilder vil fremgå af den endelige VMP III-aftale.

Spørgsmål 24:

Regeringsudspillet forholder sig intetsteds til hvilke indsatser, der skal iværksættes generelt og hvilke regionalt eller til vægtingen herimellem. Hvad er grunden hertil?

Svar på spørgsmål 24:

Det fremgår af VMP III arbejdsgruppernes delrapport V, side 20 at:

"Den hidtidige regulering af landbrugets tab af næringsstoffer har primært haft ophæng i generelle regler. Effekten af den generelle regulering på tilstanden i individuelle vand- og naturområder varierer dog afhængigt af regionale og lokale forhold. Det skyldes blandt andet forskelle i landbrugspraksis fra egn til egn, variation i transportvejene for udledningen af næringsstoffer, samt at det enkelte natur- eller vandområde responderer forskelligt på en reduceret belastning med næringsstoffer.

Videreudvikling af reguleringen af landbrugets udledning af næringsstoffer kan derfor med fordel ske i form af en generel indsats kombineret med en regional oplandsbaseret tilgang. Relevansen heraf understreges af de krav, der følger af EU's Vandramme- og Habitatdirektiver. Disse direktiver lægger op til, at beskyttelsen af natur og vandmiljø tager udgangspunkt i det enkelte vandområde eller naturområdes karakter og tilstand. Efter at have sikret et omkostningseffektivt niveau af generel regulering kan man differentiere yderligere indsats for reduceret udledning fra landbrugsarealerne fra opland til opland, hvorved man bedre kan undgå overregulering."

Regeringens udspil er derfor baseret på en generel indsats for at nedbringe landbrugets fosfoverskud, en generel indsats for at fastholde den positive udvikling med løbende generel reduktion af landbrugets kvælstofudledning, samt en målrettet indsats, hvor EU landbrugsstøtteordningerne skal bruges til at ekstensivere, hvor det giver et væsentligt bidrag til

beskyttelse af vandmiljø og natur. Spørgsmål vedr. EU direktiverne er uddybet i svar på spg. 27 & 29.

Spørgsmål 25:

Den faglige forberedelse af VMP III indeholder scenarieberegninger for opnåelse af miljøforbedringer i Odense Fjord og Mariager Fjord. Væsentlige forbedringer kræver entydigt en markant reduktion i fjordenes kvælstofbelastning. Anses Odense Fjord og Mariager Fjord for lukkede fjorde? Hvorledes vil regeringens VMP III-udspil tilgodese behovet for miljøforbedringer i de to fjorde?

Svar på spørgsmål 25:

Det bemærkes indledningsvis, at Odense Fjord og Mariager Fjord eksemplerne er metodestudier og led i en udvikling af det faglige grundlag for Vandmiljøplanen og for den videre vandmiljøbeskyttelse efter blandt andet EU-Vandrammedirektivet.

Der er i forbindelse med Odense Fjord eksemplet opstillet en sammenhæng mellem koncentrationen af kvælstof og fosfor i vandet og miljøtilstanden beskrevet ved seks variable. Herved illustreres sammenhængen mellem koncentration af næringsstoffer og miljøtilstand.

Som det er understreget i arbejdsgruppernes rapporter, har det ikke været muligt at modellere sammenhængen mellem landbrugsdriften, transporten af næringsstoffer og udledningen til fjordene. Det faglige grundlag skal videreudvikles og gøres mere robust.

Odense Fjord og Mariager Fjord anses for at være lukkede fjorde.

Som nævnt under svaret på spørgsmål 1, så vil der dels være en forsinket effekt af VMP II tiltagene, som sammen med udmøntningen af VMPIII – udspillet, vil bidrage til miljøforbedringer i de to fjorde. VMP III udspillet vil dels have en effekt ved de generelle, landsdækkende tiltag til at mindske fosforoverskuddet og fastholde trenden med en løbende reduktion af landbrugets kvælstofudledning, dels ved en geografisk målrettet indsats mod at nedbringe tabet af fosfor og kvælstof fra markerne og mod at øge tilbageholdelsen af fosfor og kvælstof, inden de når ud i fjordene.

Spørgsmål 26:

Den faglige forberedelse af VMP III siger om fosfor: Det er af afgørende betydning med en indsats over for fosforophobningen, da en fortsat ophobning øger fosfortabet til vandmiljøet og udskyder det tidspunkt, hvor det generelt er muligt at vende udviklingen og reducere tabet fra dyrkningsjorden. Hvorledes harmonerer udspillet hermed?

Svar på spørgsmål 26:

Der henvises til svaret på spørgsmål 6.

Spørgsmål 27:

Hvilke reduktioner i ammoniaknedfaldet, herunder udvaskningen af kvælstof, vil det kræve for at Danmark kan leve op til vores forpligtelser i de internationale naturbeskyttelsesområder?

Svar på spørgsmål 27:

Efter Miljømålsloven, som Folketinget vedtog lige før jul, skal amterne som noget nyt udarbejde bindende Natura 2000 planer for alle de internationale naturbeskyttelsesområder og Vandplaner for vandområderne. Planerne bygger på en basisanalyse af naturforholdene og skal indeholde målsætninger for områderne og en beskrivelse af den indsats, der skal til for at nå målene. Planerne skal udarbejdes i perioden frem til 2009.

De nationale forpligtigelser i de internationale naturbeskyttelsesområder kendes således ikke på nuværende tidspunkt tilstrækkelig detaljeret til, at behovet for at reducere ammoniak- og nitratudledningen kan kvantificeres. Dette grundlag vil først foreligge i sin helhed i 2009.

I det for nyligt fremsatte forslag til ændring af naturbeskyttelsesloven får amterne både ret og pligt til at gribe ind over for driften eller udnyttelsen af områderne, hvis det er nødvendigt for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus i Natura 2000-områderne.

Denne pligt gælder også før der i 2009 er udarbejdet første generations Natura 2000-planer og vandplaner. I tiden frem til planerne foreligger har amterne pligt til at gribe ind overfor en aktuell eller ønsket udnyttelse af arealerne, der kan forringe områderne, hvis truslen er så alvorlig, at indgreb ikke kan afvente, at der foreligger en plan for området.

Som det fremgår af de øvrige besvarelser vil en reduktion af udledningen af næringsstoffer medvirke til at forbedre natur- og miljø generelt, hvilket også vil være til gavn for naturen i de internationale naturbeskyttelsesområder. Det er bl.a. derfor, at regeringens udspil til VMPIII lægger vægt på at fastholde de positive resultater der allerede er opnået med hensyn til begrænsningen af udvaskningen af kvælstof og udslippene af ammoniak, herunder opnå yderligere reduktioner gennem styrket forskning bl.a. med hensyn til udvikling af ny teknologi, forenklinger af reguleringen, strukturudviklingen mv.

Det skal bemærkes, at habitatdirektivet ikke, som det er tilfældet med vandrammedirektivet, indeholder en egentlig frist for hvornår en bestemt tilstand skal være opnået for naturen i de internationale naturbeskyttelsesområder.

Spørgsmål 28:

Betrakter regeringen afgifter på eks. fosfor og handelsgødning som brugbare instrumenter i reguleringen af tilledningen af næringsstoffer ?

Svar på spørgsmål 28:

I valg af virkemidler er det vigtigt at være meget præcis i vurderingen af, hvad miljøproblemet består i, og på hvilket sted i "kæden" der skal sættes ind. Der skal skelnes mellem generelle tiltag overfor alle landmænd og tiltag målrettet særlige områder. Vanskeligheden består i at finde det rette mix af virkemidler.

For fosfor har regeringen valgt en strategi, der overordnet sætter ind på flere fronter. Fosforoverskuddet skal bringes ned, og det er vurderingen, at en afgift på fosfor i foder vil være hensigtsmæssig. En sådan afgift vil være en katalysator i forhold til udbredelsen af fytase, hvilket vil øge dyrenes udnyttelse af det naturlige fosforindhold i foderet.

Såvel for fosfor som for kvælstof er problemet ikke handelsgødning men husdyrgødning. At sætte ind overfor handelsgødning vil derfor ikke være en hensigtsmæssig regulering. Den nuværende regulering, som har givet de gode resultater rummer netop krav til udnyttelse af husdyrgødningen. Og den nuværende regulering lever op til Nitratdirektivets krav. En ændring i reguleringen på kvælstof vil skulle forhandles med EU uden garanti for et positivt resultat.

Spørgsmål 29:

Har regeringen gjort sig overvejelser over hvilke begrænsninger af næringsstofudledningen der skal til, for at man kan leve op til vandrammedirektivets målsætninger og mener regeringen at regeringsudspillet betyder at DK vil leve op til målsætningerne i vandrammedirektivet ?

Svar på spørgsmål 29:

Målfastsættelse i forhold til vandrammedirektivet er en trinvis proces, der først afsluttes med udarbejdelse af den endelige vandplan i 2009.

Vandplanen udarbejdes af amterne og skal bl.a. indeholde den indsatsplanlægning, der skal sikre at vandrammedirektivets miljømål opfyldes inden 2015 (i særlige tilfælde dog med mulighed for forlængelse frem til 2027).

Det har hele tiden været regeringens hensigt, at de virkemidler og indsatser, der indgår i VMP III skal være med til at sikre målopfyldelsen i forhold til vandrammedirektivet.

Folketinget har i december 2003 vedtaget en miljømålslov, som er første fase af implementering af EU's vandmiljøindsats (Vandrammedirektiv). Ifølge denne lov skal amterne i 2004 udarbejde en basisanalyse, der sammen med iværksættelse af vandrammedirektivets overvågningsprogram i 2006 skal danne grundlag for udarbejdelse af vandplan og indsatsprogram.

Det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at fastslå hvilke begrænsninger i næringsstofudledningen der skal til for at vandrammedirektivets miljømål bliver opfyldt, men der vil uden tvivl være store forskelle mellem de forskellige vandområder. Det er regeringens vurdering, at de elementer, der indgår i udspillet til VMP III, og som måtte indgå i en endelig aftale om VMP III vil bidrage til at opfylde målsætningerne for de enkelte vandområder fastlagt udfra kravene i vandrammedirektivet.

Regeringen har i sit udspil blandt andet lagt særlig vægt på fosfor samt på etablering af dyrkningsfrie randzoner og genopretning af vådområder og udtagning. Det sker i forlængelse af en vurdering foretaget af VMP arbejdsgrupperne, del V, side 26-27:

”Der er flere virkemidler, som det alt andet lige vil tage lang tid at implementere. Det gælder specielt de arealrelaterede virkemidler, som kræver, at områder udtages af omdrift, som i forbindelse med gennemførelse af helhedsplaner for ådale, etablering af vådområder, omlægning af omdriftsarealer til vedvarende græs og skovrejsning m.v. Projektering, forundersøgelser og jordfordeling gør det nødvendigt, at sådanne initiativer gennemføres med en lang tidshorizont. Vidensgrundlaget i dag er langt større end det var i 1987, og det vurderes, at der i dag eksisterer viden hos de lokale og regionale myndigheder, som gør det muligt at påbegynde implementering af virkemidler for at begrænse den lokale og regionale udledning til sårbare vandområder og naturområder allerede i dag. For så vidt angår udtagning i ådale, vådområder m.v. gælder, at der i dag er udpeget 120.000 ha potentielle vådområder på landsplan, som blandt andet kan danne udgangspunkt for en indsats. Et andet indsatsområde, som må formodes at kræve et "langt sejt træk", er regulering af landbrugets tab af fosfor til vandmiljøet. Det gælder både den generelle nedbringelse af landbrugets fosforoverskud og den målrettede regulering i højrisikoområder.”

Regeringen har anset det for væsentligt, at udspillet indeholder nogle af disse langsigtede tiltag. Disse vil medvirke til at nå de fremtidige mål efter vandrammedirektivet, og det er hensigtsmæssigt at få dem implementeret tidnok til, at de kan have fuld effekt i form af reduceret udledning af næringsstoffer i 2015.

Svar på spørgsmål 30-49 (stillet skriftligt af Enhedslisten den 6. februar 2004)

Spørgsmål 30:

Hvilken tilstand vil regeringens udspil give naturen. Hvilken tilstand forventer eksperterne at de danske vandløb, søer, indre farvande, skove, naturområder og grundvand vil udvikle som følge af den konsolidering af VMP II med hensyn til nedsættelse af kvælstoftabet fra landbruget, som følger af regeringens udspil til VMP III ?

Svar på spørgsmål 30:

I de kommende år vil der være en yderligere effekt af de i VMP II gennemførte tiltag. Det skyldes dels, at den 5% øgede udnyttelse af husdyrgødningen først blev implementeret i 2003 og dels, at der især på sandjorde kan være adskillige års forsinkelse fra en reduktion i udvaskningen fra rodzonen til effekten kan måles i vandløb.

Der vil være meget store forskelle på, hvordan de enkelte vandområder påvirkes. Det skyldes dels de naturgivne forhold, og dels at effekten af de hidtidige tiltag i VMP I og II i forskellig grad har påvirket de enkelte vandområder.

I vandløb vil flere randzoner medføre et øget naturindhold, ikke mindst der hvor det medfører et reduceret behov for grødeskæring.

I søer vil flere randzoner langs vandløb medføre en reduceret fosfortilførsel, og dermed en bedre miljøtilstand. Der vil være meget store forskelle fra sø til sø, bl.a. afhængig af øvrige fosforkilder og mulighederne for at reducere tilførslen fra landbrugsarealerne.

I fjorde og kystnære marine områder vil en reduceret fosfortilførsel og en yderligere kvælstofreduktion alt andet lige medføre en bedre miljøtilstand. Der vil være meget store forskelle fra område til område, ligesom effekten vil variere meget fra år til år pga. klimavariationer.

Spørgsmål 31:

Usikkerheden i beregningerne om opfyldelse af målsætning på 100.000 tons kvælstof i VMP II. Der er store usikkerheder på beregningerne af hvorvidt målsætningen om en halvering af udvaskningen i VMP II er opnået. Samtidig indeholder regnskabet over landets samlede kvælstofstab årligt en "rest" på i gennemsnit 50.000 tons kvælstof, det ikke kan gøres rede for, hvor forsvinder hen og den hidtidigt gældende teori om at de i høj grad indbygges i dyrkningsjorden har ikke kunnet bekræftes. Betyder det at regeringen vil være med til at tillægge den faktiske naturtilstand stor vægt når det skal fastsættes hvilke indgreb der bliver nødvendige?

Svar på spørgsmål 31:

Målsætningen om en reduktion på 100.000 tons N i kvælstofudvaskning henfører til den oprindelige vurdering af kvælstofudledningen på 260.000 tons N i midten af 1980erne. Der er siden kommet ny viden, og i slutevalueringen vurderes udvaskningen at have været i størrelsesordenen 311.000 tons N midt i 1980erne. Med et reduktionsmål på 49% for landbruget svarer det til et reduktionskrav på 150.000 tons N.

I slutevalueringen vurderes det at der ved udgangen af 2003 er iværksat virkemidler som vil give en reduktion på ca. 48% i kvælstofudvaskningen. Der er naturligvis usikkerhed på dette tal, men uafhængige opgørelser over udviklingen i landbrugets totale kvælstofoverskud samt vandløbsmålinger i det nationale overvågningsprogram understøtter denne vurdering.

Når man sammenholder det totale kvælstofoverskud med opgørelse af de enkelte tabsposter fremkommer der en rest, som der ikke kan gøres rede for. Dette er et udtryk for at der er usikkerheder eller systematiske fejl på opgørelserne. Det kan skyldes at det totale kvælstofoverskud er overvurderet, at en eller flere af tabsposterne (denitrifikation, ammoniakfordampning, kvælstofudvaskning) er undervurderet eller at der har været en ophobning i jorden som ikke har kunnet måles.

I VMP III udredningsarbejdet er der gennemført et grundigt forsøg med at tage udgangspunkt i et individuelt områdes tilstand og vurdere hvilken effekt forskellige indsatser vil medføre. Det er konklusionen, at det ikke aktuelt er muligt at beskrive sammenhæng mellem ændringer i landbrugspraksis og den afledte effekt i form af ændret udledning til vandmiljøet. Det er således kun muligt at beskrive kvalitative sammenhænge mellem tilstand og ændret landbrugspraksis og ændret miljøpåvirkning. Der vil blive arbejdet videre med at udvikle metoderne til oplandsbaseret indsatsplanlægning. Det er et værktøj, som vil bidrage til arbejdet med at udforme vandplaner frem mod 2009, som et led i implementeringen af vandrammedirektivet.

Spørgsmål 32:

Naturens tilstand. Er det korrekt, at det kun er en lille del af de danske vandløb, søer, indre farvande og skove, der har en acceptabel naturtilstand og ikke lider under for stor tilførsel af kvælstof ?

Svar på spørgsmål 32:

Om målsætninger

De aktuelle målsætninger for vandløb, søer og kystvande er i dag besluttet og fastlagt af de enkelte amtsråd som regionplanretningslinjer i regionplanerne. Amtsrådene er ikke forpligtede af målsætningerne, men ifølge planlovens bestemmelser skal amtsrådene virke for gennemførelsen af regionplanens retningslinjer. Siden den første rapport om vandmiljøets tilstand (Vandmiljø 90) har der været stor forskel på vandløbenes og søernes faktiske tilstand og de målsætninger, som amtsrådene har fastlagt.

Målsætningssystemet er imidlertid under udvikling. Med den planlagte implementering af EU's Vandrammedirektiv og EU's Habitatdirektiv vil der ske en opdatering og en harmonisering af den eksisterende politik for fastlæggelse af målsætninger.

Status for vandmiljøets tilstand i forhold til vedtagne målsætninger

I den seneste rapport om vandmiljøets tilstand (Vandmiljø 2003. Tilstand og udvikling - faglig sammenfatning) er målopfyldelse for søer, vandløb og havområder beskrevet i rapportens sammenfatning side 10. For en gennemgang af hvilke forbedringer af tilstanden, der er sket i vandmiljøet henvises til svar på spg.14:

"Søer

Amterne har vurderet, at kun 4 af de 31 undersøgte søer opfyldte målsætningen i 2002, hvilket er et fald på 3 søer siden 2000. Nogle af søerne vil få en forbedring i tilstanden, når den interne fosforfrigivelse fra tidligere tiders spildevandstilførsel er ophørt. Størstedelen af søerne vil dog kun kunne opfylde målsætningen, hvis der også sker reduktioner i fosfortilførslerne fra landbrugsarealer og fra spredt bebyggelse.

Vandløb

Vandløbenes tilstand er bedst i Jylland, Fyn og på Bornholm, hvor ca. 55 % af vandløbenes målsætninger er opfyldt, mod kun ca. 1/3 på øerne øst for Storebælt. På landsplan var målopfyldelsen i 2002 på i alt 50%. De ændringer, som vil være nødvendige, for at de øvrige

vandløb kan opfylde de nuværende mål, er først og fremmest, at de fysiske forhold i vandløbene i højere grad kommer til at ligne de naturgivne forhold med varierede bundforhold. Desuden er der stadig mange små vandløb, der er forurenede af utilstrækkeligt rensede spildevand, især fra spredt bebyggelse. Naturligt ringe fald og sommerudtørring begrænser dog muligheden for en rentvandsfauna i mange vandløb.

Marine områder

Det er amternes og DMUs vurdering at kun et fåtal af de danske marine områder opfylder målsætningerne. Kun ét af de undersøgte lavvandede kystområder (Dybsø Fjord) vurderes at opfylde målsætningen. Herudover vurderes målsætningen at være opfyldt i åbne dele af Nordsøen og Skagerrak. Årsagerne til at målsætningerne i øvrigt ikke anses for opfyldt er, at plante- og dyrelivet er væsentligt påvirket som følge af forhøjede næringssaltkoncentrationer og nogle steder også som følge af høje indhold af tributyltin (TBT)."

Skove

Der eksisterer ikke noget overvågningsprogram som omfatter den generelle naturtilstand i skovene, men der arbejdes på at etablere et sådant, bl.a. som tillæg til skovstatistikken, der blev moderniseret i 2002. Endvidere vil der i forbindelse med implementeringen af Habitatdirektivet blive indført en naturovervågning i de udpegede områder. Før disse programmer har løbet i nogle år, vil det ikke være muligt at vurdere naturtilstanden i skovene på kvalificeret vis.

Med hensyn til tilførslen af kvælstof til skovene har vi et bedre grundlag, først og fremmest i forbindelse med EU-overvågningen af skovenes tilstand, men også i forbindelse med andre undersøgelser. Som gennemsnit tilføres de danske skove mellem 20 og 30 kg kvælstof pr. ha om året. Tilførslen sker overvejende som ammoniak. På belastede arealer nær punktkilder er tilførslen større. En stor del af skovene kan endnu akkumulere det tilførte kvælstof. Modelberegninger viser, at den kritiske belastningsgrænse ligger på 10-20 kg kvælstof pr ha om året. Fra kvadratnetsundersøgelsen ved vi også, at der fra 30 % af skovarealet tabes mere kvælstof i form af nitrat i det vand som forlader skovøkosystemet, end fra upåvirkede systemer. Forhøjet indhold af nitrat indikerer begyndende mætning med kvælstof. Belastning med kvælstof fra omgivelserne er hovedårsagen til det forhøjede indhold af nitrat i det vand som forlader skovøkosystemet. Forhøjede koncentrationer opstår også midlertidigt i forbindelse med visse driftstiltag og f.eks. stormfald. ”

Spørgsmål 33:

Grundvandets indhold af nitrat. Kan ministeren bekræfte at der kan ses en begyndende tendens til at nitratinholdet falder lidt i grundvand under sandjorde og at der ikke er set noget fald i nitratinholdet under lerjorde

Svar på spørgsmål 33:

I den seneste rapport om overvågning af grundvandet fra GEUS (2003) er der i sammenfatningen konkluderet følgende:

"Størstedelen af det grundvand der overvåges, er dannet før 1990, og det er derfor ikke muligt at konstatere nogen overordnet ændring af nitratinhold i grundvandet begrundet i implementeringen af Vandmiljøplanen i 1987 og senere tiltag. Men der ses en begyndende tendens til et fald i indholdet af nitrat i det unge grundvand i de 2 sandede landovervågningsoplande, et fald, der måske kan tilskrives ændringer i landbrugets dyrkningspraksis siden vedtagelsen af Vandmiljøplanen. Det skal dog bemærkes, at det gennemsnitlige indhold de fleste år ligger over grænseværdien for drikkevand på 50 mg/l.

I år er det muligt at følge udviklingen i nitratinholdet i 39 indtag med ungt grundvand dannet efter vedtagelsen af Vandmiljøplanen. Disse viser varierende udviklingstendenser, men det vurderes, at 1/3-del viser faldende nitratinhold."

Spørgsmål 34:

Betydning af grundvandets indhold af nitrat. Er det korrekt at indholdet af nitrat i grundvandet skal langt under den sundhedsmæssigt fastsatte grænseværdi for at naturen kan tåle det når vandet recirkuleres gennem kildevæld. Hvor stor en del af det nyere grundvand kan naturen tåle, når det således recirkuleres.

Svar på spørgsmål 34:

Nitratinholdet i marine områder og i visse tilfælde i søer skal være langt under grænseværdien for drikkevand, hvis nitrat ikke skal stimulere algevækst.

Ved vurdering af om nitrat kan være begrænsende for algevækst i fjorde og havområder regnes der ofte med at nitratinholdet skal være under ca. 0,03 mg N/l for at der kan være tale om kvælstofbegrænsning. Dette er et langt lavere indhold end grænseværdien for nitrat i drikkevand på ca. 11 mg N/l (50 mg NO₃/l).

Der kan ikke gives et generelt niveau for, hvilket nitratinhold der vil være acceptabelt i grundvand, hvis påvirkning af overfladevandsområder skal være på et acceptabelt niveau, bl.a. fordi det afhænger af mængden af grundvand, som løber ud til vandområdet.

Spørgsmål 35:

Belastning med ammoniak. Vil regeringens udspil til Vandmiljøplan III bidrage til at bringe nedfaldet af ammoniak ned under skovenes - og andre naturtypers – tålegrænse ?

Svar på spørgsmål 35:

Der henvises til besvarelse af spørgsmål 22.

Spørgsmål 36:

Hvordan ønsker regeringen udviklingen i antallet af husdyr i Danmark.

Svar på spørgsmål 36:

Antallet af husdyr er ikke den bedste parameter for vurdering af miljøbelastningen. De sidste 10 års gunstige udvikling i udledningen af næringsstoffer fra landbruget er sket samtidig med årlige stigninger i antal dyreenheder pr. år på ca. ½ pct. De forhold som har særlig betydning for miljøbelastning fra animalsk produktion er udnyttelsen af foder samt opbevaring og håndtering af husdyrgødning.

Regeringen er opmærksom på lugtgener fra dyrehold. Udviklingen og anvendelsen af lugtbegrænsende teknologier, herunder gyllesepareringsteknikker er endnu ikke tilstrækkelig, hvorfor det i regeringens oplæg er foreslået, at kommunerne strammer op på godkendelsesprocedurerne ved udvidelse eller nyetablering af husdyrproduktion med henblik på at udviklingen i antal husdyr i Danmark ser uden unødige nabogener.

Med henblik på at få implementeret anbefalingerne fra det såkaldte Nabogeneudvalg om skærpede afstandskrav hurtigst muligt, er der den 13. februar 2004 sendt et udkast til ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen i ekstern høring.

Der henvises endvidere til besvarelse af spørgsmål 54.

Spørgsmål 37:

National maksimumsgrænse for husdyrtætheden på amtsplan. Er der nogen lovgivningsmæssige problemer i at sætte en national maksimum for husdyrtætheden på amtsplan, som er lavere end grænsen på bedriftsniveau.

Svar på spørgsmål 37:

Husdyrtætheden reguleres i dag delvist af husdyrgødningsbekendtgørelsen, da harmonikravet regulerer hvor stort et udspretningsareal skal være for en given husdyrproduktion. Harmonireglerne begrænser ikke en høj lokal husdyrtæthed, så længe den overskydende husdyrgødningsmængde afsættes udenfor område. Husdyrtætheden reguleres også i nogen grad af landbrugslovens arealkrav, hvor arealkravet indebærer, at en vis andel af harmonikravet skal kunne opfyldes på den ejendom, hvor husdyrproduktionen finder sted. Indførelse af maksima for husdyrtætheden på amtsniveau - eller indførelse af regionale kvoter for husdyrproduktionen er der ikke i dag hjemmel til at gennemføre, hverken i Fødevareministeriets lovgivning eller i Miljøministeriets lovgivning. En sådan regulering vil derfor kræve, at der vedtages en særskilt lovhjemmel hertil.

Spørgsmål 38:

Loft over antal husdyr. Vil man ved at indføre et loft over den gennemsnitlige husdyrtæthed på amts- eller regionsniveau, kunne nedbringe nedfaldet af ammoniak til et niveau der overholder naturens tålegrænser (som defineret af DMU)

Svar på spørgsmål 38:

Sandsynligvis ikke. Tilførslen fra udenlandske kilder er 12 kg kvælstof per hektar for størstedelen af landet, mens tilførslen fra dansk landbrug er ca. 9 kg i amtet med det største landbrugsbidrag (Vejle) og ca. 1 kg i amtet med det laveste landbrugsbidrag (Bornholm).

Spørgsmål 39:

Registrering af husdyr. Hvordan kan der indføres et system for ensartethed i opgivelserne til de forskellige registre vedrørende indberetninger om husdyr, således at et krydstjek mellem alle registre (CPR-registret, gødningsregnskaber, momsbilag for afregning fra udenlandske slagterier eller ved salg af smågrise/kalve, slagteriernes opgørelser over slagtedyr) kan gøres praktisk muligt

Svar på spørgsmål 39:

Der henvises til fødevareministerens svar af 10. februar 2004 til spørgsmålene 102-107 og 118-123 fra Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri af henholdsvis 13. og 15. januar 2004, som beskriver elementerne for det nye fælles husdyrindberetningssystem.

I svaret til spørgsmål 118 beskrives fordelene, for både landmanden og myndighederne, ved det nye system. Det fælles indberetningssystem vil bevirke, i lighed med VETSTAT, at myndighederne i højere grad vil kunne foretage en mere præcis risikobaseret kontrol. Det betyder blandt andet, at der for Plantedirektoratet vil være færre fejl i de indsendte gødningsregnskaber, og hermed hurtigere sagsbehandlingstid og mere målrettede kontrolbesøg både med hensyn til kontrol af gødningsregnskaber og med hensyn til kontrol af harmoniforhold. For amter og kommunerne vil det blive lettere at sammenholde egne data med oplysningerne i CHR.

I forbindelse med udførelsen af den risikobaserede kontrol på besætningerne er det muligt at foretage en dokumentkontrol, herunder kontrol af momsbilag for afregning fra udenlandske slagterier eller ved salg af smågrise/kalve.

Spørgsmål 40:

Afgift på mistet kvælstof. Hvor meget vil det koste staten og erhvervet i årlige udgifter, hvis der lægges en afgift på kvælstoftab på bedriftsniveau, hvis afgiften skal skønnes at kunne nedbringe det nuværende tab af kvælstof til det halve og hvad skal afgiftsniveauet være (kr. pr. kilo kvælstof)?

Svar på spørgsmål 40:

Endnu en halvering af kvælstoftabet fra landbruget vil have meget betydelige konsekvenser for mulighederne for at drive landbrug i Danmark. Dette vil være tilfældet uanset instrumenterne er regelstyring eller økonomiske instrumenter.

I det faglige udredningsarbejde er der sammenlignet forskellige afgiftsmodeller for kvælstof. Konklusionen er her, at den mest omkostningseffektive afgift er en balanceafgift på sektorniveau. En afgift på kvælstofbalancen på gårdniveau ved samme sats vil have samme miljøeffekt som en afgift på sektorniveau. Afvigelsen vil være størrelsen af de administrative byrder. Opgørelse af N-tabet ved at lægge en ring om det enkelte brug (gårdniveau) eller om det samlede landbrug (sektorniveau) vil give det samme tab og dermed samme afgiftsgrundlag.

Fordelen ved opkrævning på sektorniveau frem for gårdniveau er, at afgiften kan opkræves indirekte ved tilførsel af kvælstof til landbruget (handelsgødning, import af foder osv.), og godtgørelsen kan gives ved fraførsel fra landbruget (dyr til slagting, afgrøder til konsum osv.). Den eneste opgørelse, som skal ske på gårdniveau, vil være opgørelsen af arealer med kvælstoffikserende planter. Det er i det faglige arbejde konkluderet, at en balanceafgift på bedriftsniveauet vil være meget tung i administration.

Det provenu, der fremkommer ved en sådan afgift vil ikke belaste landbrugserhvervet, hvis der sker fuld tilbageføring. Tilpasningsomkostningerne i form af formindsket dækningsbidrag vil dog udgøre en byrde for landbrugserhvervet.

Det er meget vanskeligt at vurdere, hvor stor afgiftssatsen skal være, for varigt at opnå endnu en halvering af kvælstoftabet. Afgiftssatsen skal sandsynligvis være over 15 kr. pr. kg. kvælstof på lang sigt, og landbrugserhvervets tilpasningsomkostninger vil sandsynligvis snarere blive over 1,5 mia. kr. årligt end under.

Ved fuld implementering af VMPII er kvælstofudvaskningen 162.000 ton kvælstof pr. år (DMU og DJF Vandmiljøplan II – slutevaluering), hvilket giver et beregnet kvælstofoverskud på ca. 310.000 ton (svarende til, at 52 pct. af overskuddet tabes til vandmiljøet). En halvering af overskuddet i forhold til fuld implementering af VMPII vil således medføre et overskud på ca. 155.000 ton. Det bemærkes, at denne halvering af overskuddet ikke medfører en tilsvarende halvering af kvælstofudvaskningen, men en væsentlig lavere udvaskningsreduktion.

I afrapporteringen fra den tekniske undergruppe om økonomiske virkemidler (F2) er estimeret en modelberegning af landbrugets overskud af kvælstof, og der er regnet på en afgift på henholdsvis 4 kr./kg, 8 kr./kg og 12 kr./kg kvælstof under en række forudsætninger. Beregningerne viser, at en afgift på 12 kr./kg kvælstof medfører et kvælstofoverskud på ca. 166.000 ton. En afgift skal således være ca. 13 kr./kg, hvis kvælstofoverskuddet skal være ca. 155.000 ton efter den opstillede model under modellens forudsætninger.

En afgift på 13 kr./kg vil efter den estimerede model medføre et afgiftsprovenu på ca. 2 mia. kr. samt tilpasningsomkostninger for landbruget på godt 1 mia. kr.

Som også fremhævet i rapporten er modellens forenkede forudsætninger sandsynligvis realistiske ved overskuelige afgiftssatser, men ved meget høje afgiftssatser vil modellen overvurdere miljøvirkningen af afgiften eller undervurdere behovet for afgiftssatsens størrelse ved et givet miljømål.

1. Den anvendte model er baseret på kortsigtede udbyttefunktioner. De kortsigtede udbyttefunktioner tager ikke højde for, den negative virkning på udbyttet af reduceret gødningstilførsel et givet år på senere års udbytte. Derfor vil brug af kortsigtede udbyttefunktioner i en vis grad overvurdere effekten på længere sigt af afgifter. Det gælder i særlig grad ved høje afgiftssatser.
2. Det er yderligere forudsat, at værdien af husdyrgødningen stiger i takt med afgiften på handelsgødning. Det er en realistisk forudsætning, hvis der på bedriften eller på bedrifter i nærheden anvendes handelsgødning, men hvis kvælstoftabet skal halveres forudsætter det at brug af handelsgødning helt skal ophøre, og forudsætningen er således urealistisk ved høje afgiftssatser.

Modellen giver nogenlunde præcise resultater ved overskuelige afgifter. Ved meget høje afgifter stiger usikkerheden og modellen vil have en tendens til at overvurdere miljøvirkningen af en given afgiftssats.

Det må derfor forventes, at den afgift på kvælstofoverskuddet, som halverer kvælstofoverskuddet, vil skulle være væsentlig højere end 13 kr./kg.

Hvis den nødvendige sats er på 15 kr./kg. vil provenuet blive på ca. 2,5 mia. kr. og tilpasningsomkostningerne på ca. 1,5 mia. kr.

Hvis den nødvendige sats er 20 kr./kg vil provenuet blive på ca. 3,3 mia. kr. hen ved 2 mia. kr. i tilpasningsomkostninger.

Det skal bemærkes, at kvælstof i dag koster ca. 5 kr./kg, så en afgift på 15 kr./kg vil svare til 300 pct. af værdien af kvælstof.

Told- og Skattestyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af afrapporteringen fra F2 lavet et skøn over de administrative byrder, hvis en balanceafgift skal opkræves på gårdniveau. En afgift på gårdniveau medfører, at ca. 60.000 landbrug skal registreres efter afgiftsloven.

Det skønnes, at indførelse af en balanceafgift på gårdniveau vil medføre udgifter på 6.640.000 kr. til implementering og 670.000 kr. til drift. Hvis afgiften gennemføres vha. indberetningspligt for inputvirksomhederne og output virksomheder (forhandlere af kvælstof til landbruget og aftagere af kvælstof fra landbruget), vil driftsomkostningerne øges med 2,5 – 3 mio. kr. (drift af indberetningssystem). Der er ikke lavet skøn over omkostningerne til implementering af et sådant system.

Det er skønnet, at en balanceafgift på gårdniveau vil medføre 57,5 – 144,5 årsværk til implementering afhængig af valgte vejledningsmetode, samt 264 årsværk ved indberetningspligt for input og output virksomhederne og 343 årsværk uden indberetningspligt.

Til sammenligning kan det nævnes, at en balanceafgift på sektorniveau skønnes at medføre 35,5 – 60,5 årsværk til implementering (størrelsen er afhængig af formen af vejledning af virksomhederne) samt 164 årsværk til driften.

Spørgsmål 41:

Pilotprojekt om balanceafgift på kvælstof og fosfor. Er regeringen enig i at vi er så langt med at udforme grønne regnskaber der udregner næringsstof-balancer og at der er udgivet så mange videnskabelige publikationer om effekten af forskellige typer balanceafgifter på kvælstof, at man er klar til at indføre balanceafgiften konkret som led i et pilotprojekt hos et antal bedrifter, for at se hvordan landmændene responderer på afgiften.

Svar på spørgsmål 41:

Nej. En balanceafgift i et pilotprojekt hos et antal bedrifter vil kræve endnu større forholdsmæssig administration og kontrol end en balanceafgift for hele landbruget. Endvidere kan der opnås samme effekt ved opkrævning af en balanceafgift på sektorniveau som på gårdniveau, men hvor en opkrævning på sektorniveau har langt færre administrative byrder for virksomheder og myndigheder, så er en afgift på gårdniveau ikke hensigtsmæssig. Balanceopgørelser bør alene anvendes til driftsmæssige tiltag.

Ved Danmarks JordbrugsForskning er der et stort vidensgrundlag vedr. balanceregnskaber. Der er gennemført en stor forskningsindsats på praktiske brug, primært studielandbrug. Studierne har omfattet en række forskellige driftstyper, fx med og uden husdyr, forskellige belægningsgrader af husdyr og på forskellige jordtyper. Der foreligger derfor en stor viden vedr. effekten af driftsformer og management på overskuddet og dermed udnyttelsen af kvælstof. Endvidere har Danmarks JordbrugsForskning erfaring med, hvorledes landmænd kan inddrage bedriftsbalancer i deres tilrettelæggelse af produktionen - dog under forhold hvor der ikke er tilknyttet afgifter eller lignende til balancen.

Danmarks JordbrugsForskning har endvidere gennem flere år gennemført balanceberegninger på nationalt og regionalt niveau, fx i forbindelse med vurdering af effekten af vandmiljøplanerne. I de senere år er der endvidere ved Danmarks JordbrugsForskning udviklet modelværktøjer, der bl.a. kan anvendes til balanceberegninger, til konsekvensvurderinger af forskellige parameterændringer og til opskalering på områder.

Dansk LandbrugsRådgivning, Landscenteret i Skejby har også erfaringer mht. anvendelse af balanceberegninger som et led i grønne regnskaber, hvor balanceberegninger indgår som værdifulde nøgletal for den enkelte landmands daglige driftsoptimering.

Det er Danmarks JordbrugsForskning opfattelse, at der bør gennemføres pilotprojekter i en kort periode, 2-3 år, inden det kan konkluderes, hvorvidt metoden egner sig som reguleringsværktøj. Følgende forhold bør undersøges nærmere i disse pilotprojekter:

- yderligere undersøgelser af årsager til varierende resultater (overskud af næringsstoffer på tilsyneladende ensartede bedrifter),
- udvikle værktøjer til fastlægning af grænseværdier (fleksible) i overensstemmelse med aktuelle politiske beslutninger om udvaskningsmål,
- afdække behov for statusopgørelser,
- muligheder for at skaffe data fra leverandører og aftagere,
- udvikle metoder til opskalering fra bedrift til regionalt niveau,
- betydningen af anvendelse af glidende gennemsnit over flere år.

Regeringen vurderer, at der på nuværende tidspunkt ikke er tilstrækkelig viden til at inddrage afgiftsspørgsmålet i et pilotprojekt.

Flere af ovennævnte forhold kan med fordel undersøges nærmere i studielandbrug, og vil kunne bidrage til at forbedre balanceopgørelsesmetoden, og dermed muligheden for at benytte balanceopgørelser i driftsmæssig henseende.

Spørgsmål 42:

Mindre fosforoverskud. Vil det fjerne risikoen for udvaskning af fosfor, hvis fosforoverskuddet nedsættes med en tredjedel, som det er foreslået i regeringens udspil til Vandmiljøplan III, eller vil det blot nedsætte den forventede fremtidige udvaskning af fosfor.

Svar på spørgsmål 42:

Der henvises til besvarelse af spørgsmål 6.

Spørgsmål 43:

Hvor høj skal afgiften på fosforoverskuddet være for at fjerne stort set hele overskuddet?

Svar på spørgsmål 43:

Med den nuværende teknologi vil det kræve en meget høj afgiftssats at fjerne landbrugets fosforoverskud.

I afrapporteringen fra fosforfokusgruppen er vurderet forskellige afgiftsmodeller til regulering af landbrugets anvendelse af fosfor. En afgift på landbrugets overskud af fosfor er vurderet ved en afgift på 4 kr./kg. Ved lavere afgiftssatser vil virkningerne være tilnærmelsesvis forholdsvis mindre, mens man må regne med en stærkt aftagende ekstra effekt af højere afgiftssatser.

Udgangspunktet for beregningerne er et skønnet overskud af fosfor i dag (2003/2004) på ca. 28.000 ton, hvor skønnet er baseret på udviklingen i anvendelsen af fosfor frem til 2001/2002 (seneste opgørelse). Det skønnes, at ved en afgift af denne størrelse vil landbrugets fosforoverskud blive reduceret med ca. 8.000 ton. Reduktionen sker ved ændringer i fodring, ændring i antallet af dyr og reduktion i anvendelsen af handelsgødning.

Beregningerne tager udgangspunkt i følgende balance:

		Tilførsel og fraførsel mark ton P
Nedfald fra atmosfæren		268
Handelsgødning	13.500	
Affald med gødningsværdi	5.500	
I alt gødning	19.000	19.000
Indkøbt foder	59.680	
Hjemmeavlet foder	20.251	
I alt foder	79.931	
Animalsk produktion	23.431	
Husdyrgødning	56.500	56.500
I alt til mark		75.768
Vegetabilsk produktion mark		47.745
Overskud		28.023

Selv hvis anvendelsen af handelsgødning ophører, ses det at der tilføres ca. 14.500 tons fosfor med husdyrgødning og slam til markerne mere end der fraføres med avlen (56.500 ton + 5.500 ton – 47.745 ton = 14.255 ton).

En fuldstændig balance for landbruget forudsætter således, at der skal bruges ca. 20 pct. mindre fosfor pr. animalsk produktion, samt at husdyrgødning og slam bliver spredt jævnt ud over hele landet, eller en betydelig nedgang i den animalske produktion. Det vil kræve en overordentlig høj afgift at nå dette mål.

Ved en afgift på 4 kr./kg på fosforoverskuddet opnås reduktionen i fosforoverskuddet ved en forbedret fodring på ca. 6.000 ton, heraf 550 ton fra færre dyr og ca. 1.450 ton fra mindre handelsgødning (på længere sigt). På kortere sigt vil forbruget af handelsgødning falde væsentligt mere, men det er ikke holdbart på længere sigt.

Den langsigtede effekt på forbruget af handelsgødning (på planteavlsbedrifter) og på den animalske produktion vil formentlig stige proportionalt med højere satser.

Derimod vil en fordobling af satsen give noget under dobbelt så stor effekt gennem forbedring i fodringspraksis og endnu større afgifter vil kun give en begrænset yderligere effekt.

Det skønnes med betydelig usikkerhed, at der ved en afgift på 15- 20 kr./kg fosfor på *kort sigt på landsplan* vil være balance mellem tilførslen og fraførslen af fosfor i landbruget. Plantebrugene vil have underskud, mens husdyrbrug fortsat vil have overskud. Der vil således i store områder fortsat være et problem med ophobning af fosfor i jorden. Hvis der på længere sigt skal være balance vil det snarere kræve en afgift på ca. 30 kr./kg. Plantebrugene vil ikke i længden kunne reducere deres forbrug af handelsgødning til nul og vil efter et stykke tid med et meget lille handelsgødningsforbrug øge forbruget for at undgå en for kraftig udpining af jorden.

Tilpasningsomkostninger på sigt vil udgøre i størrelsesordenen 0,5 mia. kr. pr. år jævnfør det faglige grundlag. Ved en planperiode svarende til vandmiljøplan II vil tilpasningsomkostningerne samlet være i størrelsesordenen 2,5 mia. kr.

Såfremt der sker yderligere teknologiske fremskridt, der kan reducere omkostningerne ved transport af fosfor fra egne med mange husdyr til egne uden husdyr, og yderligere væsentlige fremskridt i fodringseffektiviteten vil det ikke være nødvendigt med helt så høje afgiftssatser.

Spørgsmål 44:

VMP II's 50.000 manglende hektarer økologisk jordbrug. Har regeringen opgivet at nå målet i VMP II med hensyn til omlægning til økologisk jordbrug eller er der nogle virkemidler i spil.

Svar på spørgsmål 44:

Det er regeringens opfattelse, at målet med VMP II, en reduktion af kvælstofudledningen med 49 %, er opfyldt. Det samlede mål for kvælstofreduktionen er opnået gennem en række virkemidler, herunder omlægning til økologisk jordbrugsproduktion. Det kan således ikke opfattes som et udtryk for manglende opfyldelse af VMPII, at der ikke ved udgangen af 2003 er omlagt 217.500 ha til økologisk jordbrug.

På Finansloven 2004 er der fortsat afsat midler til en forøget omlægning til økologisk jordbrug i et omfang, som forventes at kunne honorere alle indkomne ansøgninger herom.

Spørgsmål 45:

Hvilke midler er nødvendige for at kunne yde ejere af vandboringer der lukkes p.g.a. for højt pesticid eller nitratindhold fuld erstatning?

Svar på spørgsmål 45:

Der findes ca. 71.000 brønde/boringer i Danmark der forsyner enkeltejendomme. I 1997 blev det vurderet at over halvdelen af brønde/boringer der forsyner enkeltejendomme er forurenede med nitrat, bakterier eller pesticider.

En ny vandforsyning kan fremskaffes ved enten at etablere en ny boring eller ved at blive tilsluttet et vandværk. Prisen herfor er ca. 30-50.000 kr. pr. ejendom.

Det er grundejeren selv der må betale for en fornyet vandforsyning, hvis den eksisterende vandforsyning er blevet forurenede.

Indhold af for meget nitrat i drikkevandet vil normalt kunne henføres til den generelle landbrugsdrift, og for meget nitrat i drikkevand er primært resultat af tidligere tiders gødskningspraksis. Derimod skyldes forurening med bakterier og pesticider eller nedbrydningsprodukter fra pesticider normalt ikke landbrugsdrift, men utætte brønde/boringer og/eller anvendelse af totalukruidbekæmpelsesmidler på gårdspladser m.v.

Spørgsmål 46:

Hvor stort provenu vil en fordobling af pesticidafgiften give?

Svar på spørgsmål 46:

Ved uændret mængde vil provenuet ved en fordobling af pesticidafgiften være på 740 mio. kr., hvilket er en provenustigning på 370 mio. kr.

Med mængdeændringer og en priselasticitet på -0,75, vil en fordobling af pesticidafgiften medføre et provenu på 590 mio. kr, hvilket svarer til en provenustigning på 220 mio. kr.

Spørgsmål 47:

Har regeringen et forslag til, hvem der skal pålægges udgiften ved forurening af vandforsyninger. Ønsker regeringen at ændre på, at det er uskyldige familier som skal betale regningen på 30-50.000 kr. for etablering af en ny vandforsyning, når private vandforsyninger forurenes med sprøjtemidler eller kvælstof, der med overvejende sandsynlighed stammer fra landbruget. Det samme spørgsmål gælder hvad angår almene vandforsyninger.

Svar på spørgsmål 47:

Der henvises til svaret på spørgsmål 45.

Spørgsmål 48:

Økologisk jordbrug. Er forarbejdet til Vandmiljøplan III udarbejdet således at man er i stand til at vurdere omkostningerne ved omlægning til økologisk jordbrug i forhold til de samlede fordele i forhold til nedsat kvælstofudvaskning, mindre pesticidforbrug, forbedret dyrevelfærd, nedsat brug af antibiotika og færre sygdomsankendelser på slagterierne, således at det kan undgås at økologisk jordbrug igen stilles ringere, når der ved valg af virkemidler tages snævert udgangspunkt i instrumentets pris pr. kilo fjernet næringsstofforurening.

Svar på spørgsmål 48:

Ved FØIs beregning af omkostningseffektiviteten er omkostninger ved de enkelte virkemidler sat i forhold til reduktionen i N-udvaskningen. Den beregnede omkostningseffektivitet er herefter anvendt ved rangordning af virkemidlerne. Der er endvidere foretaget analyser af virkemidlernes sideeffekter omfattende reduktion i ammoniakfordampning og emission af drivhusgasser, mens det for andre sideeffekter ikke har været muligt at få et konsistent og kvantificerbart sammenligningsgrundlag. Reduktion i N-udvaskningen indgår således i analyserne, mens effekter på pesticidforbrug, dyrevelfærd og medicinforbrug ikke indgår i beregningerne.

Spørgsmål 49:

Hvor store udgifter har økologiske landmænd samlet og i gennemsnit pr. bedrift i udgifter til økologikontrol?

Svar på spørgsmål 49:

De økologiske landmænd har på nuværende tidspunkt ikke udgifter til kontrollen med økologisk primærproduktion ud over eget timeforbrug.

Med finansloven for 1997 blev gebyrer og afgifter vedrørende økologisk jordbrugsproduktion delvist afløftet. Dette skete for at lette de administrative byrder for små og mellemstore virksomheder. De resterende omkostninger ved kontrol af økologisk primærproduktion er statsfinansierede. Gebyrer vedr. kontrol af økologisk non-foodproduktion er afløftet via tilbageføring af grønne afgifter.

Svar på spørgsmål 50-57 (stillet mundtligt ved regeringens forhandlinger med Folketingets partier om VMPIII den 6. februar 2004)

Spørgsmål 50: (af Elsebeth Gerner Nielsen, RV)

Hvilken effekt i vandmiljøet skønnes der opnået ved at øge randzonebredden ud over 10 meter?

Svar på spørgsmål 50:

Udyrkede, plantebegroede randzoner af nogle meters bredde langs vandløb har vist sig, at kunne tilbageholde store dele af den jord og partikelbundne fosfor, der ellers ville være løbet overfladisk ud i vandløbet. Dette bidrager til at mindske eutrofieringen af nedstrøms søer og marine områder. Etablering af randzoner har generalt betydning for tabet af næringsstoffer, for afdrift og overfladeafstrømning af pesticider og handelsgødning til vandmiljøet, og kan samtidig virke som vildt refugier og spredningskorridorer i landskabet.

Forsøg har vist, at 5-10 meter brede randzoner har givet en 41-97 % reduktion af total fosfor tilført med overfladisk afstrømning.

Hvor brede randzoner langs vandløb skal være for at tilbageholde væsentlige mængder af fosfor og jordpartikler vil afhænge af de lokale forhold, herunder af størrelsen af den vandmængde, der i en afstrømningssituation strømmer ned mod vandløbet. For at virke hensigtsmæssigt skal det tilstrømmende vand kunne nå at sive i jorden, inden det er nået gennem randzonen. Dette forudsætter, at der er en tæt, lav bundvegetation hele året, og der må ikke ske gennembrud, ved at

vandet f.eks. løber gennem rørledninger, grøfter eller dyregang i randzonen. I stedet for at gøre randzonen bredere kan det være hensigtsmæssigt, at lave yderligere randzoner eller andre erosionsdæmpende tiltag. Over tid vil en randzone kunne blive mere effektiv efterhånden som der sker aflejringer i den. Den kommer til at fungere som en lille vold. Et bud på en randzonebredde er, ifølge faglig rapport nr. 454 fra DMU, 2-10 meter afhængig af sandsynligheden for og mængden af overfladeafstrømning. En bredere randzone ud over 10m vil generelt ikke bidrage til en yderligere reduktion af overfladeafstrømningen.

Beskyttelse af brinker mod erosion kan også ske ved at etablere en beskyttelse af brinken ved fx etablering af en dyrkningsfrie randzoner eller etablering af randzoner med planter, som kan opsamle fosfor, skånsom eller ingen vandløbsvedligeholdelse (ingen oprensninger), ved at undgå at beskadige brinker ved færdsel og ved nedtrampning af dyr. Reduktion af fosfortab fra brinker kan endvidere forekomme ved at høste beplantningen samt fjerne det høstede materiale fra randzoner, hvor brinkerne har et højt indhold af fosfor mm..

Spørgsmål 51: (af Elsebeth Gerner Nielsen (RV))

Hvilke muligheder er der for at fremme den økologiske produktion. Vil der være mulighed for at fremme den økologiske produktion i områder med særlig drikkevandsinteresser?

Svar på spørgsmål 51:

Den økologiske jordbrugsproduktion søges fremmet gennem ordningerne om miljøbetings tilskud og tilskud til omlægning til økologisk jordbrugsproduktion (tidl. samlet i ordningen for økologisk arealtilskud). På Finansloven 2004 er der afsat midler til en omlægning til økologisk jordbrug i et omfang, som forventes at kunne honorere alle indkomne ansøgninger herom.

Desuden søges den økologiske produktion generelt fremmet gennem en målrettet indsats for et øget salg af økologiske produkter, dels på det danske marked, dels på eksportmarkederne. I den anledning iværksætter regeringen i tæt samarbejde med erhvervet til efteråret en stor kampagne, som skal informere om økologi og samtidig promovere Ø-mærket og det europæiske økologi-logo. Ligeledes er der under innovationsloven mulighed for at opnå støtte til økologiske udviklingsprojekter, der skal bidrage til kvalitetsfremme og fremme af eksporten af økologiske fødevarer.

Der findes i dag ingen støtteordninger mv., som har til formål specifikt at fremme økologisk produktion i områder med særlige drikkevandsinteresser.

Derimod har de miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ-ordningen) bl.a. til formål at beskytte vandmiljøet i særligt følsomme landbrugsområder. Tilskud til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger kan kombineres med miljøbetings tilskud og tilskud til omlægning til økologisk jordbrugsproduktion.

Spørgsmål 52: (af Elsebeth Gerner Nielsen (RV) og Kristian Touborg (SF))

Hvilke muligheder er der for i perioden 2004-2009 at anvende EU-medfinansiering til VMPIII-initiativer?

Svar på spørgsmål 52:

I forhold til VMPIII er det særligt området med støtte til miljøvenligt jordbrug under landdistriktsforordningen, som er af interesse. Flere af indsatserne med henblik på en begrænsning af fosforudledningen, som fx særlige krav til dyrkning i randzonerne langs søer og vandløb, kan

således støttes under de miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger. I regeringens forhandlingsudspil er ligeledes nævnt et pilotprojekt med næringsstofbalancer, dette projekt vil også blive søgt medfinansieret af EU gennem landdistriktsforordningen.

Den brede vifte af foranstaltninger under Landdistriktsforordningen, som kan medfinansieres af EU med op til 60 pct, omfatter blandt andet også økologisk jordbrugsproduktion og miljøbetinget tilskud, etablering af vådområder, samt fx at yde tilskud til arealer beliggende i Natura2000-områder, hvor den landbrugsmæssige udnyttelse begrænses.

I sommeren 2003 blev der i EU opnået tilslutning til en reform af den fælles landbrugspolitik, hvor de fleste nye tiltag skal implementeres fra 2005. Med reformen gives medlemslandene mulighed for at etablere en særlig pulje, den såkaldte artikel 69-pulje. Herved er der mulighed for at tilbageholde op til 10% inden for de enkelte sektors andel af det nationale støtteloft med henblik på at yde en tillægsbetaling til landmændene i den eller de berørte sektorer. Hensigten med tillægsbetalingen er at forbedre kvaliteten og markedsføringen af landbrugsprodukterne, eller betalingen ydes til særlige bedriftstyper med henblik på beskyttelse eller forbedring af miljøet.

På nuværende tidspunkt er der stor uklarhed om, hvad det mere præcist er, som kan støttes under artikel 69. Det vurderes dog, at det ikke vil være muligt at støtte samme miljøforanstaltning under art. 69 og landdistriktsprogrammet. Endvidere gælder det, at betalinger fra art. 69 skal ydes direkte til landmændene. Ligeledes skal det være muligt for alle landmænd, som er berørt af tilbageholdelsen, at kunne gøre sig berettiget til at modtage art. 69-betalingerne. I den sammenhæng skal det oplyses, at der i det nuværende markedssystem ikke er knyttet direkte støtteudbetalinger til svineproduktionen, hvorfor der ikke er mulighed for tilbageholdelse i denne sektor til miljøformål.

Afslutningsvist skal det oplyses, at hvis et medlemsland vil anvende artikel 69, så skal dette meddeles til Kommissionen senest 1. august 2004. Det skal på dette tidspunkt meddeles, hvor stor en procentdel, der skal tilbageholdes, og hvilke formål de supplerende betalinger skal anvendes til. Det er ikke forudsat, at det efterfølgende skal være muligt at ændre hverken procentsats eller anvendelsesområde/formål for de supplerende betalinger. Dette betyder, at hvis formålet er opfyldt efter en kortere årrække, og midlerne i artikel 69 derfor ikke længere kan udbetales, så vil de midler, som årligt genereres under artiklen, tilfalde EU-budgettet.

Spørgsmål 53: (af Kristian Touborg (SF))

Hvor mange målsatte vandløb er der i Danmark. Vil dyrkningsfrie randzoner kunne etableres langs disse ved at placere hektarstøttebrakken netop der?

Svar på spørgsmål 53:

Ifølge Miljøstyrelsens sammenfatning over miljøtilsyn i 2001 er der 25.555 km målsatte vandløb i Danmark. Heraf er 1.126 målsat A (høj målsætning), 18.334 målsat B (høj målsætning) og 6.095 målsat C (lav målsætning). Der er derudover knap 40.000 km ikke-målsatte vandløb. I forbindelse med udarbejdelsen af det faglige grundlag for Vandmiljøplan III er det vurderet at udlægning af 10 meter randzoner svarer til en indsats på i størrelsesordenen 40.000 – 60.000 ha, alt efter den nuværende arealanvendelse langs vandløbene, hvis der ønskes en 10 meter bred randzone på begge sider af vandløbet.

Der sker en overfladeafstrømning og tilførslen af fosfor mm. til slutrecipienten, sø, fjord eller hav, for både målsatte og ikke-målsatte vandløb. Ifølge Vandløbsloven skal der være 2 m bræmmer langs alle højt målsatte vandløb (A + B målsætninger), samt langs alle naturlige vandløb. Der er således ingen randzoner omkring ikke-målsatte og lavt målsatte kunstige vandløb. Disse udgør over halvdelen af de danske vandløb.

I forhold til målet om at tilbageholde fosfor er der således ikke nogen miljømæssig begrundelse for at begrænse etableringen af randzoner til målsatte vandløb. Det vurderes dog, at etablering af randzoner langs de målsatte vandløb vil bidrage bredere til miljø- og naturforbedringer, idet pesticidafdrift til vandløb er af negativ betydning for miljø- og naturtilstanden, som er målsat.

Samlet set er det regeringens vurdering, at der opnås den største miljøeffekt ved at prioritere 10 meter dyrkningsfri randzoner langs målsatte vandløb. Dog kan udlægning af randzoner langs de øvrige vandløb også yde vigtige bidrag især til tilbageholdelse af fosfor.

Dyrkningsfrie randzoner kan etableres som brakarealer langs vandløb, hvilket regeringen vil opfordre landmændene til.

Langs højt målsatte vandløb og langs naturlige vandløb er der ifølge Vandløbsloven allerede krav om 2 m bræmmer. Disse 2 m bræmmer kan, ifølge Direktoratet for Fødevarerhvervs "Hektarstøtte og anmeldelse af foderarealer, vejledning til planlægning af høsten 2004", indgå som en del af brakarealet, under forudsætning af, at hektarstøtteordningens øvrige betingelser er opfyldt.

Spørgsmål 54: (af Keld Albrechtsen (EL))

Hvad er stigningen i antallet af dyreenheder over de sidste 10 år. Hvorledes er stigningen fordelt på kvæg, svin og andre?

Svar på spørgsmål 54:

Besvarelse af spørgsmålet fremgår af tabellen. Tal for 2003 foreligger i april 2004.

Antal dyreenheder fordelt på husdyrkategorier

	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Andre	I alt
	DE				
1992	1 266 582	1 027 614	89 953	23 121	2 407 269
1993	1 259 013	1 110 424	93 051	18 229	2 480 717
1994	1 217 296	1 099 367	98 301	16 487	2 431 451
1995	1 222 164	1 087 509	101 062	16 220	2 426 956
1996	1 212 163	1 106 343	94 108	18 679	2 431 293
1997	1 161 956	1 144 679	97 410	25 655	2 429 700
1998	1 142 196	1 224 940	98 028	25 912	2 491 076
1999	1 164 490	1 208 778	92 333	26 880	2 492 482
2000	1 153 366	1 213 399	90 013	26 408	2 483 187
2001	1 148 567	1 254 666	93 198	29 092	2 525 523
2002	1 114 016	1 280 708	92 879	24 923	2 512 526

Kilde: Danmarks Statistik

Spørgsmål 55: (af Kristian Touborg (SF) og DF).

Hvilken afgift på fosfor er der regnet på i det faglige grundlag for VMPIII?

Svar på spørgsmål 55:

I rapport fra Fosforfokusgruppen - regulering af fosfor er der regnet på en række forskellige afgiftsmodeller for fosfor. Følgende afgiftsmodeller er analyseret :

1. Afgift på mineralsk fosfor i foder
2. Afgift på fosfor i foder
3. Afgift på fosfor i foder kombineret med et bundfradrag
4. Afgift på fosfor i handelsgødning og i foder

5. Balanceafgift for fosfor

Alle modeller er vurderet ud fra en afgiftssats på 4 kr./kg, hvilket for flere af modellerne udgør en overgrænse for en hensigtsmæssig afgift. Ud over de nævnte modeller er en afgift på handelsgødning og en behovsbetinget afgift vurderet, men disse er af forskellige grund fundet mindre velegnede og derfor ikke analyseret nærmere.

Effekten af de forskellige afgiftsmodeller er vist i følgende tabel :

	Balanceafgift	Afgift på bruttotilførsel i købt foder og handelsgødning	Afgift på købt foder med og uden bundfradrag (4 gr/kg tørstof)	Afgift på tilsat mineralsk fosfor
Provenu ved uændret adfærd, mio. kr.	110	315	140	55
Provenu ved ændret adfærd, mio. kr.	80	280	115	35
Nedgang i fosforoverskuddet, tons	8.100	8.700	6.200	5.200
Tilpasningsomkostning, kr./kg	2	2,15	2,20	2,35

Spørgsmål 56: (af DF) Hvad er effekten af at reducere fosforudledningen?

Svar på spørgsmål 56:

Der henvises til svar på spørgsmål 1-4 samt 14 og 32.

Spørgsmål 57: (af DF)

Hvad er konsekvensen af at udvide forbudszonen til 100, 150 (...) og op til 300 m.

Svar på spørgsmål 57:

Hvis forbudszonen udvides i forhold til 50 meter, som foreslået i regeringens udspil, vil der ved nyetableringer og udvidelser af husdyrproduktionen være mindre risiko for fremtidige lugtgener for omboende. Dette hensyn skal sammenholdes med, at et større antal landbrug ikke længere kan udvide produktionen og at mulighederne for placere nye produktionsanlæg begrænses.

For at vurdere konsekvenserne af de foreslåede afstandskrav i regeringens udspil har Danmarks Jordbrugsforskning gennemført en geografisk analyse i Viborg Amt. Analysen er baseret på afstandene mellem de nuværende driftsbygninger (på ejendomme med erhvervs-mæssigt dyrehold) til nabobeboelsesejendomme. Analysen belyser ikke, hvilke muligheder der er på den enkelte ejendom til at placere en ny staldbygning i tilstrækkelig afstand til nabobeboelse.

I nedenstående tabel er som illustration vist, hvor mange procent af ejendommene med over 15 dyreenheder, der i Viborg amt ville blive omfattet, såfremt forbudszonen øges fra 50 meter og op til 300 meter:

Med naboer indenfor en afstand af:	I procent	Antal
50 m	26%	737 (heraf 320 over 100 DE)
100 m	40%	1169 (heraf 453 over 100 DE)
150 m	51%	1488
200 m	65%	1890
250 m	77%	2212
300 m	86%	2474
Ingen naboer indenfor 300 m	14%	416

Opgørelsen viser at ca. halvdelen af alle ejendomme med over 15 dyreenheder vil blive omfattet af et forbud, hvis afstandskravet sættes til 150 meter. Fordobles afstandskravet til 300 meter, vil næsten 90% af alle ejendomme med over 15 dyreenheder blive omfattet.

Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at antallet af husdyrbrug, der vil blive omfattet af afstandskravene vil være endnu større i det østlige Danmark, hvor der generelt er kortere afstand mellem beboelserne i landzonen.

Spørgsmål 58:

Hvor stor en del af de nuværende areal med 6% efterafgrøder afvander til de indre farvande, og hvor stor en del forventes at ville gøre det, når efterafgrøderne er målrettet mod husdyrbrug?

Spørgsmål 59:

Hvilken virkning vil en målretning af 6% efterafgrøderne (120.000 ha) mod husdyrbrug have på udvaskningen af nitrat fra rodzonen og på afstrømningen af nitrat til de indre farvande og til Vesterhavet?

Svar på spørgsmål 58 og 59:

Med den nuværende ordning er arealet med efterafgrøder fordelt over hele landet. På baggrund af de indsendte gødningsregnskaber til Plantedirektoratet er det beregnet, at der gennemsnitligt i efteråret 2001 blev etableret efterafgrøder på 9,1% af bedrifternes efterafgrødegrundareal. Til sammenligning blev der jf. ”Gødningsregnskaber, Fysisk kontrol, Statistik 2000/01”, Plantedirektoratet oktober 2003, i årene 1999 og 2000 etableret henholdsvis 11,7% og 9,6%. 1999 var det første år med krav om etablering af 6% efterafgrøder. Tallene dækker over en vis geografisk variation, idet arealet er størst i de dele af landet, hvor arealgrundlaget for efterafgrøder udgør en høj procent af det dyrkede areal.

Der er i den nuværende generelle efterafgrødeordning være afstrømning fra efterafgrøderarealer til alle vandområder omkring Danmark. Der foreligger ikke opgørelser som nøjagtigt angiver afstrømningsforhold fra forskellige typer af landbrug. Relativt forekommer den største afstrømning dog til de indre farvande, Kattegat, Øresund, Østersøen og bælteerne i forhold til Skagerrak og Nordsøen.

En målretning af efterafgrøderne mod husdyrbrug vil ændre på den geografiske fordeling af afstrømning fra efterafgrødearealerne. En ændret ordning vil således medføre en større reduktion af afstrømningen til de indre danske farvande. Dette skyldes, at en målretning af efterafgrøderne mod husdyrbrug først og fremmest vil medføre et større areal med efterafgrøder på svinebrug. Tyngden i svinebrug findes primært i områder med afstrømning til de indre farvande. Der findes dog også områder vest for israndslinien og nord for Limfjorden med et relativt stort svinehold.

Der skal i øvrigt henvises til besvarelsen af spørgsmål 19.

Spørgsmål 60:

Med hvilken begrundelse fastholder regeringen det nuværende areal med efterafgrøder (120.000 ha), når der er plads til yderligere 319.000 ha efterafgrøder på svinebrug og yderligere 171.000 ha på kvægbrug (Faglig Vurdering af VMP III-scenarier, DMU 28/11-2003, side 16), og når omkostningseffekti-

viteten (VMP-III arbejdsgruppernes rapport Del II, side 66) er mere end dobbelt så stor (7 kr./kg N i nedsat udvaskning) for efterafgrøder som for nedsat N-norm (16 kr./kg N i nedsat udvaskning)?

Svar på spørgsmål 60:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 5 og 19 i den første række af spørgsmål.

I regeringens udspil til en kommende Vandmiljøplan III lægges der op til at videreføre de allerede opnåede resultater af reguleringen af kvælstofudvaskningen. Som et element indgår bl.a. en målretning af efterafgrøder, således at miljøeffekten optimeres, samtidigt med at ordningen berører færre bedrifter (effektivisering og forenkling).

Implementeringen af EU's landbrugsreform, udvikling af nye teknologier og etablering af flere vådområder vil yderligere reducere kvælstofudvaskningen og bidrage til gunstige miljøeffekter. Spørgsmål om behovet for yderligere reduktion på kvælstofsiden vil i øvrigt fremgå af den planlægning, der skal ske frem mod 2009 som et led i den danske implementering af EU's Vandrammedirektiv. I den sammenhæng kan det være relevant at pege på yderligere krav om dyrkning af efterafgrøder som et regionalt instrument.

Spørgsmål 61:

Er regeringen enig med landbruget i, at 10% normreduktionen koster landbruget 250 kr./ha (LandbrugsAvisen den 16. januar) i stedet for de 72 kr./ha, der fremgår af VMP-III arbejdsgruppernes rapport Del II, side 66?

Svar på Spørgsmål 61:

Fødevarerministeriet har bedt Danmarks JordbrugsForskning og Fødevarerøkonomisk Institut om at udarbejde notater herom.

Link til notatet fra Danmarks JordbrugsForskning og til notatet fra Fødevarerøkonomisk Institut

Spørgsmål 62:

Hvordan vil regeringen skærpe kravene til udnyttelse af kvælstoffet i minkgødningen udover de allerede vedtagne krav om gyllerender til gødningsopsamling?

Svar på spørgsmål 62:

Kravene til udnyttelse af kvælstof i husdyrgylle er i dag 75 pct. for svinegylle, 70 pct. for kvæggylle og 65 pct. for gylle for andre husdyr. Regeringen vil øge udnyttelseskravet til gyllen fra mink og andre pelsdyr til 70 pct. Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 20.

Spørgsmål 63:

Agter regeringen at ansøge om fortsat dispensation fra nitratdirektivet til at tilføre op til 230 kg N i husdyrgødning pr ha på kvægbrug?

Svar:

EU Kommissionen meddelte 18. november 2002 godkendelse af den danske undtagelse efter nitratdirektivet, der tillader tilførsel af op til 230 kg N i husdyrgødning pr. ha på kvægbrug, der overholder en række skærpede driftsmæssige krav ud over de generelle miljøkrav for husdyrbrug. Kommissionens meddelelse fremgår af Kommissions Beslutning 915/2002/EU. Undtagelsen efter Nitratdirektivet er gældende frem til 1. august 2004. Skov- og Naturstyrelsen har på vegne af miljøministeren ved brev af 8. januar 2004 ansøgt EU Kommissionen om forlængelse af den danske undtagelse. Det er Kommissionen, der beslutter om der skal fremsættes forslag til beslutning om forlængelse af den danske undtagelse. Såfremt Kommissionen fremsætter forslag til beslutning om forlængelse af undtagelsen, skal forslaget til afstemning i Nitratkomiteen under Nitratdirektivet.

Spørgsmål 64:

Hvor meget vil et ophør af dispensationen fra nitratdirektivet reducere fosforoverskuddet på de kvægbedrifter, der i dag har 2,3 DE/ha, og hvor meget vil det reducere udvaskningen af nitrat?

Svar:

DMU estimerer, at udbringning af husdyrgødning fra kvæg svarende til 230 kg N/ha på arealer med 70 % eller mere dyrket med græs, græsefterafgrøder eller foderroer medfører en øget udvaskning af nitrat på 3-4 kg N/ha i forhold til udbringning af husdyrgødning fra kvæg svarende til 170 kg N/ha. Det er den organiske del af husdyrgødningens kvælstofindhold, der giver anledning til den øgede udvaskning, idet den uorganiske del forventes at fortrænge en tilsvarende mængde handelsgødningskvælstof.

Ved udbringning af husdyrgødning fra kvæg i mængder svarende til 230 kg N/ha øges fosfortilførslen med ca. 11 kg pr. ha i forhold til udbringning af husdyrgødning svarende til 170 kg N/ha. Det forventes, at fosforoverskuddet på ejendomme med dette husdyrgødningsforbrug forøges tilsvarende, idet der næppe er noget handelsgødningsfosfor at fortrænge.

DMU vurderer, at det samlede dyrkede areal, der i 2002 modtog mere end 170 kg N i husdyrgødning, var omkring 157.000 ha. Dette areal modtog i gennemsnit 200 kg N pr. ha med husdyrgødning. Det vil sige, at undtagelsesreglen blev anvendt med gennemsnitlig 50% af den mulige forøgelse af husdyrgødningstilførslen.

Hvis ophør af undtagelsen efter Nitratdirektivet betyder at husdyrgødningen omfordeles til andre arealer, vil der på landsplan ingen nævneværdig effekt være på nitratudvaskningen og fosforoverskuddet. Hvis ophør af undtagelsen derimod betyder at husdyrgødningsmængden på landsplan nedbringes, må

det forventes, at nitratudvaskningen reduceres med op til 240-320 tons N i forhold til udvaskningen i 2002, og fosforoverskuddet reduceres med op til ca. 850 tons P i forhold til overskuddet i 2002.

Spørgsmål 65:

Hvad vil stoppet i 2005 for reetablering af vådområder betyde for vidensopbygningen på området og for vanddistriktsmyndighedernes muligheder for at opfylde Vandrammedirektivets vandplaner til tiden på den mest omkostningseffektive måde?

Svar:

Processen med etablering af vådområder har været længere tid om at komme i gang end oprindelig forventet. Derfor har regeringen besluttet at videreføre mulighederne for etablering af vådområder i 2004 og 2005 inden for den allerede afsatte bevilling i forbindelse med VMP II. Dette forventes at resultere i, at der samlet set etableres ca. 9200 ha vådområder.

Der kom først for alvor gang i realiseringen af vådområdeprojekterne i marken i 2003. Med den nuværende indsats vil der ske en yderligere vidensopbygning i de kommende år.

Det fremgår af regeringens udspil til VMP III, at mulighederne for at genoprette vådområder videreføres som en støtteordning til miljøvenlig landbrugsdrift i forbindelse med den danske implementering af EU's landdistriktsprogram. Det forventes derfor, at vanddistriktsmyndighederne i forbindelse med opfyldelse af Vandrammedirektivet også vil have mulighed for at etablere vådområder. Det indgår således i regeringens VMP III indsats, at den opnåede viden om vådområder såvel fysisk som administrativt skal bruges aktivt i den videre indsats for beskyttelse af vandmiljø og den tilknyttede natur. Det er regeringens hensigt at brede kriterierne for udlægning af vådområder ud, således at de arealer, der skal prioriteres højst, skal bidrage både til kvælstof- og til fosfortilbageholdelse.

Spørgsmål 66:

Agter regeringen at indføre krav om anvendelse af bedst tilgængelig teknologi til ammoniakrensning på skorstensafkast fra industriel fjerkræ- og svineproduktion efter samme principper, som der gælder for den øvrige industri?

Svar:

Store fjerkræ- og svineproduktioner er underlagt de samme principper om anvendelse af bedste tilgængelige teknik, som alle andre forurenende virksomheder, herunder de virksomheder der er omfattet af bilag 1 i bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomheder. Godkendelsesmyndigheden må kun meddele miljøgodkendelse, hvis den bl.a. finder det godtgjort, at virksomheden har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forurening ved anvendelse af bedste tilgængelige

teknik. Godkendelsesmyndigheden kan, såfremt det ved en konkret vurdering findes nødvendigt, fastsætte krav i miljøgodkendelsen om nedbringelse af ammoniaktabet fra den konkrete fjerkræproduktion eller svineproduktion, men det vil være landmandens valg, hvordan de stillede krav opfyldes, f.eks. ved ammoniakrensning af afkast fra stalden.

Spørgsmål 67:

Har regeringen gjort sig overvejelser over hvilke begrænsninger af ammoniakudledningen der skal til, for at Danmark kan leve op til målet om at standse tabet af biodiversitet senest i 2010.

Svar:

I hovedsagen kan der henvises til besvarelsen af spørgsmål 5 og 22, hvor der gives oplysninger om udviklingen i ammoniakbelastningen og de initiativer, regeringen har taget for at reducere belastningen yderligere.

Initiativerne omfatter eksempelvis Ammoniakhandlingsplanen fra 2002 med skærpede krav til bl.a. gyllehåndtering og de nuværende restriktive kvælstofnormer, udspillet til VMPIII, der dels fastholder det opnåede reduktionsniveau og dels indeholder tiltag, der forventes at få betydelig effekt på ammoniakfordampningen, den udvikling, der ligger i EU's landbrugspolitik, den forventede strukturudvikling i landbruget og den teknologiske udvikling, samt miljømålsloven fra december 2003 med bindende indsatsplaner for Natura 2000-områderne og forslagene til henholdsvis den reviderede Naturbeskyttelseslov og nye Skovlov med redskaberne til realisering heraf.

Det bemærkes, at tiltag til at begrænse ammoniakudledningen naturligvis kun er én af en lang række faktorer, der er bestemmende for, om målet om at standse tabet af biodiversitet senest i 2010 nås. Regeringen vil om kort tid fremlægge en samlet "Handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse i Danmark 2004-2009".

Spørgsmål 68:

Hvilke reduktioner(% og tons) i udledningerne af næringsstoffer er nødvendige for at søer og fjorde kan leve op til høj hhv. god økologisk tilstand som defineret i DMU nyt, januar 2004

Svar:

Alt efter geologi, hydrologi, beliggenhed mv. skal amterne, jf. Vandrammedirektivet inddele de enkelte vandområder i forskellige typer. Til hver af disse typer skal den optimale biologiske tilstand beskrives, og det er udfra denne tilstand de enkelte miljømål bliver fastsat. Fastsættelse af målsætningsniveauer er i midlertidig en proces der strækker sig frem til 2009, hvor den endelige vandplan foreligger.

Som det fremgår af svaret på spørgsmål 31, skal det eksisterende målsætningssystem revideres og forbedres som et led i implementeringen af Vandrammedirektivet. For at inddrage flest mulig erfaringer med det hidtidige målsætningsarbejde har regeringen nedsat en bredt funderet gruppe bestående af de grønne organisationer, erhvervsorganisationer samt Amter og Kommuner, der skal rådgive regeringen i forbindelse med fastsættelse af miljømålene. Dertil kommer, at der også på fællesskabsniveau er en proces i gang, der på forsøger at harmonisere målniveauet EU-landene imellem.

Det er derfor på nuværende tidspunkt for tidligt at fastslå, hvilke reduktioner i udledning af næringsstoffer de enkelte vandområder evt. vil kræve for i 2015 at opnå en god økologisk tilstand.

For vandløb, søer, fjorde og åbne kystområder indenfor Natura 2000-områderne skal der sikres eller genoprettes gunstig bevaringsstatus jf. Habitatdirektivet, hvilket også er regeringens mål. Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 22 indgår fastsættelsen af mål for naturtilstanden i Natura 2000-områderne i den bindende naturplanlægning amterne skal udføre i forbindelse med Natura 2000-planerne efter miljømålsloven, som skal foreligge senest i 2009 parallelt med vandplanerne.

DMU er projektansvarlig for udviklingen af dele af det faglige grundlag, som skal anvendes i det videre forløb for at træffe beslutning om, hvilke retningslinier der skal gælde for fastlæggelse af målsætninger efter Vandrammedirektivet. I DMU Nyt, nr. 1, januar 2004 præsenteres et eksempel på, hvilke indikatorer, man kan anvende til at klassificere en søs tilstand. Det fremgår også af artiklen, at de danske søer er forskellige og reagerer forskelligt på ydre påvirkninger.

På nuværende tidspunkt er det således ikke fastlagt hvilke indikatorer, der skal anvendes til at klassificere tilstanden i søer og andre vandområder, og det er heller ikke fastlagt hvilke søer, der skal være omfattet.

I VMP III-forarbejdet har DMU opstillet nogle scenarier for 27 danske søer, som viste, at der var behov for en fosforreduktion i varierende omfang i 20 af søerne. I de 7 andre søer er der ikke behov for en indsats med mindre tilførslen af fosfor stiger som følge af fortsat fosforophobning i landbrugsjorden.

Regeringen har derfor foreslået at der iværksættes en indsats for at nedbringe landbrugets fosforoverskud og fosforudledning - uanset at de endelige mål for søer og øvrige vandområder ikke kendes før i 2009.

Spørgsmål 69:

Hvilke miljø målsætninger har regeringen for hhv. vandløb, søer, fjorde og åbne kystområder ved udgangen af 2009.

Svar:

Se svaret på spørgsmål 68.

Svar på spørgsmål 70-72 stillet den 17. februar af Kristen Touborg (SF)**Spørgsmål nr. 70:**

Hvor stor et årligt provenu forventer regeringen fra P-afgiften og vil dette provenu være faldende?

Svar:

Det naturlige indhold af fosfor i foder er vanskeligt at optage for husdyrene. Derfor tilsættes foderstofferne mineralsk fosfor. Ved alternativt at benytte fytase tilsat foderet gøres det naturlige fosforindhold tilgængeligt for dyrene. En afgift på mineralsk fosfor i foder giver derfor landmændene et økonomisk incitament til at efterspørge foder iblandet fytase. Med en afgift på 4. kr. pr. kg. mineralsk fosfor er der beregnet et årligt provenu på ca. 35 mio. kr. Størrelsen af afgiftsprovenuet vil i snit svare til ca. 2.150 kr. årligt pr. gennemsnitlige husdyrbedrift., ekskl. tilbageføring. I takt med at den ønskede adfærdstilpasning indtræder vil afgiftsgrundlaget og dermed provenuet falde i løbet af en kortere årrække. Dette er i overensstemmelse med skattestoppet da regeringen udelukkende vil anvende miljøafgifter med et miljømæssigt og ikke et fiskalt sigte.

Spørgsmål nr. 71:

Hvilke modeller for tilbageførsel af P-afgiften arbejder regeringen med?

Svar:

Der er forskellige muligheder for at tilbageføre provenuet. En af de muligheder som regeringen overvejer er en model, hvor provenuet anvendes til at sænke jordskatterne. En sådan model vil være i overensstemmelse med regeringens skattestop.

Spørgsmål nr. 72:

Hvad kommer kravet om at anvende fytase til nedbringning af p-udslippet til at koste landbruget?

Svar:

Spørgsmålet forstås således, at det er knyttet til afgiftsmodellen. Her er det vigtigt at gøre klart, at der netop ikke er tale om et krav, som vi kender det fra regelstyring. I modellen forudsættes landmandens adfærd tilpasset gennem et økonomisk incitament. Det er op til landmanden selv at vælge sin produktionsstrategi. En afgift vil i sig selv gøre det driftsøkonomisk hensigtsmæssigt at erstatte mineralsk fosfor med fytase.

Afgiften er tænkt opkrævet hos foderstofvirksomhederne, der herefter overvælter meromkostningerne til landmanden. For så vidt angår omkostningen for den enkelte husdyrproducent henvises til besvarelsen af spørgsmål 70.

Svar på spørgsmål 73 stillet den 18. februar af Keld Albrechtsen (EL)

Spørgsmål nr. 73:

Der ønskes en beskrivelse af hvor store reduktioner i udledningen af kvælstof, udover de reduktioner der er resultat af VMP II, som vil følge af implementeringen af Vandrammedirektivet og andre gældende EU-direktiver, samt til hvilke tidsterminer disse reduktioner skal være gennemført ?

Svar:

Som det fremgår af svaret på spørgsmål 29 er målfastsættelse i forhold til vandrammedirektivet en trinvis proces, der først afsluttes med udarbejdelse af den endelige vandplan i 2009.

Vandplanen udarbejdes af amterne og skal bl.a. indeholde den indsatsplanlægning, der skal sikre at vandrammedirektivets miljømål opfyldes inden 2015 (i særlige tilfælde dog med mulighed for forlængelse frem til 2027).

Det vil således ikke være muligt at besvare spørgsmålet udtømmende for så vidt angår en vurdering af den samlede reduktion af kvælstofudledningen som følge af udarbejdelsen af vandplaner efter Vandrammedirektivet før ved udgangen af 2009.

Som det fremgår af svaret på spørgsmål 24, vurderes det , at den mest omkostningseffektive indsats ovenfor landbrugets kvælstofudledning ikke blot er en ny generel målsætning på nationalt niveau. Der kan nås en større forbedring af vandmiljøets tilstand ved at udmønte en yderligere reduktion af landbrugets kvælstofudledning af en given størrelse med udgangspunkt i viden om forskelle i de enkelte vandområders sårbarhed fremfor ved at fordele reduktionen ensartet på alle landbrug.

10. marts 2004

Svar på spørgsmål 75-89 stillet af Torben Hansen (S) den 23. februar 2004

Spørgsmål 75

Miljøministeren anmodes om at uddybe og forklare udtalelser om at EU projekt for Odense Fjord ikke skal danne grundlag for de målsætninger der skal gælde for de endelige indsatsplaner for EUs vandrammedirektiv i 2009. I følge ministerens talepapir (jf. miljøministeriets hjemmeside) til møde på Agrogården den 3. februar 2004 fremgår følgende." Lad mig blot understrege, at jeg ikke kan forestille mig, at denne undersøgelse skal danne grundlag for de målsætninger, der først skal fastlægges i den endelige indsatsplan i 2009. "

Svar på spørgsmål 75

Formålet med Fyns Amts deltagelse i et EU pilot projekt for Oplandet til Odense Å og Fjord var at afprøve de uforpligtende vejledningsdokumenter, der er udarbejdet som led i EU medlemslandenes fællesstrategi for implementering af vandrammedirektivet. Afrapporteringen af pilotprojektet er foretaget i september - november 2003, inden miljømålsloven blev vedtaget og derfor også inden opfølgningen med bestemmelserne for basisanalysen og miljømål er blevet fastlagt.

Oplandet til Odense Å og Fjord er endvidere ikke repræsentativt for resten af landet og det forekommer derfor naturligt, at der vil være ændringer i grundlaget for fastlæggelsen af de nationale målsætninger, der skal vedtages i vandplanerne i 2009.

Spørgsmål 76

Forventer ministeren, at der ved implementering af målsætningerne for vandrammedirektivet skal ydes erstatning til landbruget ?

Svar på spørgsmål 76

Ved myndighedernes gennemførelse af foranstaltninger efter indsatsprogrammet (jf. kapitel 8 i miljømålsloven) kan der efter de relevante sektorlove ydes erstatning til landbruget i det omfang de indeholder bestemmelser herom.

Omfanget af erstatninger vil afhænge af, hvilke foranstaltninger (aftaler, projekter, ekspropriation m.v.), der vælges for at opnå vandplanens fastlagte målsætninger for de enkelte vandforekomster.

Med miljømålsloven, der implementerer vandrammedirektivet, er der ikke hjemmel til at gribe ind over for den enkelte grundejer med foranstaltninger for at opfylde miljømål.

Spørgsmål 77

Ministeren bedes kommentere artiklen på side 10 – 11 i Ingeniøren nr 8, 20/2 2004, herunder især udtalelserne fra professor Kaj Sand Jensen og Jens Chr. Tjell vedr. konklusionerne og pressemeddelelserne vedr. VMP II.

Svar på spørgsmål 77

Regeringens udspil til VMP III har bl.a. taget udgangspunkt i DMU's og DJF's publikation Vandmiljøplan II – slutevaluering (2003) og konklusionerne heri. Påstandene fra professor Kaj Sand Jensen og Jens Chr. Tjell m.fl. vedr. indholdet i rapporterne og pressemeddelelserne behandles af UVVU. Det vil derfor ikke være rigtigt at kommentere dem.

Til orientering vedlægges en artikel fra DMU og DJF, som er bragt i Ingeniøren nr. 10.

Spørgsmål 78

Hvilke fosfor og kvælstofreduktioner ville være nødvendige hvis såvel de søer, fjorde og åbne farvande der ikke lever op til de nuværende målsætninger, skulle leve op til de nuværende målsætninger for disse recipienter.

Svar på spørgsmål 78:

Jævnfør besvarelsen af spørgsmål 32 er de aktuelle målsætninger for vandløb, søer og kystvande i dag besluttet og fastlagt af de enkelte amtsråd som regionplanretningslinjer i regionplanerne. Amtsrådene er ikke forpligtede af målsætningerne, men ifølge planlovens bestemmelser skal amtsrådene virke for gennemførelsen af regionplanens retningslinjer. Siden den første rapport om vandmiljøets tilstand (Vandmiljø 90) har der været stor forskel på vandløbenes og søernes faktiske tilstand og de målsætninger, som amtsrådene har fastlagt.

Det er ikke muligt at foretage en generel vurdering af hvor store kvælstof og fosforreduktioner, der skal til hvis såvel vandløb, søer og kystvande skal leve op til de fastsatte målsætninger, da amterne kun i sjældne tilfælde har angivet hvor store reduktioner i tilførslen af N og P, der skal til, for at den enkelte målsætning opfyldes.

Målsætningssystemet er imidlertid under udvikling. Med den planlagte implementering af EU's Vandrammedirektiv og EU's Habitatdirektiv vil der ske en opdatering og en harmonisering af den eksisterende politik for fastlæggelse af målsætninger.

Det bemærkes, at det typisk er de fysiske forhold, der af afgørende for om vandløbene lever op til de fastsatte målsætninger. Miljøforbedringer i de åbne marine områder er både afhængig af tilførslerne fra Danmark og de andre lande, hvorfor målsætningerne ikke alene kan opfyldes via en dansk indsats

Spørgsmål 79

Det ønskes oplyst hvilke negative forhold, der er ved anvendelse af svovlsyre eller svovlsyreopløsninger for at mindske ammoniakfordampningen i forbindelse med anlæg inden for svinebrug.

Svar på spørgsmål 79:

Det skal først bemærkes, at der er tale om tilsætning af forholdsvis små mængder. En andel af svovlsyre svarende til 0,5 % af gyllen tilsættes, hvilket vil sænke ph-værdien i gyllen til 5,5. Dette er en tilstrækkelig sænkning til at opnå den ønskede effekt.

Der vil naturligvis være sikkerhedsproblemer forbundet med håndtering af store mængder (flere tons) koncentreret svovlsyre, f.eks. svovldioxid dampe, i stalden. Men der vil ved korrekt håndtering imidlertid ikke være et problem.

Svovlsyren har nedbrydende effekt på beton. Dette problem kan sandsynligvis elimineres ved nybyggeri hvor der kan anvendes en mere modstandsdygtig beton, f.eks. er beton, som indeholder flyveaske mere modstandsdygtigt.

Spørgsmål 80

Hvordan vil målretningen af efterafgrøder mod husdyrbrug blive gennemført? Vil den udgøre en bestemt procent af de omfattede bedrífers efterafgrødegrundareal? Vil den alene omfatte husdyrbedrífere eller vil den også omfatte planteavlsbedrífere, der anvender husdyrgødning? Vil det være muligt for et husdyrbrug at minimere sit efterafgrødeareal ved at bortforpagte sin jord helt eller delvist til en planteavler?

Svar på spørgsmål 80:

Det er hensigten at rette kravet om etablering af efterafgrøder mod bedrífere, som udbringer husdyrgødning svarende til 0,8 dyreenhed pr. ha eller mere. Kravet vil således også gælde planteavlsbedrífere,

der udbringer husdyrgødning. Hvorvidt kravet om efterafgrøder også skal pålægges bedrifter, som udbringer anden organisk gødning end husdyrgødning indgår i de videre overvejelser.

Under den nuværende ordning etableres der årligt ca. 120.000 ha med efterafgrøder på landsplan (efterafgrøder uden kvælstofkvote). Denne arealstørrelse opretholdes. Andelen af efterafgrøder på de bedrifter, der omfattes af kravet om efterafgrøder, vurderes at have ligget mellem 9 og 12 % af efterafgrødegrundarealet i 1999-2001.

For husdyrbrug vil efterafgrødearealet kunne mindskes ved bortforpagtning af jord, hvis det indebærer, at jorden ikke gødskes med husdyrgødning. Harmonireglerne vil dog sætte en grænse herfor og kræve at husdyrgødningen i så fald overføres til andre bedrifter. Bedrifter, der modtager husdyrgødning i et omfang som nævnt overfor vil dermed også blive forpligtet til at etablere efterafgrøder.

For at forenkle reglerne er det endvidere hensigten, at de nuværende regler om, at etablering af efterafgrøder kan opfyldes som gennemsnit af indeværende og de fire forudgående år bortfalder. Reglen medfører administrative byrder for erhvervet og det offentlige særligt i forbindelse med overdragelse af arealer og bedrifter.

Spørgsmål 81

Vil en husdyrproducent kunne placere sine efterafgrøder uden for miljøfølsomme områder i den hensigt at opnå tilskud fra vanddistriktsmyndigheden til at etablere efterafgrøder i de miljøfølsomme områder? Kan vanddistriktsmyndigheden stille krav om, at efterafgrøderne skal placeres, hvor de giver mest miljø for pengene?

Svar på spørgsmål 81:

I forbindelse med en målretning af efterafgrøder mod bedrifter, der udbringer husdyrgødning er det ikke hensigten at stille krav om at efterafgrøderne placeres i miljøfølsomme landbrugsområder. Hvorvidt vanddistriktsmyndigheden skal kunne stille krav til hvor efterafgrøderne placeres kan evt. være et perspektiv i en eventuel regionalregulering.

Spørgsmål 82

Når store industrielle fjerkræ- og svineproduktioner ifølge svar på spørgsmål 66 er underlagt de samme principper om anvendelse af bedste tilgængelige teknik, som alle andre industrivirksomheder, hvorfor har godkendelsesmyndighederne så ikke i ét eneste tilfælde krævet anvendelse af bedste tilgængelige teknik til at rense deres afkast for ammoniak, når der er masser af eksempler på, at andre industrivirksomheder er blevet pålagt at anvende bedste tilgængelige teknologi til at rense deres afkast?

Svar på spørgsmål 82:

Såvel intensive husdyr- og fjerkræbrug som en række store industrivirksomheder er omfattet af IPPC-direktivet, som er gennemført i Danmark med miljøbeskyttelsesloven og den nugældende godkendelsesbekendtgørelse. Der gælder altså de samme principper for godkendelse af fjerkræ- og husdyrbrug som for godkendelse af industrielle aktiviteter. Det betyder, at produktionen skal være baseret på anvendelse af bedste tilgængelige teknik.

De krav, der fra miljømyndighedernes side stilles til godkendelsespligtige virksomheder, fastsættes normalt som krav om overholdelse af miljømyndighedernes miljøkrav. Disse værdier er baseret på viden om, hvilke driftsmetoder, rensningsmetoder og øvrige forureningsbegrænsende foranstaltninger, som er teknisk og økonomisk gennemførlige for den pågældende branche. For så vidt angår husdyr- og fjerkræbrug anerkendes det direkte i IPPC-direktivet, at man ved fastsættelsen af miljøkrav for sådanne anlæg er nødt til at tage hensyn til de praktiske forhold, der gælder for netop denne type anlæg.

I dag er det sådan, at ammoniaktab fra store fjerkræ- og svineproduktioner kan håndteres på flere forskellige måder, f.eks. ved tekniske løsninger i et eller flere led af gødningshåndteringskæden fra fodring, staldtekniske forhold, lagring af gødningen til udbringningen af husdyrgødningen. Andre løsninger er f.eks. omlægning eller reduktion af produktionen. Disse løsninger betragtes i dag som bedste tilgængelige teknik.

Kravene i miljøgodkendelsen fastsættes således, at den enkelte landmand kan vælge den løsning, som han finder bedst i forhold til kravet.

EU-Kommissionen har påtaget sig at sørge for den informationsudveksling om bedste tilgængelige teknik, der skal fremme hele IPPC-tankegangen. Det vigtigste resultat af informationsudvekslingen er de såkaldte BREF-dokumenter, som skal tages i betragtning af miljømyndighederne, når de behandler ansøgninger om godkendelse eller reviderer eksisterende godkendelser. Teknikker til rensning af afkast fra svinestalde er under stadig udvikling. I takt med at teknikkerne udvikles i en målestok, der kan sikre den forventede effekt og driftssikkerhed, vil de blive optaget i de af EU-Kommissionen udarbejdede BREF-dokumenter. Herefter skal miljømyndighederne sikre, at der tages højde for de nye teknologier ved revision af gældende godkendelser og ved meddelelsen af nye godkendelser.

Regeringen er derfor til stadighed bevist om forpligtelsen til at anvende bedste tilgængelige teknik.

Spørgsmål 83

Vil regeringen tage initiativ til, at industrielle fjerkræ- og svineproduktioner også reelt bliver sidestillet med industrivirksomheder med hensyn til at forebygge og begrænse forureningen fra deres afkast?

Svar på spørgsmål 83:

Der henvises til svaret på spørgsmål 82.

Spørgsmål 84

Af svar på spørgsmål 64 fremgår, at det samlede dyrkede areal, der i 2002 modtog mere end 170 kg N i husdyrgødning var omkring 157.000 ha. Skov- og Naturstyrelsen oplyste i 2001, at der i forbindelse med den danske ansøgning om undtagelse fra nitratdirektivet var opgjort et ”øjebliksbillede”, der viste, at 2.774 kvægbrug med et samlet jordtilliggende på ca. 125.000 ha ville falde ind under undtagelsen. Er dette udtryk for at en stadig større del af mælkeproduktionen sker på landbrug, der er omfattet af undtagelsen fra nitratdirektivet, og finder regeringen denne udvikling for miljømæssigt bæredygtig?

Svar på spørgsmål 84:

Det skal indledningsvist bemærkes, at det var den tidligere regering, der i 2000 ansøgte om undtagelsen fra Nitratdirektivet, således at der kan tilføres op til 230 kg N i husdyrgødning pr. ha på kvægbrug.

I forbindelse med ansøgning om undtagelse efter nitratdirektivet blev det i 2000 estimeret, at undtagelsen ville kunne berøre et samlet jordtilliggende på ca. 125.000 ha. Dette estimat tog udgangspunkt i antallet af kvægbrug, der i planperiode 1998/1999, havde en kvægbesætning større end 1,7 DE/ha uden hensyntagen til eventuelt indgåede husdyrgødningsaftaler. I 2004 er det i forbindelse med vurderingen af den øgede nitratudvaskning, som følge af undtagelsen efter nitratdirektivet, vurderet at et samlet dyrket areal på 157.000 ha modtog mere end 170 kg N/ha i husdyrgødning. Ved denne vurdering er der taget udgangspunkt i tildelingen af husdyrgødning. De to estimater af det samlede dyrkede areal, der vurderes at kunne være omfattet af undtagelsen, er således foretaget på grundlag af forskellige parametre, hvorfor estimaterne ikke kan eftervise hvorvidt en stadig større del af mælkeproduktionen sker på landbrug, der er omfattet af undtagelsen efter nitratdirektivet.

Undtagelsen efter nitratdirektivet blev implementeret i dansk lovgivning med i krafttrædelse 1. august 2002 ved et harmonikrav på 2,3 DE/ha. Dette harmonikrav kan visse kvægbrug benytte under forudsætning af, at en række specifikke driftsmæssige vilkår overholdes. Planperioden 2002/2003 er således den første periode undtagelsen har været i kraft. Kvægbrug, der benytter harmonikravet på 2,3 DE/ha, skal oplyse dette i forbindelse med indsendelse af gødningsregnskabet for den pågældende planperiode. Gødningsregnskaber for planperiode 2002/2003 skal indsendes til Plantedirektoratet senest 31. marts

2004. Når gødningsregnskaberne 2002/2003 er modtaget kan omfanget af anvendelsen af undtagelsen fastlægges konkret.

Ud over harmonikravet på 2,3 DE/ha for visse kvægbrug, er harmonikravet for husdyrbrug differentieret i forhold til typen af husdyr. Almindelige kvægbrug skal overholde et krav på 1,7 DE/ha. Ligeledes skal pelsdyr-, fjerkræbrug og brug med får og geder overholde et harmonikrav på 1,7 DE, mens alle andre husdyrproduktioner skal overholde et harmonikrav på 1,4 DE/ha. De differentierede krav til harmoni, herunder kravet for kvægbrug, der benytter undtagelsen efter nitratdirektivet, indgår i opgørelsen af den samlede udvaskning af nitrat fra den danske landbrugssektor. Slutevalueringen af VMP 2 viser, at målet om en reduktion af nitratudvaskningen er nået. Dette finder regeringen er et væsentligt bidrag til en miljømæssig bæredygtig udvikling inden for landbrugssektoren.

Spørgsmål 85

Hvor stor er forskellen i tab af kvælstof/ha og overskud af fosfor/ha på et kvægbrug med 2,3 DE/ha sammenlignet med et økologisk kvægbrug med 1,4 DE/ha?

Svar på spørgsmål 85

Ved balanceberegning på tilførsel med gødning, foder m.m. og fraførsel i produkter har DJF beregnet overskud af N og P på henholdsvis alle økologiske kvægbrug (gns. dyretæthed på 1,3 DE/ha) og på konventionelle kvægbrug med over 2,3 DE/ha (gns. dyretæthed på 2,7 DE/ha), se tabel.

De beregnede P-overskud vurderes at være let underestimerede, mens forskellen mellem de to typologier vurderes at være godt bestemt.

	Økologiske kvægbrug	Konventionelle kvægbrug over 2,3 DE/ha
Gennemsnitlig dyretæthed, DE	1,3	2,7*
N-overskud, kg N/ha	86	175
P-overskud, Kg P/ha	13	24

* Det er ikke ulovligt at have 2,7 DE/ha, hvis man har tilstrækkeligt med gødningsaftaler.

Spørgsmål 86

Af svar på spørgsmål 58 og 59 fremgår, at efterafgrødearealet i 1999, 2000 og 2001 var henholdsvis 11,7%, 9,6% og 9,1%. Det fremgår ikke af svaret, at det var faldet til 6,5% i 2002 jfr. slutevalueringen af VMP II. Forventer regeringen, at efterafgrødearealet vil falde yderligere i de kommende år bl.a. som

følge af, at efterafgrøder efter midtvejsevalueringen af VMP II ikke længere kan tildeles en gødningsnorm?

Svar på spørgsmål 86:

I de nuværende regler stilles der krav om, at bedrifterne skal etablere efterafgrøder på 6 pct. af det areal, som er udtaget eller dyrket med 1-årige afgrøder, dvs. det areal som ikke har kvælstofoptagelse om efteråret i høståret (efterafgrødegrundarealet). 6 pct. efterafgrøder kan f.eks. udgøres af græs og korsblomstrede afgrøder. Etableringen af efterafgrøder af græs eller korsblomstrede afgrøder kan ske ved udsåning i korn om foråret eller ved såning i juli eller august efter høst af hovedafgrøden.

Kravet om 6 pct. efterafgrøder blev indført i 1998 i tilknytning til aftalen om Vandmiljøplan II. Kravet var et supplement til de i forvejen vedtagne krav om 65 % vintergrønne marker. Formålet med efterafgrøder er, at de gennem vækst om efteråret opsamler kvælstof efter tidligt høstede afgrøder, f.eks. korn, og fastholder kvælstoffet til næste forår, hvor efterafgrøderne er nedmuldet. Derved reduceres kvælstoftabet fra rodzonen, idet hovedparten af det opsamlede kvælstof vil være tilgængeligt for næste års afgrøder.

Det forventes at arealet med ”6 pct. efterafgrøder” vil stabiliseres på et niveau svarende til 2002. Den gældende regel om, at kravet til ”6 pct. efterafgrøder” kan opfyldes som gennemsnit af indeværende og de fire forudgående år betyder imidlertid, at arealet med ”6 pct. efterafgrøder” kortvarigt kan falde yderligere når der i tidligere år har været et overskud af ”6 pct. efterafgrøder”, jf. svaret til spørgsmål 58 og 59. Det bemærkes i øvrigt at det kun er efterafgrøder til opfyldelse af kravet om ”6 pct. efterafgrøder”, der dyrkes mhp. at tilbageholde kvælstof, som ikke kan tildeles en kvælstofkvote. Det øvrige areal med efterafgrøder, som primært dyrkes mhp. foderproduktion i kvægbruget og som dermed kan tildeles kvælstofkvote, er ikke påvirket af reglerne for ”6 pct. efterafgrøder”.

Spørgsmål 87

Hvor meget forventes regeringens fosforudspil at reducere forbruget af fosfor i handelsgødning frem til 2009?

Svar på spørgsmål 87:

Regeringens fosforudspil i VMP 3 sigter på en samlet reduktion af fosforoverskuddet i dansk landbrug, men forholder sig ikke specifikt til en reduktion i handelsgødningsfosfor. Forbruget af handelsgødningsfosfor er gennem de seneste 30 år faldet markant fra godt 70.000 tons midt i 70'erne til 17.300 tons i år 2000. Et virkemiddel til en yderligere reduktion er en bedre fordeling af husdyrgødningens

indhold af fosfor. Dette vil som konsekvens medføre en reduktion i forbruget af handelsgødningsfosfor, idet dette for de berørte områder erstattes af fosfor i husdyrgødning.

For yderligere vurderinger kan henvises til konklusionsafsnittet i rapporten fra den tekniske undergruppe vedr. fosfor, hvor der er opstillet et scenario for den samlede reduktion i fosforanvendelsen i landbruget.

Spørgsmål 88

Som svar på spørgsmål 61 har Danmarks JordbrugsForskning udarbejdet notatet ”Omkostninger ved normsænkninger som følge af langtidseffekt m.m.”. Heraf fremgår, at de første 10% reduktion i N-normen koster 72 kr/ha svarende til i alt 191 mio. kr, mens en yderligere 10% reduktion koster 37 kr/ha svarende til 99 mio. kr, således at en 20% reduktion koster 109 kr/ha svarende til 290 mio. kr. (Til sammenligning har landbruget estimeret, at den første 10% reduktion koster 325 mio. kr og den næste 10% reduktion ca. 600 mio. kr). Hvad er forklaringen på, at den første 10% reduktion (fra 0% til 10% under det økonomisk optimale) er dobbelt så dyr som den næste 10% reduktion (fra 10% til 20% under det økonomisk optimale) ifølge Danmarks JordbrugsForskning? Og hvorfor er det omvendt i landbrugets estimat, hvor den første reduktion er den billigste?

Hvor stor er reduktionen i kvælstofudvaskningen ved den første 10% reduktion i forhold til reduktionen ved den næste 10% reduktion?

Svar på spørgsmål 88:

Det skal indledningsvis præciseres, at de økonomiske analyser er foretaget af Fødevarøkonomisk Institut. Dette fremgår også tydeligt af svaret på spr. 61 under ”langtidsnormer” på VMPIII-hjemmesiden.

De omkostninger der angives for en normreduktion fra 10 til 20 pct. er angivet i tabel 1. Som det fremgår er der ikke tale om at de første 10 pct. koster 191 mio. kr. og at de næste 10 pct. koster 100 mio. kr. Der er derimod tale om at de samlede omkostninger incl. langsigtet udbyttetab og proteintab udgør $191+100 = \text{ca. } 290$ mio. kr., som angivet i svaret. Dette er den samlede omkostning for en normsænkning fra 10 til 20 pct. under økonomisk optimalt niveau.

Tabel 1. Omkostninger ved normreduktioner (mio. kr.)

Normreduktion (pct.)	0 -> 10	10 -> 20
Kortsigtet udbytteeffekt	65 1)	191
Langsigtet udbytteeffekt	15	35
Proteintab	66	66

I alt	146	292
Omk. ved langsigtet udbytteeffekt og protein ifølge Dansk Landbrug 2)	325	600
Omk. Ved langsigtet udbytteeffekt og protein ifølge FØI	81	100

1) Foreløbigt skøn ud fra slutevaluering af Vandmiljøplan II

Kilde: Fødevarerøkonomisk Institut og Dansk Landbrug 2)

Som det fremgår af tabel 1 vurderer Dansk Landbrug, at meromkostningerne p.g.a. langtidseffekten og proteintabet er noget højere end opgørelsen fra Fødevarerøkonomisk Institut. Dettets skyldes bl.a. at Dansk Landbrug indregner en større udbyttenedgang på lang sigt. Der er i begge opgørelser tale om stigende marginalomkostninger.

Hvad angår kvælstofudvaskningen vil reduktionen være mindre for de næste 10 pct. i forhold til de første 10 pct. når der tages udgangspunkt i det samme areal. Generelt for anvendelse af de fleste virkemidler gælder, at en yderligere effekt af et givet tiltag vil formindskes i takt med at indsatsen af tiltaget øges. Dette er i det faglige grundlag omtalt som den faldende nytte af den sidste del af indsatsen (den marginale nytte) af et givet virkemiddel. Dette betyder også er marginalomkostningen af et virkemiddel øges under stigende brug.

Set i forhold til tildelingen af kvælstof på marken gælder, at af det første kilo kvælstof, der tilføres marken, vil en stor del optages af planten. Over et givet niveau vil en øget tilførsel til marken betyde at planten optager mindre hvorfor den del der udvaskes øges. Desuden vil en yderligere normreduktion i kombination med udtagning have en mindre effekt fordi det areal som normreduktionen har effekt på reduceres.

På baggrund af VMP II slutevalueringen kan beregnes en reduktionseffekt på udvaskningen af den første 10 % normstramning på ca. 13.300 tons N. Det bemærkes, at virkemidlet i slutevaluering af VMPII er set i sammenhæng med andre virkemidler.

I rapporten "forbedret kvælstofudnyttelse i marken og effekt på kvælstoftab" (www.vmp3.dk) er på s. 204 beregnet effekter af yderligere 10 og 20 procentpoint stramninger (dvs. i alt henholdsvis 20 og 30 % under økonomisk optimal gødsning) på ca. 11.600 og 10.400 tons N.

Disse størrelser kan afvige, hvis normstramningerne fører til ændret adfærd i landbruget, fx ved skifte til afgrøder med højere normer eller ved ændret omfang af bælgplantedyrkning.

Spørgsmål 89

I rapporten fra ”Arbejdsgruppen om økonomiske virkemidler til regulering af kvælstof og fosfor” er anvendt en udbyttefunktion, der ikke tager hensyn til proteinindhold m.m. Ifølge den anvendte udbyttefunktion koster det derfor kun 22 kr/ha at gødske 10% under det økonomisk optimale. Kan det på den baggrund bekræftes, at den anvendte udbyttefunktion i afgiftsmodellen fører til en undervurdering af udgifterne med 50 kr/ha for korn svarende til 80 mio. kr ved en kornareal på 1,6 mio. ha som i 2001?

Svar på spørgsmål 89:

Der henvises til svar på spg. 14.

Det kan oplyses, at der ved beregning af omkostningerne ved afgifter også sker en undervurdering af omkostningerne, idet langtidseffekt og lavere proteinniveau ikke indgår.

Bilag til besvarelsen af spørgsmål 77

DET FAGLIGE INDHOLD I SLUTEVALUERINGEN AF VMP II

Af vicedirektør Torben Moth Iversen, DMU, og vicedirektør Søren A. Mikkelsen, DJF

På en meget central plads og med iøjnefaldende opsætning i Ingeniøren nr. 8 fik både slutevalueringen og vi en ordentlig bredside.

Lad det være sagt med det samme: Vi vil ikke her kommentere hverken den omtalte ”mudderkastning” eller den klage mod os, som er indbragt for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UV-VU). Vi synes faktisk det er meget uheldigt, at denne sag kører i pressen så længe UVVU ikke har truffet nogen afgørelse, og vi finder det absolut mest anstændigt ikke at kommentere sagen på nuværende tidspunkt.

Men artiklerne i Ingeniøren og udtalelserne deri er af en sådan karakter, at vi ikke kan lade dem stå uimodsagte mht. det faglige indhold i slutevalueringen. Artiklerne har skabt et stort behov for faglig præcisering, som vi gerne vil bidrage med. Det har Ingeniørens læsere krav på.

DMU og DJF er af forligspartierne bag VMP II blevet pålagt at foretage en slutevaluering af vandmiljøplanens effekt på markbidraget, dvs. udvaskningen fra rodzonen. Det står i Aftale vedrørende Vandmiljøplan II af 17. februar 1998. Det er altså en vurdering af effekten på kvælstofudvaskningen fra landbruget til og med år 2003, vores opgave har handlet om, og der er taget udgangspunkt i den oprindelige reduktionsmålsætning på 49 %.

Det er ikke nogen let opgave. Bl.a. fordi der er tale om mere end 2,6 mio. ha landbrugsareal og fordi der er tale om den samlede effekt af en lang række driftledelsesbeslutninger og handlinger, som landmændene har foretaget over en årrække. Politikerne valgte i 1987 en målsætning, som ikke kunne måles direkte. Derfor er det nødvendigt at anvende modelberegninger og for 2003 er der derudover tale om en prognose bl.a. for effekten af de virkemidler, som blev implementeret i 2003, og som der endnu ikke foreligger data for.

Disse forhold har DMU og DJF meget indgående beskrevet både i publikationen ”Vandmiljøplan II – slutevaluering” og i de bagvedliggende notater, som alt sammen blev offentliggjort den 1. december 2003 og kan ses på institutionernes hjemmesider.

Resultatet af modelberegningerne viser en reduktion på ca. 48 %, og resultatet er det simple gennemsnit af tre forskellige modelberegninger kombineret med en prognose for 2003. I absolutte tal svarer det til en reduktion på ca. 149.000 tons N med et udgangsniveau i midten af 1980'erne på ca. 311.000 tons N. I slutevalueringen omtales omhyggeligt de usikkerheder af forskellig karakter, som beregningerne er forbundet med – også i rapportens sammenfatning.

For på bedst mulige måde at kvalitetssikre modelberegningerne har vi sammenholdt resultatet med indikatorer for udviklingen i landbrugets kvælstofhusholdning i perioden. Handelsgødningsforbruget er i perioden 1984 til 2002 reduceret med 200.000 tons N. Det totale kvælstofoverskud i landbruget er i perioden fra 1984 til 2002 faldet med 184.000 tons N. Den beregnede reduktion i kvælstofudvaskningen i samme periode er på 143.000 tons N.

Det er kombinationen af modelberegninger og udviklingen i landbrugets kvælstofoverskud, som er baggrunden for følgende sætning i slutevalueringen på s. 15: ”På trods af de store usikkerheder er det derfor DMU’s og DJF’s konklusion at den viste beregning af reduktion i udvaskningen er en pålidelig og robust vurdering”. Og som videre er baggrunden for følgende konklusion i sammenfatningen på s. 5: ”Sammenfattende kan det konkluderes, at den samlede effekt af vandmiljøplanerne viser en reduktion i kvælstofudvaskningen på ca. 48 %. Dette resultat er meget tæt på den oprindelige målsætning. Målsætningen ligger inden for den usikkerhed, som beregningerne er forbundet med”.

Opgaven med slutevalueringen har som nævnt alene omhandlet udvaskningen fra rodzonen. Slutevalueringen forholder sig specifikt til den oprindelige reduktionsmålsætning for kvælstof fra landbruget, som i 1987 blev opstillet i Vandmiljøplan I. Slutevalueringen forholder sig ikke til, om der er behov for yderligere reduktion i kvælstofudvaskningen eller ej i forhold til en ønsket miljøtilstand.

Det kvælstof, som vandløbene transporterer ud til kysten, stammer især fra udvaskningen fra rodzonen, men også fra andre kilder. Da der ydermere er en tidsforsinkelse fra implementering af virkemidler til effekt på udvaskning og dernæst fra udvaskning til vandløb - især på sandjorde - kan man ikke direkte sammenligne en modelberegning af udvaskningen fra rodzonen med målinger i vandløb. I det nationale vandmiljøovervågningsprogram er det dokumenteret, at den gennemsnitlige kvælstofkoncentration i vandløb, der afvander landbrugsoplande, er reduceret med ca. 31% i perioden 1989 til 2002. Der er tale om stor variation mellem de enkelte vandløb, idet gennemsnittet dækker både over vandløb, hvor koncentrationen rent faktisk er steget, og over vandløb med et væsentligt større fald. Til sammenligning kan nævnes, at DMU og DJF i publikationen ”Vandmiljøplan II – faglig vurdering” fra 1998 vurderede, at VMP II ville medføre en reduktion i kvælstofkoncentrationen i vandløb på 23-32% i 2002/03.

Som nævnt indledningsvis – og for fuldstændighedens og klarhedens skyld gentaget her – så vil vi ikke i pressen diskutere den sag imod os, som er indbragt for UVVU. Ej heller deltage i ”mudderkastning” eller medvirke med insinuerende betragtninger. Vi håber derimod, at vi med dette indlæg har kunnet klargøre nogle væsentlige forhold vedrørende slutevalueringens faglige grundlag og konklusion. I øvrigt kan vi anbefale Ingeniørens læsere at fordybe sig i publikationen ”Vandmiljøplan II – slutevaluering”. Der er tale om et grundigt og sobert stykke arbejde, som er udført af en række medarbejdere ved vores to institutioner.

Svar på spørgsmål 90-92 stillet af Kristen Touborg (SF) den 24. februar 2004

Spørgsmål 90

Der ønskes en vurdering af miljøeffekten af en generel 20% reduktion sammenlignet med generel 5% reduktion af N til markerne.

Svar på spørgsmål 90

Det forudsættes, at en generel 5 eller 20 % reduktion af N til markerne er en normreduktion ud over de 10% der allerede er gennemført under VMP II, samt at virkemidlet gennemføres umiddelbart i forlængelse af VMP II. Udvasningen fra rodzonen efter fuld efterlevelse af VMP II forventes at udgøre 162.000 tons N jvf. slutevalueringen af VMP II.

Udvasningsreduktionen som følge af at reducere afgrødernes normer afhænger af hvor stort et areal, der er udtaget til øvrige ordninger som økologisk jordbrug, skovrejsning, SFL og vådområder. På et areal, der er udtaget til en anden ordning, vil der ikke også være en effekt af at reducere normerne. Det dyrkede areal efter fuld implementering af VMP II forventes at udgøre 2.662.000 ha, når der er korrigeret for vådområder og skovrejsning. På økologiske brug samt arealer med MVJ ordninger med græsordninger, ændret afvanding og udtagning af agerjord vil der ikke kunne opnås en effekt af at reducere normerne, idet der er indgået aftaler om ikke at anvende handelsgødning på disse arealer. For MVJ ordningen nedsat N-kvotens aftale er 5 år, hvorved det forventes at når aftalerne genforhandles fastsættes kvoten ud fra de reducerede N-normer. Potentielt areal med gennemsnitlig N-kvotens aftale er 2.409.000 ha (tabel 1).

I 2002 er N kvoten før normreduktionen opgjort til 393.500 tons N, svarende til gennemsnitlig 148 kg N/ha. En yderligere 5%-point eller 20%-point normreduktion vil medføre at det årlige forbrug af handelsgødning skal reduceres med henholdsvis 17.800 og 71.300 tons N, hvilket svarer til en gennemsnitlig reduktion på henholdsvis 7 og 30 kg N/ha. Ved fuldt implementeret VMP II, hvor N-normen er 90% af afgrødens økonomisk optimale behov, og der samtidig skal realiseres en meget høj udnyttelse af

husdyrgødningen, regnes der med, at hele reduktionen ved yderligere stramning i N-normen vil slå igennem i forbruget af handelsgødning.

Effekten på udvaskningen beregnes ud fra den generelle betragtning at udvaskningen reduceres med 31 pct. henholdsvis 29 pct. af en nedgang i forbruget af handelsgødning på op til henholdsvis 10 og 30 kg N/ha. Den årlige udvaskning forventes at blive reduceret med ca. 5.500 og ca. 20.700 tons N ved en yderligere henholdsvis 5%-point eller 20%-point normreduktion.

Disse størrelser kan afvige, hvis normstramningerne fører til ændret adfærd i landbruget, fx ved skifte til afgrøder med højere normer eller ved ændret omfang af bælgplantedyrkning.

Tabel 1. Vurdering af arealer, reduktion i kvælstofudvaskning og i reduktion af forbruget af handelsgødning ved henholdsvis 5 og 20 %-point normreduktion.

	Areal af enkelte tiltag	Korrigeret areal
Dyrket areal ved fuld implementering af VMP II, korrigeret for vådområder og skovrejsning		2.662.000 ha
Prognose for økologiske dyrket areal efter VMP II	176.000 ha	
SFL-areal efter VMP II uden N-norm		
Græsordninger, ændret afvanding, udtaget agerjord	77.000 ha	
Areal med gennemsnitlig norm efter VMP II		2.409.000 ha
Reduktion i handelsgødning v. 5%-point normreduktion	$0,05 \cdot 2.409.000 \cdot 148$ kg N/ha	ca. 17.800 tons N
Effekt på udvaskning ved normreduktion på 5%-point	17.800 tons N $\cdot 0,31$	ca. 5.500 tons N
Reduktion i handelsgødning v. 20%-point normreduktion	$0,2 \cdot 2.409.000 \cdot 148$ kg N/ha	ca. 71.300 tons N
Effekt af normreduktion på 20%-point	71.300 tons N $\cdot 0,29$	ca. 20.700 tons N

Det er ikke muligt, at forudsige hvordan tilstanden i de enkelte vandområder påvirkes, da det vil afhænge af en række lokale forhold.

Spørgsmål 91

Der ønskes en vurdering af miljøeffekten af ophør af den vedligeholdelse af vandløb, der foretages af hensyn til de lavest liggende jordbrugsområder, samt en vurdering af hvilke offentlige midler, der kan fritstilles til natur- og miljøformål, herunder VMP III formål, hvis vedligehold af vandløb af hensyn til landbrugsdriften fremover sker gennem brugerbetaling.

Svar på spørgsmål 91

Af notat fra DMU af den 7. april 2003 vedr. "Natur - og miljøeffekter af mulige VMP III virkemidler i relation til landbrug" fremgår, at

"En beslutning om en retablering af mere naturlige fysiske og hydrologiske forhold i et vandløb og en ådal træffes efter en konkret vurdering af konsekvenserne for naturværdierne i vandløb og ådal og i nedstrøms liggende søer og fjorde og af de landbrugsmæssige konsekvenser. Samlet set synes en udtagning af arealer i omdrift og naturgenopretning i ådalene at være en omkostningseffektiv mulighed for opfyldelse af natur- og miljømål, fordi der opnås natur- og miljøforbedringer på flere områder, og fordi dyrkningsværdien af arealerne i ådale ofte er mindre end andre omdriftsarealer. En naturgenopretning i en ådal vil normalt forudsætte, at alle lavbundsarealer i et område inddrages, idet en øget vandstand på arealerne ikke følger ejendomsgrænser, men højdekurver."

En integreret indsats i ådalene vil medvirke til at reducere kvælstof- og fosforudledningen til vandmiljøet og samtidig forbedre de fysiske forhold i vandløbene. En indsats her vil derfor forbedre miljø- og naturtilstanden i både vandløb, søer og de marine områder. Endvidere bemærkes, at hensyn til afledning af vand og hensynet til de miljømæssige forhold i vandløbene er sidestillet ved administration af vandløbsloven., jf. lovens formålsbestemmelse .

For at få målsætningerne opfyldt vil det kræve, at de fysiske forhold i højere grad kommer til at ligne de naturgivne forhold med varierende bundforhold og mere alsidig vegetation, hvilket som udgangspunkt forudsætter mindre vedligeholdelse. Derved er der en risiko for at vandafledningen nedsættes, så tilstødende marker periodisk kan blive mere vandlidende.

Det er amter og kommuner, der er ansvarlige for vedligeholdelsen af vandløbene, og det vil derfor være i dette regi, der vil blive frigjort midler i tilfælde af reduceret vandløbsvedligeholdelse. Der er i dag ikke krav om, at disse frigjorte midler skal fastholdes til miljøformål.

Det fremgår af regeringens udspil til VMP III, at mulighederne for at genoprette vådområder videreføres som en støtteordning til miljøvenlig landbrugsdrift i forbindelse med den danske implementering af

EU's landdistriktsprogram. Det forventes derfor, at det vil blive muligt at indgå vådområde-MVJ-ordninger for de arealer, der bliver vandlidende som følge af reduceret vandløbsvedligeholdelse. Det er regeringens hensigt at brede kriterierne for udlægning af vådområder ud, således at de arealer, der skal prioriteres højest, skal bidrage både til kvælstof- og fosfortilbageholdelse.

Regeringen har ligeledes i sit VMP III udspil foreslået en markant omlægning af de nuværende brakarealer, således at disse fremover placeres langs vandløb og søer. Gennem kombinationer af genetablering af vådområder, indgåelse af aftaler om udtagning og græsning under mvj-ordningerne samt miljø- og naturmæssig optimal placering af de braklagte arealer kan der skabes en udvikling, som sikrer de miljø- og naturkvaliteter, som er forbundet med ådale.

Spørgsmål 92

Hvad vil det offentliges udgifter netto blive forøget med, hvis udarbejdelsen af vandplaner og Natura 2000 planer fremskyndes til 2006.

Svar på spørgsmål 92

Det vil ikke være muligt at fremskynde udarbejdelsen af vandplaner til 2006, idet amterne i 2004 skal udarbejde en basisanalyse, der sammen med iværksættelse af vandrammedirektivets overvågningsprogram i 2006 skal danne grundlag for udarbejdelse af vandplan og indsatsprogram i 2009, men der er indgået en aftale med Amtsrådsforeningen og Dansk Landbrug, der sikrer, at processen kan gå i gang med det samme.

Det er et direktivkrav, at vandplanens udarbejdelse skal forløbe over 3 år, med 3 indlagte offentlige høringer undervejs. De detaljerede krav til indsatsprogrammer og vandplaner, herunder den nærmere definition af miljømål, er endnu ikke udarbejdet. Direktivet fastlægger i øvrigt en procedure for målniveauerne EU-landene imellem, den såkaldte interkalibrering. Interkalibreringen afsluttes tidligst med udgangen af 2006. Det er derfor endnu ikke muligt at vurdere amternes eventuelle merindsats til opgaven, og det er heller ikke muligt at vurdere ressourceforbruget til en eventuel fremskyndelse af aktiviteten.

Natura 2000-planerne består af en basisanalyse, mål for naturtilstanden samt et indsatsprogram. Som det fremgår af miljømålslovens bemærkninger om internationale naturbeskyttelsesområder, forventes det at 1. generation af Natura 2000-planer vil bygge på den kortlægning og foreløbige tilstandsvurdering, som er aftalt at skulle finde sted i 2004-2005 i forbindelse med igangsættelsen af det nationale

overvågningsprogram, NOVANA, og andre foreliggende data. Den aftalte kortlægning og foreløbige tilstandsvurdering i NOVANA vil blive afsluttet i 2006. Det vil derfor ikke være muligt for amterne at udarbejde et samlet forslag til Natura 2000-plan i 2006.

Det kan supplerende oplyses, at der for at sikre samtidighed mellem udarbejdelsen af planerne, er fastsat bestemmelser om, at vandplanerne og Natura 2000-planerne skal offentliggøres samtidigt.

Svar på spørgsmål 93 stillet af Torben Hansen (S) den 24. februar 2004

Spørgsmål 93

Hvilken effekt vil regeringens udspil til VMP III få på tilledningen af næringsstoffer til Idom hede? Spørgsmålet er stillet med henvisning til, at det fremgår af sammendraget af Idom hede rapporten, at en reduktion af tilførslen af næringsstoffer vil bidrage til en forbedret tilstand.

Svar på spørgsmål 93

I rapporten vedr. Idom hede (Faglig rapport fra DMU nr. 453) er der foretaget en konkret beregning af hedens tålegrænse. Der er desuden foretaget en vurdering af den relative betydning af forskellige bidrag til kvælstofbelastning af heden. Den samlede kvælstofbelastning for heden vurderes i rapporten at ligge mellem 21-23 kg N/ha/år afhængigt af afstanden til lokale kilder. Af denne belastning er 8-10 kg beregnet til at stamme fra dansk landbrug.

Som følge af strukturudviklingen forventes et fald i ammoniakemissionen på 7-8 % frem til 2010. Implementeringen af EU's landbrugsreform forventes ikke at påvirke den samlede ammoniakemission, idet den forventede reduktion i kvægholdet antages at blive opvejet af en stigende svineproduktion. Dette vil betyde en gennemsnitlig reduktion af belastningen på heden i størrelsesordenen 0,5 kg N/ha/år. Belastningen af Idom hede skal reduceres til et niveau under den beregnede tålegrænse på 9-12 kg N/ha/år, før der ved almindelig pleje af heden kan forventes en påviselig forbedring i tilstanden. En reduceret belastning vil opbremse den hastighed, hvormed kvælstof ophobes i heden.

Der vil først kunne foretages en mere præcis beregning af reduktionen i belastning af Idom hede, når implementeringen af virkemidlerne i VMP III er kendt. Den lokale effekt afhænger især af effekten af virkemidler i VMP III på de lokale kilder.

Svar på spørgsmål 94 stillet af Kristen Touborg (SF) den 26. februar 2004

Spørgsmål 94

Der ønskes en redegørelse for beregningsgrundlaget over antal dyreenheder for svineproduktionen når udgangspunktet er henholdsvis CHR/slagtetal Gødningsregnskaber Kommunale godkendelser, jf. bla, Fødevarerministerens udtalelser til DR P1 morgen i dag.

Svar på spørgsmål 94

Der henvises til vedlagte notat af 23. februar 2004 fra Danmarks JordbrugsForskning om *Sammenligning af svin i CHR og gødningsregnskab i 2002*, samt et supplerende notat fra Danmarks JordbrugsForskning af 25. februar.

Endvidere vedlægges Danmarks JordbrugsForsknings pressemeddelelse af 26. februar 2004.

Sammenligning af svin i CHR og gødningsregnskab i 2002

Inge T. Kristensen - Danmarks JordbrugsForskning - 23. februar 2004.

Det samlede antal dyreenheder-----	20
Landmandens opgivelser i CHR og slagteriafregninger -----	21
CHR og gødningsregnskab -----	23
Bedrifter, hvor slagteriafregning er større end landmandens opgivelse -----	23
Bedrifter med stor afvigelse -----	25

I CHR opgiver landmanden antallet af dyr opdelt på antal søer og orner, antal slagtesvin over 25 kg. og antal smågrise. herudover indgår oplysninger om antal slagtesvin fra slagteriafregninger på danske slagterier (fra zoonoseregistret) omregnet til svin på stald. Ved omregningen er antallet af leverede slagtesvin divideret med 3.6. Landmandens opgivelser er pr. besætning - dvs. pr. ejendom opdelt på dyrear (svin) og brugsart (slagtesvineproduktion, smågriseopdræt etc.).

I gødningsregnskabet angiver landmanden antallet af DE på bedriften i perioden 1. august til 31. juli. Til brug for sammenligningen er antallet af dyr i CHR omregnet til DE. Antallet af DE er beregnet dels ved brug af landmandens opgørelser (CHR landmand) dels ved brug af landmandens opgivelser for søer og smågrise, men hvor der i stedet for svin over 25 kg. er anvendt antal slagtesvin fra slagteriafregningerne. (CHR slagteri).

Til brug for analysen er angivelserne i CHR og gødningsregnskab summeret på bedriftens adresse og oplysningerne i de to registre sammenstillet herudfra. Bedriftens adresse er valgt for at kunne medtage alle oplysninger fra CHR, hvori der i nogle tilfælde kun indgår et CPR. nummer og ikke et SE/CVR nummer.

Både beregningen af dyreenheder og sammenstillingen med gødningsregnskab vil være en kilde til fejl.

Det samlede antal dyreenheder

Samlet for alle bedrifter giver beregningen af dyreenheder følgende tal.

Kilde	1000 DE.
CHR landmand	1123
CHR slagteri	1026
Gødningsregnskab	1121

Tabel: Samlet antal dyreenheder svin i CHR og gødningsregnskab

Opgørelsen ud fra slagteriafregningerne giver samlet et tal, der er mindre end opgivelserne i gødningsregnskabet. Dette skyldes bl.a. at der kun indgår tal fra danske slagterier

Hvis der alene ses på oplysninger i CHR er forskellen mellem antallet af svin over 25 kg. Følgende:

Kilde	1000 slagtesvin
CHR landmand	7497
CHR slagteri	6556

Tabel: Samlet antal slagtesvin i CHR

Totalt er summen af slagtesvin altså mindre end landmandens opgivelser. Her har faktoren på 3.6 producerede slagtesvin pr. svin på stald stor betydning. Nogle landmænd vil producere flere andre færre. Til sammenligning er angivet oplysninger fra Danmarks Statistik omregnet til stipladser med faktor 3.6

Type	Slagtninger og eksport af levende dyr.	Omregnet til stipladser
	(1000 stk.)	(1000 stk.)
Slagtesvin	21637	6010
For producent	10	3
Kasserede	142	39
Hos Producent	220	61
Eksport af levende dyr	1834	509
I alt	23843	6623

Tabel: Slagtninger og eksport af levende dyr. Danmarks statistik 2002

Landmandens opgivelser i CHR og slagteriafregninger

Disse totaler dækker over store forskelle på den enkelte bedrift. I Tabel 1 er vist forskellen i antal svin angivet af landmanden og udfra slagteriafregningen opdelt udfra hvilken af angivelserne, der er størst.

Kilde		Landmandens opgivelse størst	Stort set ens (+/- 50 svin)	Slagterifregning størst	Total
Antal bedrifter		5355	7553	3012	15920
Procent af bedrifterne		34%	47%	19%	100%
Forskel pr. bedrift		-418	-6	446	-59
1000 svin	CHR landmand	4568	848	2080	7497
	CHR slagteri	2329	802	3424	6556
Procent af svinene	CHR landmand	80%	13%	7%	100%
	CHR slagteri	63%	19%	18%	100%
Svin pr. bedrift	CHR landmand	853	112	691	471
	CHR slagteri	435	106	1137	412

Tabel 1 Antal bedrifter, antal svin og forskel mellem landmandens opgivelse og slagterifregning opdelt på hvilken af disse, der er størst.

Generelt er besætningsstørrelsen størst for bedrifter med afvigelse. Dette skyldes til dels metoden, hvor der anvendes et bestemt antal dyr +/- 50 for at afgøre om der er afvigelse. Hvis der i stedet var anvendt en procent opgørelse vil der formodentligt fremkomme et mere nuanceret billede.

CHR og gødningsregnskab

I den næste tabel er antallet af dyreenheder sammenlignet med antallet af dyreenheder i gødningsregnskabet. Et negativt tal angiver at angivelsen i gødningsregnskabet er mindre end i CHR.

Kilde		Landmandens opgivelse størst	Stort set ens (+/- 50 svin)	Slagterifregning størst	Findes kun i gødningsregnskab	I alt med gødningsregnskab	Uden gødningsregnskab	Total
Antal bedrifter		5355	7553	3012	1005	12446	4479	16925
DE svin i alt (1000 DE)	CHR landmand	613	147	268		1028	94	1123
	CHR slagteri	420	145	395		960	66	1026
	Gødningsregnskab	536	166	370	49	1121		1121
Afvigelse i forhold til gødningsregnskab (1000 DE)	CHR landmand	-77	19	102	49	93	-94	-2
	CHR slagteri	116	21	-25	49	161	-66	95
DE svin pr. bedrift	CHR landmand	140	35	96		83	21	66
	CHR slagteri	96	34	141		77	15	61
	Gødningsregnskab	122	39	132	49	90		66
Forskel DE pr. bedrift	CHR landmand	-18	4	36	49	7	-21	0
	CHR slagteri	26	5	-9	49	13	-15	6
Procent af DE	CHR landmand	55%	13%	24%		92%	8%	100%
	CHR slagteri	41%	14%	38%		94%	6%	100%
	Gødningsregnskab	48%	15%	33%	4%	100%	0%	100%

Tabel 2 Antal bedrifter, DE svin fra CHR og gødningsregnskab opdelt på hvilket af CHR tallene, der er størst samt hvorvidt bedriftsoplysningerne fra CHR kan sammenstilles med gødningsregnskabet.

Samlet set ligger gødningsregnskabets tal for DE svin over beregninger ud fra CHR i de tilfælde hvor landmandens opgørelser i CHR og opgørelse ud fra slagterafregning er ens. Hvis der er forskel på landmandens opgørelser og opgørelser ud fra slagterafregningen ligger gødningsregnskabet samlet imellem disse.

Bedrifter, hvor slagterafregning er større end landmandens opgivelse

I det følgende ses nærmere på den gruppe af bedrifter, hvor slagterafregningen er større end landmandens opgivelse. De enkelte bedrifter er fordelt efter, hvor stor en forskel der er på de to opgivelser. For knap halvdelen vedkommende er forskellen på under 200 svin (ca. 20 DE). For 16% vedkommende -

svarende til 2.7% af samtlige bedrifter med svinehold - er forskellen mellem landmandens opgivelse og slagteriafregningen på over 800 slagtesvin svarende til knap 80 DE.

Kilde		50 -	200 -	400 -	600 -	800 -	Over	I alt
		200 svin	400 svin	600 svin	800 svin	1000 svin	1000 svin	
Antal bedrifter		1315	598	287	168	135	297	2800
Antal slagtesvin (1000 stk.)	CHR landmand	665	390	198	131	119	488	1991
	CHR slagteri	810	563	338	247	240	1027	3224
DE svin i alt (1000 DE)	CHR landmand	93	51	28	17	16	62	268
	CHR slagteri	108	68	42	29	29	118	395
	Gødningsregnskab	124	70	40	25	25	85	370
Afvigelse i forhold til gødningsregnskab (1000 DE)	CHR landmand	30	20	12	8	8	23	102
	CHR slagteri	15	2	-2	-4	-4	-32	-25
DE svin pr. bedrift	CHR landmand	71	85	97	103	122	210	96
	CHR slagteri	82	115	147	174	214	397	141
	Gødningsregnskab	94	118	140	151	182	287	132
Forskel DE pr. bedrift	CHR landmand	23	33	43	48	60	78	36
	CHR slagteri	12	3	-7	-23	-32	-109	-9
Procent af DE	CHR landmand	35%	19%	10%	6%	6%	23%	100%
	CHR slagteri	27%	17%	11%	7%	7%	30%	100%
	Gødningsregnskab	33%	19%	11%	7%	7%	23%	100%

Tabel: Antal slagtesvin og DE svin på bedrifter, hvor tal fra slagteriafregningen er større end landmandens .

Bedrifter med stor afvigelse

I det følgende er set nærmere på de bedrifter, hvor forskellen på landmandens angivelse og slagteriafregningen er på over 800 svin og hvor slagteriafregningen er størst. Bedrifterne er grupperet efter størrelsen af forskellen mellem CHR tal og gødningsregnskab. Ved grupperingen er anvendt en afvigelse på +/- 10DE. Dette tal burde nok have været større da der både ved sammenligning med landmandens opgørelser og slagteriafregning er meget få bedrifter, der falder i gruppen uden afvigelse.

		Udfra forskel til landmandens opgørelser			Udfra forskel til slagteri			I alt
		CHR landmand størst	Stort set ens +/- 10 DE	Gødningsregnskab størst	CHR slagteri størst	Stort set ens +/- 10 DE	Gødningsregnskab størst	
Antal bedrifter		37	30	365	336	18	78	432
Antal slagtesvin (1000 stk.)	CHR landmand	92	49	465	524	12	71	607
	CHR slagteri	155	90	1022	1066	31	169	1267
DE svin i alt (1000 DE)	CHR landmand	13	6	59	67	2	10	79
	CHR slagteri	20	10	117	123	4	20	147
	Gødningsregnskab	11	6	93	81	4	25	110
Afvigelse i forhold til gødningsregnskab (1000 DE)	CHR landmand	-3	0	34	14	2	16	31
	CHR slagteri	-9	-4	-23	-42	0	5	-37
DE svin pr. bedrift	CHR landmand	363	201	162	200	86	125	182
	CHR slagteri	539	339	319	367	197	255	339
	Gødningsregnskab	287	203	255	241	198	325	254
Forskel DE pr. bedrift	CHR landmand	-76	1	93	41	113	199	72
	CHR slagteri	-251	-137	-64	-126	1	69	-85
Procent af DE	CHR landmand	17%	8%	75%	86%	2%	12%	100%
	CHR slagteri	14%	7%	79%	84%	2%	14%	100%
	Gødningsregnskab	10%	6%	85%	74%	3%	23%	100%

Tabel 3 Bedrifter hvor slagteriafregning er mindst 800 svin større end landmandens opgivelse. Antal svin, DE svin og forskel mellem DE svin udfra CHR og gødningsregnskab opdelt på hvilken af disse, der er størst ved sammenligning med henholdsvis landmandens opgivelse og slagteriafregningen.

Notat vedr. den opgørelse af mængden af husdyrgødning, som DJF og DMU har anvendt i VMP II-slutevalueringen

Den gødningsmængde, der er anvendt i evalueringen, er beregnet ud fra Danmarks Statistiks opgørelse af den samlede husdyrbestand.

Ved de modelberegninger af udvaskninger, der er gennemført ved VMP II-evalueringen, er husdyrgødningen fordelt på kommuneniveau og på forskellige driftstyper. Denne fordeling er sket ud fra de indberetninger, der via gødningsregnskaberne er sket til Plantedirektoratet, men niveauet er justeret, så mængden på landsplan svarer til husdyrbestanden ifølge Danmarks Statistik.

Vi har i forbindelse med evalueringen vurderet forskellige veje til beregning af mængden af husdyrgødning på landsplan.

I gennemsnit af 1999, 2000, 2001 og 2002 kommer man til følgende mængder i kg N/ha:

- Ud fra Danmarks Statistik:	88
- Ud fra landmandsindberetning i gødningsregnskaber:	81
- Ud fra Plantedirektoratets stikprøvekontrol af gødningsregnskaber:	81

Afvigelsen mellem Danmarks Statistik og Plantedirektoratets stikprøvekontrol af gødningsregnskaber kan skyldes:

- Der er en vis usikkerhed i beregningen af dyreenheder ud fra Danmarks Statistiks opgørelse af husdyrbestanden
- I gødningsregnskaberne har landmanden mulighed for at justere gødningsproduktionen ned, hvis foderforbrug og produktivitet er bedre end gennemsnittet, men der er ikke krav om, at landmændene skal justere gødningsproduktionen op, hvis foderforbrug og produktivitet er højere end gennemsnittet. I kontrolrapporterne for 2001 har kontrol-lørerne nedjusteret gødningsproduktionen med 3,5%, mens landmændene for de samme gødningsregnskaber har nedjusteret husdyrproduktionen lidt mindre, 3,2%.

For årene 2001 og 2002 var afvigelsen mellem Danmarks Statistik og Plantedirektoratets stikprøvekontrol kun 3 kg N/ha.

Det udgangspunkt i Danmarks Statistik, som vi har taget i VMP II-evalueringen, er altså det, der giver den største husdyrgødningsmængde.

Med Plantedirektoratets stikprøvekontrol har offentlige kontrollanter på stedet vurderet husdyrproduktionens omfang. Denne kontrol giver ikke resultater, der på nogen måde indikerer, at skønnet, der opnås gennem Danmarks Statistik, er for lavt.

Der er derfor ikke noget, der tyder på, at vi på landsplan har undervurderet produktionen af husdyrgødning i VMP II-evalueringen.

Tjele, 25. februar 2004
Jesper Waagepetersen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Danmarks JordbrugsForskning

Pressemeddelelse

26. februar 2004

Tal for svineproduktionens omfang i Danmark

Som led i Danmarks JordbrugsForskningens arbejde med landbrugsdata og en henvendelse fra Danmarks Radio, har DJF sammenlignet angivelser af svinebestandens størrelse, som den kommer til udtryk i det Centrale HusdyrRegister (CHR) og i de gødningsregnskaber landmændene har indmeldt til Plantedirektoratet.

På baggrund af Danmarks Radios omtale af undersøgelsen finder Danmarks JordbrugsForskning anledning til at præcisere, hvad der på nuværende tidspunkt kan konkluderes ud fra tallene.

Sammenligning af registre kan give et førstehåndsindtryk og kan anvendes til at identificere mulige problemområder, men kan hverken danne grundlag for sikre kvantitative eller kvalitative konklusioner vedr. enkelt bedrifter. Det må også bemærkes, at de to registre ikke er umiddelbart sammenlignelige, da der anvendes forskellige enheder i disse. I CHR anvendes antal dyr og antal slagtede dyr, mens der i gødningsregnskabet anvendes antallet af dyreenheder (DE).

Ved sammenligning af de enkelte indmeldte enheder i de to registre findes en række uoverensstemmelser mellem antallet af DE beregnet ud fra de ovennævnte indmeldinger. I nogle tilfælde er der således indberettet færre slagtede dyr til CHR end man skulle forvente ud fra de oplysninger landmanden selv har givet. I andre tilfælde er det modsat.

I denne sammenhæng er der identificeret en række SE numre/bedrifter (336) hvor antallet af DE beregnet ud fra indberetning af slagtede dyr var meget højt i forhold til indmeldelsen på samme SE nummer i gødningsregnskabet. I gennemsnit var forskellen på 126 DE svarende til ca. 1.300 slagtesvin. Denne forskel kan skyldes at driftslederen har meldt for få DE ind i sit gødningsregnskab, men der kan også tænkes en række andre forklaringer på en sådan forskel, f.eks. ejerskifte, forskellige perioder og indberetningstidspunkter i registre, usikkerhed ved parring af data fra registre og anvendelse af

gennemsnitstal for beregning af DE. Dette kan kvantitativt have stor betydning når der fokuseres på enkelt tilfælde. Tallene giver derfor ikke anledning til en konklusion om, at der ligger bevidst eller ubevidst fejlagtige indmeldinger bag divergensen.

Summeres indmeldingerne i de to registre findes bemærkelsesværdig god overensstemmelse mellem antallet af DE indberettet i gødningsregnskaberne, landmændenes opgivelse af antal dyr i CHR og indberettede slagtninger i CHR - ligeledes omregnet til DE. Det kan konkluderes at tallene ikke på nogen måde indikerer at landmændene som helhed har meldt for få svin ind i forbindelse med gødningsregnskaberne, idet den samlede indmelding af DE til gødningsregnskabet er af samme størrelses som landmændenes opgivelser til CHR og ca. 10% højere end man umiddelbart kunne forvente ud fra indberetning af slagtede dyr.

Dette betyder også at undersøgelsen ikke giver anledning til tvivl om de tal for produktionen af husdyrgødning, der er anvendt i VMPII evalueringen.

Yderligere oplysninger ved afdelingschef Jesper Waagepetersen, 8999 1765 eller 8667 6444 eller www.agrsci.dk

Spørgsmål 95:

Hvilken yderligere reduktion (sammenlignet med 'business as usual') af fosfortilførslen for hvert af årene 2004-09 planlægger regeringen at gennemføre ved hjælp af ændret fodersammensætning, og hvilke præcise virkemidler vil regeringen sætte i værk.

Svar:

Det er i den faglige rapport fra Fosforgruppen P-U-1 vurderet, at fosfortilførslen med foder potentielt kan reduceres med 11.800 tons P pr år ved, at brugen af foderfosfat nedsættes fra aktuelt 17.800 til omkring 6.000 tons/år. Dette forventes opnået gennem forskellige fodringsmæssige tiltag, som er tilpasset den enkelte husdyrart og -kategori. Anvendelsen af foderfosfat kan nedsættes dels ved at tilsætte enzymet fytase til foderet, hvorved en væsentlig større del af plantefosfor i foder til enmavede husdyr (svin og fjerkræ) gøres tilgængeligt, dels gennem et forbedret kendskab til husdyrenes fysiologiske behov for fosfor. Den fulde udnyttelse af den potentielle reduktion i anvendelsen af foderfosfat forudsætter en øget viden om behovet for fosfor i de forskellige stadier i husdyrenes livsforløb, samt udvikling af hurtigmetoder til vurdering af foderets aktuelle indhold af tilgængeligt fosfor.

Forudsat den nødvendige indsats gennem rådgivning, forskning og udvikling forventes reduktionen i fosfortilførslen at kunne ske gradvist i perioden 2004-09 uden at husdyrenes sundhed, velfærd og produktion påvirkes negativt. Forskningsindsatsen skal afdække endnu uafklarede biologiske spørgsmål ved husdyrenes fosforomsætning og -behov, fulgt op af implementering i landbrugspraksis via rådgivningen og videreudviklingen af fodermidler. Omfang og hastighed hvormed reduktionen i fosfortilførslen kan realiseres, afhænger desuden af en evt. anvendelse af virkemidler, der motiverer til ændret fodringspraksis (eksempelvis en afgift på fosfor). Effekten af den ændrede fodringspraksis på husdyrgødningens værdi (reduceret fosforindhold) fosfors omsætning i jorden og udvaskning indgår desuden som et vigtigt forskningselement. Sideløbende med de nævnte tiltag skal det undersøges om der på længere sigt er mulighed for at frembringe planter/sorter med et naturligt højere indhold af tilgængeligt fosfor.

Spørgsmål 96:

For nuværende genanvendes omkring 61% af spildevandsslammet i jordbruget, mens regeringens "Affaldsstrategi 2005-08" har 50% som genanvendelsesmål. Hvilken reduktion af fosfortilførslen for hvert af årene 2005-09 planlægger regeringen herudover at gennemføre ved at stoppe genanvendelsen af slam fra rensningsanlæg. I hvilket omfang vil slammet blive bortskaffet ved forbrænding, og hvilke omkostningerne vil der blive pålagt forbrugerne hertil gennem spildevandsafgiften. Hvor store mængder importeret kunstgødning svarer det destruerede fosfor til.

Svar:

Det skal indledningsvist fastslås at regeringen ikke på nuværende tidspunkt har planlagt at stoppe genanvendelsen af slam fra rensningsanlæg.

I den slammængde der blev genanvendt på landbrugsjord i 2001 var der 2.400 tons fosfor, svarende til ca. 3% af den samlede fosfortilførsel. I 2001 blev 61% af spildevandsslammet genanvendt. Reduceres mængden, der udspreddes, til regeringens minimumsmålsætning på 50% vil den mængde fosfor, der genanvendes, falde med ca. 400 tons pr. år.

Ved et totalt stop for genanvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål vil fosfortilførslen til jordbruget fra slam falde med 2.400 tons fosfor pr. år. Hvis der indføres et forbud mod slamgenanvendelse til jordbrug vil hovedparten af slammet blive forbrændt, enten ved industrielle processer i forbindelse med fremstilling af cement og sandblæsningsmiddel eller på affaldsforbrændingsanlæg. Det vurderes at kun en mindre del vil blive direkte deponeret. Slammets indhold af fosfor svarer til en importeret mængde fosfor på 2.400 tons P/år.

Spildevandet tildeles i dag primært arealer, der ikke får tilført husdyrgødning, typisk på planteavlsbedrifter. Såfremt forbuddet ikke følges op af restriktioner overfor anvendelse af fosfor tildelt som kunstgødning vil tildelingen af slam i så fald i stort omfang blive erstattet af handelsgødning, hvorved effekten på fosforoverskuddet bliver begrænset.

Det vurderes, at den samfundsøkonomiske ekstraudgift til slamhåndtering ved et forbud mod genanvendelse vil stige mellem 65 og 100% fra ca. 200 mio. kr. til mellem 330 og 410 mio. kr. Udgifterne for kommunernes samlede udgift til slamhåndtering vurderes at stige fra ca. 420 mio. kr. pr. år til mellem 550 og 620 mio. kr. pr. år inklusiv affaldsafgiften. Der udledes ca. 809 mio. m³ spildevand pr. år, og ekstraudgiften vil derfor blive mellem 16 og 25 øre pr. m³, eller ca. 25 kr. for en typisk husstand.

Spørgsmål 97:

Hvor stor en andel af husdyrgødningen vil blive bortskaffet på forbrændingsanlæg frem til 2009 (med eller uden energiindvinding) og hvor meget fosfor vil herigennem blive destrueret fremfor genanvendt til jordbrugsformål. Hvor store mængder importeret kunstgødning svarer det destruerede fosfor til. Hvordan afhænger beregningerne af udviklingen i husdyrproduktionen.

Svar:

Afbrænding af husdyrgødning er ikke tilladt ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen såfremt dette medfører tab af næringsstoffer som f.eks. kvælstof, fosfor og kalium, således disse næringsstoffer ikke tildeles afgrøder med et gødningsbehov. Hvis der åbnes for afbrænding af husdyrgødning eller dele heraf vil dette være affald og må derfor udelukkende afbrændes i miljøgodkendte affaldsforbrændingsanlæg, jf. bl.a. af EU's affaldsforbrændingsdirektiv. Det er ikke ifølge dette direktiv muligt at sidestille husdyrgødning eller dele heraf med biomasse.

Spørgsmål 98:

Kan der opstilles en balance med bl.a. følgende beskrivelser:

- a. Nedbringelsen af de samlede fosfortilførsler 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 og 2010 beskrevet som bidrag fra de enkelte kilder, samt en samlet opgørelse af fosforpuljen i jorden som resultat heraf for de enkelte år.
- b. Bidrag til fosfortilførslerne år fra år som skyldes ændringer i fodersammensætningen
- c. Reduktion som skyldes afbrænding af organisk affald fra husdyrproduktion
- d. Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af spildevandsslam fra husholdninger
- e. Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af fosfor fra organisk husholdningsaffald
- f. Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af kunstgødning

Svar:

Ad a

Jordens fosforpuljer

Beregnet på baggrund af omstående nye talværdier i sp. 1 og 4, er den samlede, potentielle reduktion i fosfortilførslen til jorden 32.460 tons fosfor pr år. I den faglige rapport fra Fosforgruppen, P-U-1, er angivet følgende fosforbalance for landbruget for år 2000:

<u>P-input, tons pr. år:</u>		<u>P-output, tons pr. år:</u>	
Handelsgødning	17.300	Planteprodukter	15.000
Affald incl. slam og atmosfærebidrag	5.800	Animalske produkter	22.700
Foder	48.200	Tab	1.000
		Til jordens pulje	32.600

Den i sp. 4 beregnede potentielle reduktion i fosfortilførselen ses at svare til den årlige vækst i jordens pulje angivet i fosforbalancen. Med andre ord kan det vurderes, at den beregnede reduktion i fosfortilførselen på sigt vil kunne medføre omtrentlig ligevægt mellem tilførsel og bortførsel af fosfor i landbruget. Fosforpuljen vil således, med den beregnede potentielle nedgang i tilførsel, kunne stabiliseres på det niveau, som eksisterer når ligevægt opnås. Hvor hurtigt denne mulige ligevægt vil kunne opnås vil afhænge af de konkrete virkemidler, der bringes i anvendelse, og tidshorizonten for gennemførelsen af virkemidlerne.

Ad b

Bidrag til fosfortilførslerne år for år som skyldes ændringer i fodersammensætning

I hvilket omfang og med hvilken hastighed den beregnede reduktion i fosfortilførslen kan forventes realiseret gennem ændringer i fodersammensætning mv. vil afhænge af den konkrete forskningsmæssige indsats, der iværksættes (jfr. spørgsmål 1).

Ad c

Reduktion som skyldes afbrænding af organisk affald fra husdyrbrugsproduktion.

Det forudsættes at organisk affald fra husdyrproduktionen omfatter dyr til destruktion, kasserede slagtedyrl og affald fra slagterierne. Affald i forbindelse med forarbejdning af husdyrprodukter eksempelvis mejerispildevand indgår ikke.

Fosforindholdet i dyr til destruktion er de senere år opgjort til ca. 1.240 tons fosfor. Før forbuddet mod anvendelse af kød- og benmel til foder blev denne mængde fosfor tilbageført til landbruget. Kød- og benmel er sandsynligvis erstattet af andre fodermidler.

Antages at dyr til destruktion brændes, og asken deponeres i stedet for at anvendes som gødning vil tilførslen således blive reduceret med ca. 1.240 tons fosfor.

Ad d

Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af spildevandsslam fra husholdninger.

Det antages at der her er tale om spildevandsslam fra kommunale renseanlæg.

Tilførsel af fosfor med spildevandsslam fra kommunale renseanlæg til landbrugsjord er for 2003 opgjort til ca. 2.000 tons fosfor.

Et forbud mod anvendelse af spildevandsslam som gødning vil således kunne reducere tilførslen af fosfor med ca. 2.000 tons, naturligvis under forudsætning af, at tilførslen med slam ikke erstattes med anden gødning.

Ad e

Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af fosfor fra organisk husholdningsaffald.

Miljøstyrelsen har beregnet, at der på landsplan kan indsamles 122.500 tons organisk husholdningsaffald, der kan komposteres. Der indsamles kun ca. 10 pct. af dette potentiale. Det vurderes, at udbringning af kildesorteret husholdningsaffald for nærværende medfører en tilførsel af fosfor på 10-20 tons på landbrugsjorden.

Ad f

Reduktion som skyldes ophør med tilførsel af kunstgødning

Tilførslen af fosfor med handelsgødning udgjorde i 2003 ca. 14.100 tons fosfor. Ved ophør af anvendelse af fosfor i form af handelsgødning reduceres tilførslen således med ca. 14.100 tons fosfor.

Med mindre der ikke i så tilfælde sker en jævn fordeling af husdyrgødningen over hele landet vil det medføre fosformangel på bedrifter der ikke har husdyr.

Der skal gøres opmærksom på, at der også tilføres fosfor til landbruget med affaldsprodukter fra husholdninger, institutioner og virksomheder. Ifølge Miljøprojekt Nr. 711 2002, Miljøstyrelsen, tilførtes med sådanne affaldsprodukter ca. 3.300 tons fosfor til landbruget.

Spørgsmål 99:

Hvilken rolle spiller naturplaner på bedriftsniveau i regeringens oplæg til Vandmiljøplan III.

Svar:

Som led i regeringens forberedelser af Vandmiljøplan III gennemførte den tekniske undergruppe F4 vedr. frivillige virkemidler en analyse af virkemidlet naturplaner. Der er flere typer, men generelt er formålet at lave en helhedsorienteret bedriftsplanlægning med fokus på hensyn til natur og miljø. Fokus er primært naturen, men en del af de foreslåede tiltag vil også være til gavn for vandmiljøet.

Fødevareministeriet har med bkg. nr. 159 af 10. marts 2003 indført tilskud til pilot- og demonstrationsprojekter om græsningsselskaber og naturplaner. Her understreges, at formålet er at bidrage til, at omfanget og tilstanden af natur- og halvkulturarealer forbedres og forøges ved:

- *At fremvise, formidle og udbrede interessen for hhv. græsningsselskaber og naturplaner*
- *At afprøve og demonstrere forskellige koncepter for hhv. græsningsselskaber og naturplaner.*

Tilskuddet - som kan søges af lodsejere, jordbrugere, grupper af jordbrugere, private faglige sammenslutninger og private virksomheder - kan ydes med op til 100% af de udgifter, der er nødvendige for projektets gennemførelse.

Siden indførelsen af pilot- og demonstrationsprojektordningen er der givet tilsagn om tilskud til 44 projekter om naturplaner. I gennemsnit har tilskuddet været ca. 370.000 kroner pr. projekt.

Det skal nævnes, at naturplaner som virkemiddel i sig selv alene er et procesværktøj og en planudarbejdelse. Udførelse af planen kræver en lang række kendte og nye virkemidler i forskellige kombinationer på den enkelte ejendom / i det enkelte område til samtidig at opfylde fx en landmands og myndighedernes behov for natur- og miljøbeskyttelse.

Naturplaner vurderes at være velegnede som led i en målrettet indsats for beskyttelse og retablering af naturværdier i fx de kommende nationalparkområder.

Spørgsmål 100:

Ministeren bedes beskrive de juridiske bindinger i forhold til EU som gør det umuligt at fremskynde indsatsen for det danske vandmiljø og dansk natur fra 2009 til fx 2006 eller 2007. Hvilke tekniske og økonomiske forhindringer er der for en sådan fremskyndelse.

Svar:

Ifølge Miljømålsloven skal vandplaner og Natura2000 planer senest være endeligt vedtaget i december 2009. Det er derfor allerede muligt for amterne at færdiggøre planerne før december 2009. Både miljømålsloven og vandrammedirektivet forskriver dog, at der skal være en 3 årig trinvis proces med 3 høringsperioder á 6 måneder, før en vandplan kan vedtages, og der skal desuden først foreligge en basisanalyse, der forventes ultimo 2004.

Det vil desuden være hensigtsmæssigt, dels at EU's interkalibrering af niveauet for fastsættelse af miljømål efter vandrammedirektivet er gennemført inden den endelige planlægning udføres, og dels at overvågningen er sat i værk inden. EU's interkalibreringen forventes først afsluttet ultimo 2006 og overvågning efter vandrammedirektivet skal være sat i værk senest 22. december 2006.

Natura 2000-planen består, jf. §39 i miljømålsloven af en basisanalyse, mål for naturtilstanden samt et indsatsprogram. Det forventes at 1. generation af Natura 2000-planer vil bygge på den kortlægning og foreløbige tilstandsvurdering, som er aftalt at skulle finde sted i 2004-05 i forbindelse med igangsættelsen af det nationale overvågningsprogram, NOVANA og andre foreliggende data.

Den aftalte kortlægning og foreløbige tilstandsvurdering i NOVANA vil blive afsluttet i 2006. Det vil derfor ikke være muligt for amterne at udarbejde et samlet forslag til Natura 2000-plan til offentliggørelse 22. december 2005, hvilket vil være nødvendigt for at kunne vedtage en Natura 2000-plan i 2006.

Det skal bemærkes, at hvis enten vandplaner eller Natura2000-planer, men ikke begge, skal fremrykkes vil det medføre, at forslag til Natura 2000-planer og vandplaner ikke offentliggøres og vedtages samtidig, hvilket forhindrer en udnyttelse af synergieffekten i indsatsprogrammerne for de overlappende arealer.

Samlet set er det derfor ikke hensigtsmæssigt at fremrykke fristerne for seneste vedtagelse af vandplaner og Natura 2000-planer.

Spørgsmål 101:

I tilfælde af, at der gennemføres en 10 meter bred randzone på begge sider af alle målsatte vandløb (A+B+C), ønskes et estimat over hvor meget mindredvaskning det vil give af hhv. fosfor og kvælstof. Angives både i tons og procent af nuværende udvaskninger.

Spørgsmål 102:

Den samme beregning som i spm 1, ønskes gennemført for alle ikke målsatte vandløb. Der henvises i øvrigt til spm. 53.

Svar:

De målsatte vandløb udgør ifølge Miljøstyrelsens sammenfatning over miljøtilsyn i 2001 25.555 km vandløb. Derudover er der knap 40.000 km ikke-målsatte vandløb. I dag er der udlagt en lovpligtig 2 m bræmme langs alle naturlige og i regionplanen højt målsatte vandløb.

Langs en del af de målsatte og ikke-målsatte vandløb vil der allerede i dag være bredere, udyrkede randzoner end de lovbestemte 2 m bræmmer langs de målsatte vandløb. Det drejer sig om udyrkede arealer med skov, krat, våde enge, vådområder, moser, mv. Der findes ingen samlet national opgørelse over den nuværende arealanvendelse i randzoner langs danske vandløb. Ud fra tilgængelig viden fra Det Nationale Overvågningsprogram (NOVA 1998-2003), hvor der i foråret 2001 blev gennemført en kortlægning af bl.a. forekomsten af bræmmer/randzoner langs skrånede arealer, forventes det at der langs ca. halvdelen af alle vandløb allerede er en udyrket randzone bestående af naturarealer, braklagte arealer eller permanente græsarealer.

I de følgende overslagsberegninger anslås det at 50% af de nye randzoner i dag er landbrugsarealer i omdrift, 25% er permanente græsarealer og de resterende 25% er naturarealer eller braklagte arealer.

Udlægning af en 10 m udyrket randzone langs målsatte og ikke-målsatte vandløb forventes derfor at medføre en effektiv omlægning af arealanvendelsen i en bredde af 8 m på begge sider af de målsatte vandløb og 10 m på begge sider af de ikke-målsatte vandløb.

Kvælstof

De 10 m randzone forudsættes udelukkende etableret ved en målretning af eksisterende braklægningsordninger. Som følge heraf vil der overordnet ikke være nogen effekt på den samlede kvælstofudvaskning.

Fosfor

Fosforundergruppen har i udredningen under VMP3 beregnet summen af fosfortabsposterne fra dyrkede arealer i Danmark til i gennemsnit 810 t P (440-1180 t P), et tal der stemmer godt overens med det gennemsnitlige fosfortab fra dyrkede arealer beregnet ud fra overvågningsdata i det nationale overvågningsprogram (NOVA 1998-2003).

De 10 m randzone vil dels, reducere udvaskningen af fosfor gennem jord til grundvand og overfladevand, dels reducere tilførslen af partikulært fosfor til overfladevand som følge af kombinationen af jorderosion og overfladisk afstrømning, samt erosion af vandløbets brinker.

Tabprocesserne for fosfor er dårligt kendte, bl.a. fordi de varierer betydeligt fra år til år og fra mark til mark. Med udgangspunkt i den nuværende usikre viden skønnes følgende effekt af etablering af 10 m randzoner langs alle, henholdsvis, målsatte og ikke-målsatte vandløb. Det skal pointeres, at de udlagte randzoner ikke må være afgræssede, for at den beregnede effekt på udvaskningen af fosfor opnås. I det skønnede fosfortab fra dyrkede arealer er der ikke taget højde for evt. stigende udvaskning marker i fremtiden på grund af fortsat fosforophobning i jorden.

Oversigt over effekter af 10 m randzoner på fosfortab til vandmiljøet

	Reduktion i udvaskning af fosfor til grundvand og overfladevand	Reduktion i tilførsel af fosfor til overfladevand fra jorderosion og overfladisk afstrømning	Reduktion i tilførsel af fosfor til vandløb fra brinkerosion	I alt
Målsatte vandløb	6-45 tons P	2-12 tons P	22-51 tons P	30-108
Ikke-målsatte vandløb	12-88 tons P	2-18 tons P	33-78 tons P	47-184

Den samlede effekt af 10 m randzoner langs alle målsatte vandløb vil være en gennemsnitlig årlig reduktion i fosfortilførslen på i størrelsesordenen 70 t P (9%), medens 10 m randzoner langs alle ikke-målsatte vandløb vil give en gennemsnitlig årlig reduktion i fosfortilførslen på i størrelsesordenen 115 t P (14%). Hvis ikke der gennemføres et årligt høslæt i randzonerne vil der være risiko for et fosfortab til overfladevand via overfladisk afstrømning og udfrysning af fosfor fra plantebiomassen. I så fald vil den samlede årlige effekt af 10 m randzoner langs målsatte og ikke-målsatte vandløb blive reduceret til henholdsvis i størrelsesordenen 50 t P (6%) og 76 t P (9%).

Spørgsmål 103:

På baggrund af besvarelsen af spørgsmål 14, ønskes en prognose over de kommende års afstrømning og nedbør, på baggrund af de seneste 5 års erfaringer med varmere og fugtigere klima, samt en belysning af konsekvenserne for fremtidige iltforhold, udvaskninger etc.

Svar:

Klimaet i Danmark varierer meget fra år til år afhængig af de overordnede strømninger i atmosfæren. I de seneste 5 år (1998-2002) har den årlige nedbør og vandafstrømning fra land til hav ligget over gennemsnittet henholdsvis for perioden 1961-2002. Det har medført relativt store tilførsler af kvælstof og fosfor fra diffuse kilder til vandmiljøet.

En analyse af udviklingen i vandafstrømningen ved en række målestationer i Danmark igennem måleperioden 1920-2000 har påvist, at der er sket en generel stigning i afstrømningen over hele landet. Stigningen i den årlige vandafstrømning har været størst i den sydvestlige del Jylland og aftager derefter mod nord og øst. Den konstaterede ændring i afstrømning kan for størstedelens vedkommende forklares ved en stigning i nedbør, selvom også forhold som ændret arealanvendelse kan have haft indflydelse på udviklingen. Yderligere forskning i disse problemstillinger foregår i øjeblikket i projektet CONWOY, som er finansieret af Forskningsforum under Det Danske Forskningsråd.

Hvorvidt udviklingen med mere nedbør, større afstrømning og deraf følgende større diffust tab af kvælstof og fosfor vil fortsætte i de kommende år er umuligt at besvare. Selv om den generelle udvikling har været mod et vådere klima i Danmark, er der også perioder med mere tørre år, som i 1995-1997.

Alt andet lige forudsiger de fleste klimascenarier for det danske område dog en udvikling mod et varmere og mere fugtigt klima i de kommende 100 år. Konsekvenserne heraf vil alt andet lige betyde en større vandafstrømning, større diffust kvælstof- og fosfortab og større sandsynlighed for f.eks. iltsvind i det marine miljø. Yderligere forskning omkring konsekvenserne af klimaforandring for bl.a. næringsstofftab, er undervejs i det ovenfor nævnte CONWOY projekt.

Spørgsmål 104:

Der bedes givet en redegørelse for hvilke overvejelser, der har været gjort over den "rest" på 50000 tons kvælstof der er i slutevalueringen til VMP II. Redegørelsen bedes indeholde en oversigt over de overvejelser der har været om usikkerhedsmargin årsager etc.

Svar:

Ved tidligere opgørelser af kvælstofbalancer på landsplan har man siden NPo-redegørelsen i 1984 arbejdet med restværdier på 50.000 – 100.000 tons N, som det ikke har været muligt at redegøre for.

Ved den seneste opgørelse i forbindelse med slutevalueringen af VMP II arbejdes med en rest på ca. 20.000 – 70.000 tons N. Den opstillede kvælstofbalance på landsplan i slutevalueringen af VMP II er vist i tabel 1. Det fremgår heraf, at restværdien i 1984 var ca. 25.000 tons N og i 2002 ca. 30.000 tons N. Det beregnede kvælstofoverskud er faldet fra ca. 500.000 tons N i 1984 til ca. 316.000 tons N i 2002. Det er vurderet at det aktuelle kvælstofoverskud med stor sandsynlighed ligger indenfor et interval på –10.000 til 25.000 tons N i forhold til den beregnede værdi.

I slutevalueringen er der endvidere foretaget uafhængige opgørelser af de enkelte tabsposter, ammoniakfordampning, denitrifikation og kvælstofudvaskning (tabel 1). Når summen af disse tabsposter sammenlignes med den overordnede balance fremkommer en "rest". I udgangspunktet midt i 1980'erne og i slutningen af VMP II perioden er restleddet af samme størrelse (20.000-50.000 tons N). I den mellemliggende periode er restleddet imidlertid større (ca. 50.000-70.000 tons N pr år).

Tabel Fejl! Ukendt argument for parameter. Kvælstofoverskud og opgørelse af tabsposterne (1.000 tons kvælstof). Udvasningen er angivet som gennemsnittet af tre modelberegninger.

Høstår	Kvælstof-overskud		Udvasning		Ammoniakfordamp. ²⁾	Denitrifikation, mark	Rest, inkl. Ændr. i jordens kvælstofpulje
	Beregnet	Beregnet	Skønnet interval	Beregnet	Beregnet	Beregnet	
1984 ¹	500	311	270-370	113	51	25	
1989	481	274		108	47	52	
1995	429	235		91	43	60	
1996	405	219		88	42	56	
1997	399	213		87	42	57	
1998	410	207	190-250	88	43	72	
1999	382	192		84	44	62	
2000	363	179		83	40	61	
2001	338	174		81	40	43	
2002	316	168	150-210	79	39	30	

At der fremkommer en konstant positiv ”rest” kan skyldes at der er en systematisk fejl i opgørelsen af den totale balance og/eller en eller flere af tabsposterne, udvasning, ammoniakfordampning og denitrifikation. Endvidere kan det skyldes, at der er sket en ophobning af kvælstof i jorden. Ophobning i jorden er i modsætning til tidligere opgørelser ikke medregnet som en særskilt post i denne opgørelse, idet det ved målinger ikke har været muligt at påvise en statistisk signifikant ændring i jordens kvælstofindhold. Dette er dog ikke ensbetydende med at der ikke sker ophobning, idet der på grund af jordens store kvælstofindhold skal en meget stor ændring til for at en sådan kan påvises med statistisk sikkerhed. Endvidere viser analyserne, at ændringer i jordens kvælstofpulje er stærkt afhængig af den dyrkningsform, som praktiseres.

Det har ikke været muligt at afgøre hvorfor ”resten” varierer over årene eller hvor ”resten” skal placeres på tabsposterne. Disse forhold har indgået i DMU’s og DJF’s vurdering af, at der er tale om en pålidelig og robust vurdering.

Spørgsmål 105:

Hvor mange dyreenheder er der i gennemsnit på. ha landbrugsjord i de enkelte amter?

Svar:

Ifølge Danmarks Statistik for 2001 og 2002 er der følgende antal dyreenheder per hektar landbrugsareal i de enkelte amter :

	2001 (DE/ha)	2002 (DE/ha)
Hele landet	0,94	0,94
Hovedstadsregionen	0,37	0,34
Vestsjællands Amt	0,56	0,57
Storstrøms Amt	0,39	0,41
Bornholm (excl. Christiansø)	1,06	1,07
Fyns Amt	0,90	0,86
Sønderjyllands Amt	1,17	1,14
Ribe Amt	1,09	1,08
Vejle Amt	1,05	1,07
Ringkøbing Amt	1,17	1,18
Århus Amt	0,86	0,86
Viborg Amt	1,25	1,26
Nordjyllands Amt	1,06	1,07